

T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YABANCI DİLLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
ALMAN DİLİ EĞİTİMİ BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**YABANCI DİLE YÖNELİK BİLİŞSEL
ÖĞRENME STRATEJİLERİNİN GÜNCEL
ÖRNEKLERLE SOMUTLAŞTIRILMASI**

GÜL AY

TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. HANDAN KÖKSAL

EDİRNE, 2020

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YABANCI DİLLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
ALMAN DİLİ EĞİTİMİ BİLİM DALI
DOĞRULUK BEYANI

Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında, tüm verilerin bilimsel ve akademik kurallar çerçevesinde elde edildiğini, kullanılan verilerde tahrifat yapılmadığını, tezin akademik ve etik kurallara uygun olarak yazıldığını, kullanılan tüm literatür bilgilerinin bilimsel normlara uygun bir şekilde kaynak gösterilerek ilgili tezde yer aldığını ve bu tezin tamamı ya da herhangi bir bölümünün daha önceden Trakya Üniversitesi ya da farklı bir üniversitede tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

04/05/2020

Gül AY

Tezin Adı: Yabancı Dile Yönelik Bilişsel Öğrenme Stratejilerinin Güncel Örneklerle Somutlaştırılması

Hazırlayan: Gül AY

ÖZET

Araştırmada, dil öğrenme stratejilerine ilişkin ders kitaplarındaki alıştırma görselleri konu edilmektedir. Dil öğrenme stratejileri envanterindeki kavramların anlaşılma düzeyi farklılık gösterebilmektedir. Kavramların soyut örneklerle verilmiş olması, öğretici ve öğrenen için bilgi düzeyinde kalarak, somut örneklerle ilişkilendirilmeden kısa vadede anlaşılammaktadır. Bu durum, öğrenme stratejilerinin bilinçsiz kullanılmasına ya da bu alana ait bilgi birikimi yetersizliğine yol açabilmektedir. Öngörülen bu problemler çerçevesinde araştırma da yabancı dile yönelik bellek ve bilişsel öğrenme stratejilerini güncel örneklerle somutlaştırmak amaçlanmıştır. Bu amaç çerçevesinde, Bimmel ve Rampillon'un (2000) dil öğrenme stratejileri envanteri temel alınmıştır. Envanterde yer alan bilişsel ve bellek stratejileri kategorisindeki terimler, 2015 sonrası basılan İngilizce ve Almanca ders kitaplarındaki alıştırma görselleri ile eşleştirilmiştir. Araştırmayı geçerli ve güvenilir kılmak için 50 yabancı dil (Almanca-İngilizce) öğretmeni ile anket uygulaması yapılmıştır. Bu süreçte ölçme aracı olarak Bimmel ve Rampillon'un (2000) Almancaya uyarladığı dil öğrenme stratejileri envanteri kullanılmıştır. Öğretmenler envanterdeki bilişsel ve bellek stratejileri kavramlarına birer alıştırma örneği yazarak terimleri somutlaştırmışlardır. Yazılan örneklerden terimlerin anlaşılma düzeyi ortaya çıkmıştır. Anket sonuçlarından elde edilen veriler analiz edilerek, yüzdelik oranlar ile hesaplanmıştır. Öğretmenlere açık uçlu sorular sorularak ve görüşmeler yapılarak, toplanan veriler nicel ve nitel olarak değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgular, öğretmenlerin taksonomideki terimlere yönelik strateji bilgilerinin yetersiz olduğunu ve bu terimlerin soyut kaldığını göstererek, dil öğrenme stratejileri envanterinin somut örneklere ihtiyacı olduğunu ortaya çıkarmıştır. Ulaşılan sonuçlar tartışılarak yabancı dil ders kitaplarının dil öğrenme stratejileri temel alınarak revize edilmesi, öğretmenlerin dil öğrenme stratejileri alanına yönelik teorik ve uygulamalı olarak kendilerini geliştirmeleri gerektiği şeklinde öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Öğrenme Kuramları, Dil Öğrenme Stratejileri, İngilizce Ders Kitaplarındaki Somut Strateji Görselleri, Almanca Ders Kitaplarındaki Somut Strateji Görselleri

Name of the Thesis: Concretization of Cognitive Learning Strategies for Foreign Languages with Current Examples

Prepared by: Gül AY

ABSTRACT

In the research, exercise images in textbooks on language learning strategies are discussed. The level of understanding of the concepts in the language learning strategies inventory may differ. The fact that the concepts are given with abstract examples cannot be understood in the short term without being associated with concrete examples by remaining at the level of knowledge for the teacher and the learner. This may lead to unconscious use of learning strategies or lack of knowledge in this field. Within the framework of these foreseen problems, the research has aimed to embody the foreign language memory and cognitive learning strategies with current examples. For this purpose, the language learning strategies inventory of Bimmel and Rampillon (2000) are based on. The terms in the category of cognitive and memory strategies in the inventory were matched with the exercise visuals in the English and German textbooks published after 2015. To make the research valid and reliable, a questionnaire was applied with 50 foreign language (German-English) teachers. In this process, the language learning strategies inventory adapted by German by Bimmel and Rampillon (2000) were used. Teachers embody the terms by writing a sample of exercises on the concepts of cognitive and memory strategies in the inventory. From the examples written, the level of understanding the terms has emerged. The data obtained from the survey results were analyzed and calculated with the percentages. The data collected were evaluated quantitatively and qualitatively by asking open-ended questions and interviews with teachers. Findings revealed that teachers' knowledge of strategies for terms in taxonomy is insufficient and these terms remain abstract, and that the language learning strategies inventory needs concrete examples. Suggestions have been developed by discussing the results reached and revising the foreign language textbooks based on language learning strategies, and that teachers should improve themselves theoretically and practically in the field of language learning strategies.

Keywords: Learning Theories, Learning Strategies, Concrete Strategy Images in English Textbooks, Concrete Strategy Images in German Textbook.

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın ortaya çıkışında önemli bir rol oynayan, dil öğrenme stratejileri alanında uygulama yapma imkânı sunarak öğretmenlik mesleğime büyük bir katkı sağlayan, araştırma ve yazma sürecimde her açıdan beni etkileyerek zekâsı ve bilgisiyle bana ışık olup daima yanımda duran asla unutmayacağım değerli danışmanım Sayın Prof. Dr. Handan KÖKSAL'a, maddi ve manevi her türlü emeği gösterip desteğini esirgemeyen sevgili aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Gül AY

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT	iii
TEŞEKKÜR	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar LİSTESİ.....	x
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xii
GÖRSELLER LİSTESİ	xiii
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu.....	3
1.2. Çalışmanın Amacı.....	4
1.3. Çalışmanın Soru Cümleleri	4
1.4. Çalışmanın Önemi.....	5
1.5. Sayıtlar	6
1.6. Yöntem.....	6
1.7. Sınırlılıklar	7
1.8. Tanımlar	7
1.9. İlgili Araştırmalar.....	8
1.9.1. Yurtiçinde Yapılan Araştırmalar.....	8
1.9.2. Yurtdışında Yapılan Araştırmalar	13
2. İLGİLİ ALAN YAZIN	16
2.1. Yabancı Dil Öğrenme Kuramları	16
2.2. Öğrenme Nedir?	16
2.3. Öğrenme Kuramları	17
2.3.1. Davranışçılık	17
2.3.2. Bilişselcilik	19
2.3.3. Yapılandırmacılık	21
2.4. Öğrenme Stratejileri	24

2.4.1. Öğrenme Stratejileri Tanımı	24
2.4.2. Öğrenme Stratejilerinin Öğretme Sürecindeki Yeri.....	27
2.4.3. Kültürel Bağlamda Öğrenme Stratejileri	30
2.4.4. Öğrenme Kuramları ve Öğrenme Stratejileri Arasındaki İlişki	31
2.5. Dil Öğrenme Stratejilerinin Sınıflandırılması	32
2.5.1. Rubin'in (1987) Sınıflaması	32
2.5.2. O'Malley ve Chamot (1990) Sınıflaması.....	33
2.5.3. Oxford'un (1990) Sınıflaması.....	35
2.5.4. Bimmel ve Rampillon'un (2000) Öğrenme Stratejileri Sınıflandırması...	39
3. YÖNTEM.....	46
3.1. Araştırma Sorusu.....	46
3.2. Araştırmanın Modeli	46
3.3. Evren ve Örneklem	47
3.4. Araştırmacı ve Araştırmacının Rolü	48
3.5. Verilerin Toplanması	49
3.6. Verilerin Analizi.....	52
4. BULGULAR	56
4.1. Nicel Araştırmaya İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	56
4.1.1. MAlmanca ve İngilizce Öğretmenlerinin Demografik Bilgilerine İlişkin Bulgular ve Yüzdeleri	56
4.1.2. Almanca ve İngilizce Öğretmenlerinin Bilişsel ve Bellek Stratejilerine Yönelik Verdikleri Alıştırma Örneklerine İlişkin N Sayısı Üzerinden Bulgular ve Yüzdeleri.....	57
4.1.3. Almanca ve İngilizce Öğretmenlerinin Öğrenme Stratejileri Yeterliliğine İlişkin Bulgular ve Yüzdeleri	59
4.2. Nitel Araştırmaya İlişkin Bulgular ve Yorumlar	60
4.2.1. Bellek Stratejileri ile Eşleştirilen Alıştırma Görsellerine İlişkin Bulgular61	
4.2.1.1. Zihinsel Bağlar Kurma Stratejileri.....	61
4.2.1.1.1. Kelime grupları kurma	61
4.2.1.1.2. Ön bilgilerle bağlantı kurma	63
4.2.1.1.3. Bağlam kurma	64

4.2.1.1.4. Kombine etme	66
4.2.1.2. Görsel ve Sesler Kullanma Stratejileri.....	67
4.2.1.2.1. Görseller kullanma	67
4.2.1.2.2. Anlam haritası oluşturma	69
4.2.1.2.3. Anahtar sözcükler kullanma.....	71
4.2.1.2.4. Ses Benzerliklerinden Yararlanma.....	73
4.2.1.3. Düzenli ve Planlı Tekrar Yapma Stratejileri.....	74
4.2.1.3.1. Kelime kartı kullanma.....	74
4.2.1.4. Eylemler kullanma Stratejileri	76
4.2.1.4.1. Kelime ve ifadeleri oyun şeklinde tasvir etme.....	76
4.2.2. Bilişsel Stratejiler ile Eşleştirilen Alıştırma Görsellerine İlişkin Bulgular.....	77
4.2.2.1. Yapılandırma Stratejileri.....	78
4.2.2.1.1. İşaretleme	78
4.2.2.1.2. Not alma.....	79
4.2.2.1.3. Yazarken organize etme.....	81
4.2.2.1.4. Özetleme	82
4.2.2.2. Çözümleme ve Kuralları Uygulama Stratejileri.....	84
4.2.2.2.1. Kelime ve İfadeleri Analiz Etme.....	84
4.2.2.2.2. Dilleri birbiriyle karşılaştırma.....	85
4.2.2.2.3. Anadil Bilgisinden Yararlanma.....	86
4.2.2.2.4. Düzenlemeleri Keşfetme	87
4.2.2.2.5. Kuralları Uygulama.....	88
4.2.2.3. Alıştırma Yapma Stratejileri	90
4.2.2.3.1. Kalıp ifadeleri kullanma.....	90
4.2.2.3.2. Cümle yapılarını tanıma ve kullanma	92
4.2.2.3.3. Yabancı dili iletişimsel olarak kullanma.....	93
4.2.2.4. Yardımcı Araçlar Kullanma Stratejileri.....	95
4.2.2.4.1. Sözlük kullanma.....	95
4.2.2.4.2. Dil Bilgisinden Yararlanma	96
4.2.3. Görüşmelere İlişkin Nitel Bulgular	98
4.2.3.1. İngilizce Öğretmenleri İle Yapılan Görüşmelere İlişkin Bulgular.....	98
4.2.3.2. Kitapevi Yöneticileriyle Yapılan Görüşmelere İlişkin Bulgular	101

4.2.4. Almanca ve İngilizce Öğretmenlerinin Strateji Bilgisine İlişkin Bulgular....	102
5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	108
5.1. Nicel Araştırmaya İlişkin Sonuçların Yorumlanması	108
5.1.1. Almanca ve İngilizce Öğretmenlerinin Bellek ve Bilişsel Stratejilerine Yönelik Verdikleri Alıştırma Örneklerine İlişkin Sonuçların Tartışılması	108
5.1.2. Almanca ve İngilizce Öğretmenlerinin Öğrenme Stratejileri Yeterliliğine İlişkin Sonuçların Tartışılması	113
5.2. Nitel Araştırmaya İlişkin Sonuçların Yorumlanması.....	115
5.2.1. Bellek Stratejilerine İlişkin Sonuçların Yorumlanması	115
5.2.2. Bilişsel Stratejileri ile Eşleştirilen Görsellere İlişkin Sonuçların Yorumlanması.....	117
5.2.3. Almanca ve İngilizce Öğretmenlerinin Strateji Bilgisine İlişkin Sonuçların Yorumlanması.....	121
5.2.4. Görüşmelere İlişkin Sonuçların Yorumlanması.....	123
5.3. Sonuçlar	127
5.4. Öneriler	130
6. KAYNAKÇA	133
7. EKLER	140

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: Özden’e (2003) Göre Davranışçılıkla Yapılandırmacılığın Karşılaştırılması...	22
Tablo 2: Ellis’e (1994) Göre Kuramcıların Öğrenme Stratejileri Tanımları	24
Tablo 3: Algan’a (2006) Göre Kuramcıların Öğrenme Stratejileri Tanımları	25
Tablo 4: Harputoğlu’na (2015) Göre Rubin’in Dil Öğrenme Stratejileri Sınıflandırması	33
Tablo 5: Oxford Taksonomisine Göre Dil Öğrenme Stratejileri Envanterindeki Dolaylı ve Dolaysız Stratejilerin Çeşitleri ve Örnekleri	36
Tablo 6: Bimmel ve Rampillon Taksonomisine Göre Doğrudan ve Dolaysız Stratejilerin Çeşitleri ve Örnekleri	39
Tablo 7: Dil Öğrenme Stratejilerinin Sınıflandırmalarına Genel Bir Bakış	44
Tablo 8: Yabancı Dil Öğretmenleri Tarafından Dil Öğrenme Stratejileri Kavramlarına Yazılan Alıştırma Örneklerinin Yönergesel Dağılımı	54
Tablo 9: Cinsiyet Dağılımı.....	56
Tablo 10: Kıdem Dağılımı	56
Tablo 11: Almanca ve İngilizce Öğretmenlerinin Bellek ve Bilişsel Stratejilerine Yönelik Verdikleri Alıştırma Örneklerine İlişkin Bulgular ve Yüzdeleri	57
Tablo 12: Öğretmenlerin Dil Öğrenme Stratejileri Yeterliliği.....	59
Tablo 13: Öğretmenlerin Bildikleri Dil Öğrenme Stratejilerine İlişkin Dağılımlar	105
Tablo 14: Dil Öğrenme Stratejileri Alanına İlişkin Hizmet İçi Eğitim Verilmesine Yönelik Öğretmen Görüşleri.....	107
Tablo 15: Katılımcıların Dil Öğrenme Stratejilerine ‘Boş’, ‘Stratejiye Yakın’, Stratejiye Çok Yakın’, ‘Stratejiye Çok Uzak’ Yazdıkları Alıştırma Görselleri Yüzdeleri	108
Tablo 16: Almanca ve İngilizce Öğretmenlerinin Dil Öğrenme Stratejileri Yeterliliklerine İlişkin Yüzdeler	114

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1: Cinsiyet Dağılımı.....	56
Grafik 2: Öğretmenlerin Dil Öğrenme Stratejileri Yeterliliği Yüzdeleri.....	60

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Araştırmada Toplanan Verilere Yönelik Açıklamalar.....	49
Şekil 2: Araştırmanın Üçüncü Verisi Olan Görüşmelere İlişkin Açıklamalar.....	51

GÖRSELLER LİSTESİ

Görsel 1: Kelime grupları kurma stratejisi: Almanca görseli	62
Görsel 2: Kelime grupları kurma stratejisi: İngilizce görseli.....	62
Görsel 3: Ön bilgilerle bağlantı kurma stratejisi: Almanca görseli.....	63
Görsel 4: Ön bilgilerle bağlantı kurma stratejisi: İngilizce görseli	64
Görsel 5: Bağlam kurma stratejisi: Almanca görseli	64
Görsel 6: Bağlam kurma stratejisi: İngilizce görseli.....	65
Görsel 7: Kombine etme stratejisi: Almanca görseli	66
Görsel 8: Kombine etme stratejisi: İngilizce görseli.....	67
Görsel 9: Görseller kullanma stratejisi: Almanca görseli	67
Görsel 10: Görseller kullanma stratejisi: İngilizce görseli.....	68
Görsel 11: Anlam haritası oluşturma stratejisi: Almanca görseli	70
Görsel 12: Anlam haritası oluşturma stratejisi: İngilizce görseli.....	70
Görsel 13: Anahtar sözcükler kullanma stratejisi: Almanca görseli.....	71
Görsel 14: Anahtar sözcükler kullanma stratejisi: İngilizce görseli	72
Görsel 15: Ses benzerliklerinden yararlanma stratejisi: Almanca görseli	73
Görsel 16: Ses benzerliklerinden yararlanma stratejisi: İngilizce görseli.....	73
Görsel 17: Kelime kartı kullanma stratejisi: Almanca görseli	75
Görsel 18: Kelime kartı kullanma stratejisi: İngilizce görseli	75
Görsel 19: Kelime ve ifadeleri oyun şeklinde tasvir etme stratejisi: Almanca görseli	76
Görsel 20: Kelime ve ifadeleri oyun şeklinde tasvir etme stratejisi: İngilizce görseli	77
Görsel 21: İşaretleme stratejisi: Almanca görseli	78
Görsel 22: İşaretleme stratejisi: Almanca görseli	79
Görsel 23: Not alma stratejisi: Almanca görseli	79
Görsel 24: Not alma stratejisi: İngilizce görseli.....	80
Görsel 25: Yazarken organize etme stratejisi: Almanca görseli	81
Görsel 26: Yazarken organize etme stratejisi: İngilizce görseli.....	82
Görsel 27: Özetleme stratejisi: Almanca görseli.....	82
Görsel 28: Özetleme stratejisi: İngilizce görseli	83

Görsel 29: Kelime ve ifadeleri analiz etme stratejisi: Almanca görseli.....	84
Görsel 30: Kelime ve ifadeleri analiz etme stratejisi: İngilizce görseli	84
Görsel 31: Dilleri birbiriyle karşılaştırma stratejisi: Almanca görseli	85
Görsel 32: Dilleri birbiriyle karşılaştırma stratejisi: İngilizce görseli	86
Görsel 33:Anadil Bilgisinden Yararlanma	86
Görsel 34: Anadil bilgisinden yararlanma stratejisi: İngilizce görseli.....	87
Görsel 35: Düzenlemeleri keşfetme stratejisi Almanca görseli	87
Görsel 36: Düzenlemeleri keşfetme stratejisi: İngilizce görseli	88
Görsel 37: Kuralları uygulama stratejisi: Almanca görseli.....	89
Görsel 38: Kuralları uygulama stratejisi: İngilizce görseli	89
Görsel 39: Kalıp ifadeleri kullanma stratejisi: Almanca görseli.....	90
Görsel 40: Kalıp ifadeleri kullanma stratejisi: İngilizce görseli	91
Görsel 41: Cümle yapılarını tanıma ve kullanma stratejisi: Almanca görseli	92
Görsel 42: Cümle yapılarını tanıma ve kullanma stratejisi: İngilizce görseli.....	93
Görsel 43: Yabancı dili iletişimsel olarak kullanma stratejisi: Almanca görseli	93
Görsel 44: Yabancı dili iletişimsel olarak kullanma stratejisi: İngilizce görseli	94
Görsel 45: Sözlük kullanma stratejisi: Almanca görseli	95
Görsel 46: Sözlük kullanma stratejisi: İngilizce görseli	95
Görsel 47: Dil bilgisinden yararlanma stratejisi: Almanca görseli	96
Görsel 48: Dil bilgisinden yararlanma stratejisi: İngilizce görseli	97

BÖLÜM I

1. GİRİŞ

Bu bölümde; araştırmanın temelini oluşturan problem durumu ve araştırmanın amacı gibi araştırmanın genel yapısını yansıtan bilgilere yer verilmiştir.

Çağdaş yabancı dil eğitimine göre bilginin ‘ne’ olduğu kadar ‘nasıl’ aktarıldığı önem taşımaktadır. Bu anlamda, öğrenenin aktarılan bilgiyi nasıl öğrenmesi gerektiği üzerine çalışmalar yapılmaktadır. Sürekli değişim ve yenilenme içerisinde olan eğitim uygulamalarında ise strateji odaklı bir yaklaşımın benimsenmesi gerektiği konusunda alan uzmanları hem fikirdir. Bu bağlamda, öğrenme stratejilerinin bilinmesi ve kullanılması ön plana çıkmaktadır. Öğrenme stratejileri, hem öğrenen hem de öğretene için zaman ve emek kaybını önleyen yöntemlerin tümüdür. Stratejilerin öğrenme ve öğretme sürecinde kullanılması, bilgiyi unutulmuş kalıplaşmış boyutundan elverişli ve anlamlı bir düzleme taşımaktadır. Bu düzlemde birey soyut, yaratıcı, sistematik, öğrenme sorumluluğunun farkında stratejik düşünen bir boyuta ulaşmış demektir.

Öğrenme ve öğretme sürecinin temel taşı olan öğrenme stratejileri, “öğrencilerin öğrendikleri yabancı dili anlama, içselleştirme ve kullanım becerilerini geliştirmek için bilinçli olarak kullandıkları belirli hareket, davranış, teknik ve adımlardır” (Oxford ve Cohen 1992: 18). Yabancı dil eğitiminde öğrenme stratejilerinin bilinçli olarak kullanılmasına yönelik hem öğrenci hem de öğretmenler için uygulamalı eğitimler kapsamında çalışmalar yapılmaktadır. Nitekim her bireyin belirli bir öğrenme yaklaşımı mevcuttur. Buna bağlı olarak öğrenme stratejilerini farkında olmayarak, bilgiyi nasıl harmanlayacağını ve sistematik hale dönüştüreceğini bilmeden, hazır bilgiyi aktaran ve tüketen bireyler ortaya çıkmaktadır. Bu durum öğrenme stratejilerinin bilinçli olmadan kullanımıyla doğrudan ilişkilendirilmektedir. Bu açıdan öğrenme stratejileri eğitimi önemli bir rol oynamaktadır. Öğretilen ve öğrenilen bilginin belirli bir öğrenme stratejisiyle temellendirilmesi bu anlamda önemlidir.

Öğrenme stratejileri yabancı dil eğitimde evrensel bir boyut kazanmıştır. Yurt içi ve yurt dışında yapılan çalışmalar değerlendirildiğinde stratejilerin teorik boyutu hakkında bilgi veren bilimsel araştırmalar ve çalışmalar gerçekleştirilmektedir.

Uygulama boyutuna bakıldığında, araştırmaların çoğu öğrenme stratejilerinin kullanım düzeyini ölçüp çeşitli değişkenler arasındaki ilişkiyi yansıtarak istatistiksel verilerden oluşmaktadır. Teorik olarak bakıldığında ise görsel ya da alıştırma örneği olmadan sadece strateji terimleri bilgisi verilmiştir. Nitekim öğrenme stratejileri envanterindeki kavramları görsellerle somutlaştırma çalışmalarına rastlanılmamıştır.

Araştırmalarda öğrenme stratejilerinin Türkçe, İngilizce ve Almanca dilinde eğitim alan gruplara uygulanan anketler üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Anketlerin çoğunda öğrenme stratejilerinin kullanım düzeyinin yaşa, okunan bölüme, cinsiyete, yabancı dile, sınıf düzeyine, akademik başarıya, lise türüne, baba ve annenin eğitim durumlarına ve ailenin aylık ekonomik gelirine göre değişiklik gösterip göstermediği ölçülmüş seçilen evren ve örneklem grubuna katkı sağlamak amaçlanmıştır. Diğer bir taraftan öğrenme stratejileri envanterindeki kavramları bilişsel olarak algılayamayan ve görsel alıştırma örneklerine ihtiyaç duyan öğretici ve öğrenenler mevcuttur. Bu sebepten dolayı yanlış anlaşılmalara ve beraberinde bilinçsiz kullanımlar da ortaya çıkabilir. Yabancı dil öğretiminde her yaşta kazandırılması hedeflenen öğrenme stratejileri herkes için aynı anlamı ifade etmelidir. Buna bağlı olarak, sadece bilgi ve kavramlarla kısıtlı olmadan açık, anlaşılır ve güncel örneklerle şekillendirilmeye de ihtiyacı vardır.

Bu çalışmada, var olan teorik bilgi birikiminden yola çıkarak, somut alıştırma görselleri ile öğrenme stratejilerine açıklık getirilmeye çalışılmıştır. Araştırmada üç veriden bilgi toplanacaktır. Birincisi: 2015 yılından itibaren basılan Almanca ve İngilizce ders kitaplarıdır. Ders kitaplarından dil öğrenme stratejileri envanterindeki bellek ve bilişsel öğrenme stratejileri alt kümesinde yer alan her bir stratejiye karşılık gelen hem İngilizce hem de Almanca alıştırma görselleri seçilerek envanter ile eşleştirilecektir. Böylece strateji terimleri ve onun alt kümesinde yer alan kavram alanlarının ne anlama geldiği daha somut bir duruma getirilebilecektir. İkinci doküman anket uygulamasıdır. Almanca ve İngilizce öğretmenlerinden oluşan 50 kişiye yönelik yapılan anket, araştırmacının uygulama boyutunu yansıtarak geçerlilik ve güvenilirliğini gösterecektir. Anket uygulamasında öğretmenlerin demografik bilgileri, öğrenme stratejileri bilgisini ölçen açık uçlu sorular ve öğrenme stratejileri envanterine yazdıkları alıştırma örnekleri yer alacaktır. Bu sayede strateji kavramlarının öğretmenler için ne anlama geldiği, nasıl ifade edildikleri, kavramlara

yazılan örneklerin stratejilerin işlevine uygun olup olmadığı ve bilinçli kullanıp kullanılmadığı araştırılacaktır. Araştırmanın üçüncü verisi ise Almanca ve İngilizce öğretmenleriyle gerçekleştirilen görüşmelerdir.

Çalışmanın ilk bölümü; araştırmanın problemi, amacı, önemi, sayıltıları, yöntemi, sınırlılıkları, tanımları belirtilerek, araştırma konusuna yönelik yurtiçi ve yurtdışında yapılmış olan çalışmaları içermektedir. İkinci bölüm ise, yabancı dil öğrenme kuramları, öğrenme stratejilerine yönelik tanımlar, dil öğrenme stratejileri ve sınıflandırmalar içermektedir. Üçüncü bölümde, yöntem başlığı altında araştırmanın evren ve örnekleme, araştırma sorusu ve araştırmacının rolü, verilerin toplanması, verilerin analizi gibi bilimsel bir araştırmanın temel unsurları mevcuttur. Dördüncü bölümde ise araştırma verileri sunulmuş ve bu veriler değerlendirilerek tartışılmıştır. Beşinci bölümde sonuç ve yapıcı önerilere yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Bu araştırmanın problemi, yabancı dil eğitime yönelik öğrenme stratejileri envanterinin oldukça fazla alt kategoriler ve alan terimleri içermesi ayrıca bu terminolojinin öğrenen ve öğretici için farklı algı ve anlam karmaşasına yol açabileceğidir. Kavramsal bilgilerden oluşan öğrenme stratejileri envanterindeki kavramlar soyut kalabilmektedir. Stratejiler tam olarak anlaşılmadığında; öğrenci sistematik ve bilinçli duruma ulaşmayabilir. Böylece öğrenme sürecini verimli olarak tamamlayamaz. Aynı zamanda, yaşam boyu öğrenme çerçevesinde bağımsız öğrenemeyebilir. Bunun sonucunda, isteyerek ve aktif bir şekilde öğrenme sürecine katılamayabilir.

Öğrenme stratejileri anlık bilgi öğreniminde değil kalıcı ve etkili öğrenime hizmet eder. Bu sebepten dolayı öğrenme stratejileri envanterindeki kategoriler bilgide kalmayıp görsellerle somutlaştırılmalıdır. Böylelikle öğrenen etkili bir şekilde öğrenme stratejileri kullanabilmektedir. Öğrenme hedefine giden yolda rehberlik eden öğreticilerin öğrenme stratejilerine yönelik yeterlilikleri önemli bir role sahiptir. Yapılan araştırmaların çoğu, öğrencilerin öğrenme stratejilerini kullanım düzeyi açısından ele alınmaktadır. Öğreticiler açısından ise öğrenme stratejileri genelde kavram olarak bilinebilmektedir. Bu doğrultuda, öğretici ve öğrenen öğrenme

stratejileri terminolojisi hakkında bilgi birikiminden daha fazlasına ihtiyaç duyabilmektedir. Öğrenme stratejilerinin farkında olan ve ne yaptığı bilen öğretmenler, öğreneni ders sürecinde aktif hale getirebilmektedir. Aynı zamanda öğrenenin hafızasında kişisel ve bilgi aktarımı açısından kalıcı izler bırakabilmektedir. Öğrencisine sistematik ve stratejik yaklaşan öğretmen, alanında yetkin bir profil yansıtır.

Öğrencilere yeni bir bilgiyi kazandırmak için önceki bilgileriyle ve yeni öğrenecekleri bilgiler ile ilişki kurmalarını sağlamak gerekmektedir. “Soyut konularda ön bilgileri etkinleştirmek için, öğrencilerin deneyimlerine dayanan somut örneklerle ilişki kurulmaktadır” (Mandl ve Friedrich 2006: 45). Ders kitaplarındaki örnekler, stratejilerin kavram karmaşasını ortadan kaldırılabilmektedir. Nitekim her kitap strateji örnekli bilgi verici içeriğe sahip olmayabilir. Bu sebeple öğrenme stratejileri, strateji temelli oluşturulmuş güncel kitaplardan seçilen strateji örnekleri ile daha açık olabilir. Yeni yaklaşımlara ve değişimlere hizmet eden yabancı dil öğretiminde güncel olan bilgi ve kaynaklara ihtiyaç duyulabilmektedir. Bu sayede öğretici ve öğrenen farklı algılamalara sahip olmadan kasıtlı ve farkında olarak stratejileri kullanabilir. Bu problemler doğrultusunda araştırmada, Öğrenme stratejilerinin terminolojik boyutu ele alınarak, güncel ders kitaplarındaki strateji örnekleri ile envanteri algı ve anlam karmaşıklığına sebebiyet vermeden daha anlaşılır ve açık bir hale dönüştürüleceği ön görülmektedir.

1.2. Çalışmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, yabancı dile yönelik bilişsel öğrenme stratejilerini ders kitaplarında bulunan güncel örneklerle somutlaştırmaktır.

1.3. Çalışmanın Soru Cümleleri

- Yabancı dile yönelik bilişsel ve bellek stratejileri terminolojisinin ders kitaplarındaki güncel örneklerle somutlaştırma durumu nedir?

Alt sorular:

1. Yabancı dil öğretmenlerinin dil öğrenme stratejileri kavramlarını somutlaştırma durumu nedir?

2. Yabancı dil öğretmenlerinin dil öğrenme stratejileri yeterlilikleri ne derecededir?
3. Yabancı dil öğretmenleri için dil öğrenme stratejileri neyi ifade etmektedir?
4. Yabancı dil öğretmenleri tarafından bilinen dil öğrenme stratejileri nelerdir?

1.4. Çalışmanın Önemi

Yabancı dil eğitiminde bellek ve bilişsel öğrenme stratejileri, bireyin öğrenme süreci yaklaşımını doğrudan etkileyerek bilgi ile becerilerin edinilmesine katkı sağlamaktadır. Aynı zamanda bu stratejiler çağdaş yaklaşımları yansıttığından dil eğitiminde önemli bir yere sahiptir. Birden fazla amaca hizmet eden öğrenme stratejilerinin bilinmesi ve kullanılması gerekmektedir. “Öğrenme stratejilerinin etkili ve yerinde kullanılmasının dil öğrenimini daha başarılı bir süreç haline getirdiği bilinmektedir. Öğrencilerin kullandıkları çeşitli stratejiler, onların dil edinimlerine yaptıkları olumlu etkilerden dolayı geliştirilmesi gereken beceriler olarak görülmektedir” (Bardakçı ve Kılıç 2016: 16). Bu nedenle, strateji öğretimi de dil eğitiminde oldukça önem taşımaktadır. Etkili bir öğretim olması için, stratejilere sadece kavram olarak değil anlam olarak da hâkim olunmalıdır. Öğrenen bu sayede, geçici bilgi alımının aksine, uygulama ve somut örneklerle kalıcı ve bilinçli öğrenmektedir.

Yabancı dil eğitimine yönelik öğrenme stratejileri envanteri oldukça fazla alt kategoriler ve terminoloji içermektedir. Bu terimler sadece tanımlarla birlikte farklı algı ve anlam karmaşasına yol açabilmektedir. Bir öğrenme stratejisi bilgisi ile ne kastedildiği somut örnekler aracılığıyla daha doğru anlaşılabilir. Öğrenme stratejileri envanterini güncel ders kitaplarındaki örneklerle güncelleştirmek ve envanteri herkesin anlayabileceği şekilde açık ve anlaşılır hale getirmek etkin ve çağdaş bir yabancı dil eğitiminin gereklerini yerine getirmek açısından büyük önem taşımaktadır.

Öğrenme stratejilerine yönelik alan yazını incelendiğinde, araştırmalarda ilk aşamada stratejilerin teorik boyutunu ele alarak sınıflandırmalarına yer verildiği, aynı zamanda strateji kullanımı düzeyi ile yabancı dil edinimi arasındaki ilişkiyi cinsiyet, yaş, akademik başarı, LYS puan türü, ekonomik durum, güdülenme gibi çeşitli

değişkenler açısından ele alındığı görülmektedir. İkinci aşamada, öğrenme stratejilerinin ders kitaplarındaki kullanım sıklığı ve hangi stratejiler olduğu ile ilgili çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Yapılan bu çalışmaların, istatistiksel anket verilerine ve teorik bilgilere dayandığı gözlenerek öğrenme stratejileri terminolojisini örneklendirmeye yönelik çalışmalara rastlanılmamıştır. Alandaki boşluğu doldurmayı amaçlayan çalışmanın özgünlüğü dil öğrenme stratejileri envanterinin güncel alıştırma görselleriyle öğretici ve öğrenen için daha açık ve anlaşılır hale getirmektir. Araştırmada 2015 yılı sonrası yayınlanmış güncel ders kitaplarından yararlanılmıştır.

1.5. Sayıtlar

Öğrenenlere özerk öğrenmenin kazandırılması amacıyla seçilen güncel ders kitaplarında bilişsel stratejiler yer almaktadır. Araştırmanın kuramsal dayanağı olan Oxford (1990), Bimmel ve Rampillon (2000) dil öğrenme stratejileri envanterleri uluslararası kabul edilmiş geçerli ve güvenilir ölçme araçlarıdır. Öğretmenler tarafından ankete verilen cevapların içtenlikle ve doğru şekilde cevaplandırıldığı bilgisinden hareket edilmiştir. Araştırmanın iç geçerliliğinin sağlandığı varsayılmıştır.

1.6. Yöntem

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni kullanılmıştır. Durum çalışmasının çeşitli tanımları şöyledir; “Durum çalışması, çoklu veri kaynağının kullanılmasıyla bu verilerin gerçek yaşam bağlamı içerisinde ele alınması anlamına gelen bir araştırma modelidir” (Robson 2003: 146). Başka bir bakış açısıyla bu tür çalışmalar “Deneye dayanan, çağdaş ve güncel olguların gerçek hayat durumunda özellikle olgu ve durum arasındakileri ayırıcıları açık bir şekilde ele alınmasını kapsayan durumlardır” şeklinde ifade edilmektedir (Yin 2002: 13).

Araştırmada üç veriden bilgi toplanacaktır. Birinci veri, 2015 yılı sonrası yayınlanmış olan yabancı dil olarak Almanca ve İngilizce ders kitaplarındaki alıştırma görselleridir. Bulunan alıştırma görselleri alandaki kaynakların süzgecinden geçirilip değerlendirilerek dil öğrenme stratejileri envanterindeki bilişsel ve bellek

stratejileri ile eşleştirilmiştir. İkinci veri anket uygulamasıdır. Çalışmanın iç geçerliliğinin sağlanması amacıyla yapılan anket uygulamasının birinci aşamasında demografik bilgilere yer verilerek, ikinci aşamada öğrenme stratejileri bilgisini ölçen açık uçlu sorular olacaktır. Üçüncü aşamada deneklere dil öğrenme stratejileri envanteri verilerek her bir stratejiye alıştırma örneği yazmaları istenecektir. Envantere yazılan örnekler ise stratejilerin anlamına uygun ya da olmaması durumuna göre yüzdelik frekans analizi ile değerlendirilecektir. Üçüncü veri ise görüşmelerdir. İngilizce ders kitaplarında birkaç stratejiye tekabül eden görseller bulunamamıştır. Eşleştirilemeyen stratejiler için, incelenen kitapların dağıtımını yapan yöneticiler ve ders sürecinde kullanan öğretmenler ile araştırmacı tarafından geliştirilen açık uçlu sorular eşliğinde görüşmeler yapılmıştır. Görüşme bilgileri doğrudan verilmiştir.

1.7.Sınırlılıklar

Araştırmanın birinci verisi; 2015 yılından itibaren basılan Almanca ve İngilizce ders kitapları ile sınırlandırılmıştır. Ders kitaplarındaki alıştırma görselleri, Bimmel ve Rampillon (2000) tarafından Almancaya uyarlanan dil öğrenme stratejileri envanterinde yer alan bellek ve bilişsel stratejilerin her birine Almanca ve İngilizce olarak ikiye alıştırma görselinin eşleştirilmesiyle sınırlandırılmıştır.

Araştırmanın anket uygulaması olan ikinci verisi; Oxford (1990) tarafından geliştirilen dil öğrenme stratejileri envanterinin, Bimmel ve Rampillon (a.g.y) tarafından Almancaya uyarlanan modelindeki bilişsel stratejiler ile sınırlandırılmıştır. Anket uygulamasına katılan yabancı dil öğretmenleri Almanca ve İngilizce branşına sahip olanlarla sınırlandırılarak rastgele ulaşılan öğretmenler ile sınırlandırılmıştır.

Araştırmanın üçüncü verisi olan görüşmeler ise iki (2) kitapevi yöneticisi ve dört (4) İngilizce öğretmeni ile sınırlandırılmıştır.

1.8. Tanımlar

Yabancı Dil: “Anadilden sonra öğrenilen dildir” (Demircan 1990: 3).

Öğrenme Stratejisi: “Öğrenme stratejileri, bir öğrenme gereksinimini işlemek için zorunlu gerekliliklerin ötesine geçen öğrenme veya akılda tutma hedefi üzerindeki süreçlerdir” (Hasselhorn ve Gold 2006: 90).

Dil Öğrenme Stratejisi: “Dil öğrenme stratejileri, öğrencilerin çoğunlukla kasıtlı olarak, yabancı dil öğrenme düzeylerini geliştirmek için kullandıkları özel eylem ve tekniklerdir” (Baysal 2018: 16).

Bellek Stratejileri: “Yeni öğrenilen bilgi veya kavramın hafızada kalıcı olmasını sağlamak için kullanılan stratejilerdir” (Oxford 1990: 38).

Bilişsel Stratejiler: “Öğrenenlerin öğrendikleri bilgi ve kavramlardan anlam çıkarmak için kullandıkları stratejilere denir” (Oxford 1990: 44).

1.9. İlgili Araştırmalar

1.9.1. Yurtiçinde Yapılan Araştırmalar

Araştırmanın konusuna yönelik yurtiçinde yapılan çalışmalar en son yıldan başlayarak özet olarak aşağıda sıralanmaktadır. Aynı tarihte yapılmış çalışmalar ise araştırmacının ismine göre alfabetik sırayla belirtilmektedir.

Yabancı Dil Öğretimine Genel Bir Bakış adlı online kitabın içindeki Bardakçı ve Kılıç (2016) tarafından ele alınan ‘Öğrenme Stratejileri’ adlı bölümde, öğrenme ve dil öğrenme stratejilerinin kavramları tanımlanarak ve dil öğrenme stratejilerinin bazı özelliklerini açıklanarak bu alanda oluşturulmuş olan temel taksonomilerin tanıtılması amaçlanmıştır. Araştırma dil öğrenen ve öğreten için dil öğrenme stratejilerinin büyük bir önem arz ettiği göstermekte ve kavramsal boyutunun tanınması gerektiğine işaret etmektedir. Son olarak araştırmada, öğrencilerin kullandıkları çeşitli stratejiler, onların dil edinimlerine yaptıkları olumlu etkilerden dolayı geliştirilmesi gereken beceriler olduğuna değinilerek, bu stratejilerin öğretiminin dil eğitimi alanında oldukça önem taşıdığına vurgu yapılmıştır.

Ünal, Ayırır ve Arıoğlu (2011) “İngilizce, Almanca ve Fransızca Öğrenen Üniversite Öğrencilerinde Yabancı Dil Öğrenme Stratejilerinin Kullanımı” adlı makalede, İngilizce, Almanca ve Fransızca eğitimi alan öğrencilerin strateji kullanım durumunu ölçerek, üç dil grubu arasında strateji kullanımı konusunda anlamlı bir fark olup olmadığı ortaya çıkarmayı amaçlamışlardır. Çalışmanın üç dil alanında

yürütülmesi bu alanlara özgü kullanım farklılıklarının görülmesini sağlamıştır. Araştırmanın sonucu olarak, her üç dile yönelik yapılan ANOVA (tek yönlü varyans analizi) sonucunda bir strateji çeşidi dışında diğer tüm dil öğrenme stratejilerinin kullanımları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır. Her üç dilde en az kullanılan stratejinin duyuşsal stratejiler olduğu ortaya çıkmıştır. Aynı zamanda üç dilde öncelikle bellek, bilişsel ve duyuşsal stratejilerin Türk öğrencilere öğretilmesinin gerekli olduğu sonucuna varılmıştır.

Cesur ve Fer (2007) “Dil Öğrenme Stratejileri Envanterinin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması nedir?” adlı makalede Oxford (1990) tarafından geliştirilen ‘Dil Öğrenme Stratejileri Envanteri’nin Türkçe formunun dil eşdeğerliğini, geçerliğini ve güvenirliliğini incelemeyi amaçlamışlardır. Bu amaçla araştırmada dil öğrenme stratejileri envanterinin Türkçe ve İngilizce formunun farklı hazırlık öğrencilerine uygulanarak, Türkçe ölçeğin güvenirlilik katsayılarında yüksek sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda araştırma, Türkiye’de Türkçeye dönüştürülmüş boyutuyla geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olarak araştırmalara kaynaklık etmiştir. Aynı zamanda, var olan taksonominin, Türkçe tercümesi ve özgün hali arasındaki ilişkinin de ortaya çıkarılması bakımından alana katkıda bulunduğu söylenebilir. Dil öğrenme stratejilerinin Türkçe form anketi sonucunda, 50 maddeli Türkçe formunun bütünü için iç tutarlılık güvenirliliği 92 alpha katsayısı iken 47 maddeli formun alpha katsayısı da 92 olarak ortaya çıkmıştır. Bununla beraber dil öğrenme stratejilerinin alt ölçeklerin iç tutarlılık güvenirlilik katsayısı 59 ile 84 arasında değiştiği bulunmuştur. Ulaşılan bu bulgular Türkçe formda yüksek bir sonucuna ulaşıldığını göstermektedir.

Varışoğlu (2017) “Türkçe Öğrenen Litvanyalı Öğrencilerin Kullandıkları Dil Öğrenme Stratejileri” adlı makalesinde, Litvanyalı öğrencilerin Türkçe öğrenme sürecinde kullandıkları dil öğrenme stratejilerini belirlemeyi amaçlamıştır. Öğrencilerin kullandıkları bu stratejiler cinsiyet ve akademik başarı değişkenlerine göre ele alınmıştır. Araştırma, öğrencilerin kullandıkları dil öğrenme stratejilerini kullanım düzeylerini yaş, cinsiyet, Türkçe başarı notu, Türkiye olan yaşamışlığı ve öğrencilerin kendilerini en yetkin gördükleri dil becerileri gibi çeşitli değişkenler açısından ele alarak geniş bir pencereden bakma olanağını sunmuştur. Betimsel olarak yorumlanan araştırma bulguları, öğrencilerin öğrenme stratejilerini

kullanımına yönelik aritmetik ortalama orta ve yüksek düzeyde olduğu yönündedir. Envanterin alt boyutlarındaki değerler en yüksek telafi stratejilerinde en düşük ise duyuşsal stratejilerde olmuştur. Cinsiyet değişkeni ise dil öğrenme stratejileri üzerinde anlamlı bir fark oluşturmuştur. Yaş değişkenine bağlı elde edilen bulgularda, 22 ve 21 yaş grubunun 19 ve 20’li yaş grubuna göre stratejileri daha baskın kullandığı saptanmıştır. Türkçe başarı notuna göre, bellek, bilişsel, üst biliş, sosyal ve genel dil öğrenme stratejilerinde anlamlı fark görüldüğü, aksine telafi ve duyuşsal stratejilerde görülmediği ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin Türkiye’de bulunma ve bulunmama değişkeninin, strateji kullanımı ile anlamlı bir farka yol açmadığı gözlenmiştir. Öğrencilerin kendilerini en yetkin gördükleri dil becerileri değişkenine göre dil öğrenme stratejilerinin tüm alt boyutlarında ve genel dil öğrenme stratejileri üzerinde anlamlı fark bulunmuştur.

Serçe ve Sünbül (2015) “Dil Öğrenme Stratejileri” adlı e-kitapta dil öğrenme stratejileri ve öğretimine yönelik teorik ve uygulamaya dönük bilgi vermeyi amaçlamıştır. Kitapta, dil öğrenme stratejilerini ayrı bir bölüm olarak ele alınmaktadır. Kavramsal boyutuna vurgu yapılan dil öğrenme stratejilerinin aynı zamanda çeşitli sınıflandırmaları ve yabancı dil için önemi vurgulanmaktadır.

Bayezit ve Çubukçu (2015) “Yabancı Dil Olarak Türkçe ve İngilizce Ders Kitaplarındaki Öğrenme Stratejilerinin Kullanımı” adlı makalede, Türkçe ve İngilizce ders kitaplarındaki öğrenme stratejilerinin kullanım boyutunu göstermeyi amaçlamışlardır. ‘Yeni Hitit 1’ ve ‘Total English Elementary’ ders kitaplarındaki strateji kullanımı, O’Malley ve Chamot’un (1990) strateji sınıflandırmasına göre incelenmiştir. Araştırma öğrenme stratejilerinin kitaplardaki yerinin önemine dikkat çekmiştir. Gerçekleştirilen karşılaştırma sonucunda, ‘Yeni Hitit’ ders kitabında biliş üstü stratejilerin İngilizce ders kitabına göre daha az kullanıldığı ortaya çıkmıştır. Bu sebeple, ‘Total English’ İngilizce ders kitabının öğrencilerin biliş üstü stratejileri daha çok kullandırmayı hedeflediği varsayılmaktadır. Bilişsel stratejilerin ise Türkçe ders kitabında İngilizceye oranla daha yüksek oranda kullanıldığı saptanmıştır. İki kitap da sosyal ve duyuşsal stratejileri aynı oranda sahip oldukları belirtilmiştir. Strateji öğretimi her iki kitap içinde açık değildir. Bu bağlamda strateji kullanımına teşvik edici bir uygulama bulunmamaktadır.

Alyılmaz ve Şengül (2018) “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Dil Öğrenme Stratejilerine Dayalı Etkinliklerin Dilbilgisine Yönelik Başarıya ve Kalıcılığa Etkisi” adlı makalede, Oxford (a.g.y) dil öğrenme stratejileri sınıflandırmasındaki doğrudan stratejiler içinde yer alan bellek, bilişsel ve telafi stratejilerine yönelik etkinliklerin, Türkçe B2 seviyesindeki öğrencilerin dilbilgisine olan etkisini araştırmıştır. Araştırmada, dil öğrenme stratejilerinin dilbilgisindeki başarıyı gösteren sonuçlara dilbilgisi başarı testinin öntest, sontest ve kalıcılık testi olarak uygulanması ve çalışma grubunun puan ortalamalarının karşılaştırılmasıyla ulaşılmıştır. Deney grubunun dilbilgisine ilişkin başarıları kontrol grubuna göre artmıştır. Her iki grubunda uygulama süreci sonunda başarılı oldukları, ancak deney grubunun kontrol grubuna göre başarı oranının daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Bununla beraber dil öğrenme stratejileriyle birlikte kullanılan etkinliklerin öğrencilerin dilbilgisi başarılarını önemli ölçüde artırdığını, aynı zamanda dilbilgisi yapısını sözlü ve yazılı olarak farklı bağlamlarda kullanılmasını, öğrenme sürecini daha eğlenceli ve etkili bir hale dönüştürdüğü ortaya çıkmıştır.

Balcı ve Ügüten (2017) “Üniversite Hazırlık Sınıfı Öğrencilerinin Kullandıkları Dil Öğrenme Stratejileri” adlı makalede, İngilizce hazırlık sınıfı okuyan öğrencilerin kullandıklarını öğrenme stratejilerini incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırma seçilen örneklem grubuna katkı sağlamıştır. Ulaşılan bulgular sonucunda öğrencilerin en çok üst bilişsel stratejilerin kullanıldığı ortaya çıkmıştır. Elde edilen bu sonucun öğrencilerin öğrenme sürecini olumlu yönde etkilediği vurgulanmıştır.

Çelik ve Köksal (2017) “Almanca Öğretmen Adaylarının Bilişsel Öğrenme Stratejileri Edinci” adlı makalede, Almanca öğretmen adaylarının bilişsel öğrenme stratejileri edinçleri ve öğrenme bilinçleri saptanmıştır. Elde edilen veriler çalışma grubunun bilişsel öğrenme stratejileri edincinin ve öğrenme bilincinin yetersiz olduğunu ortaya koyularak farkındalığın artırılması için önerilerde bulunulmuştur.

Harputoğlu (2015) “Yabancı Dil Olarak Türkçe ve Ana Dil Türkçe Ders Kitaplarında Öğrenme Stratejilerinin İncelenmesi” adlı yüksek lisans tezinde ‘Gazi TÖMER’ yabancılar için, MEB hazırlık sınıflarında kullanılan Türkçenin anadil ve yabancı dil olarak okutulduğu ders kitaplarındaki öğrenme stratejilerinin kullanımı bakımından anlamlı bir fark olup olmadığını incelemiştir. Araştırmada, yabancı dil

Türkçe ders kitabındaki etkinliklerin amacına uygun ve stratejilere yönelik olması vurgulanmıştır. Araştırma sonucunda, ‘Gazi TÖMER’ yabancılar için Türkçe ders kitabında bilişsel stratejilerin yüksek oranda kullanıldığı, etkinliklerde örtük bir şekilde verildiği gözlenmiştir. Okuma becerisi etkinliklerinde en fazla anlam çıkarma stratejisi, Konuşma becerisi etkinliklerinde en çok açıklama/doğrulama, yazma becerisinde açıklama/doğrulama ve yeniden düzenleme stratejileri, dinleme becerisi etkinliklerinde ise anlam çıkarma stratejisi kullanılmıştır. MEB Hazırlık Türkçe ders kitabındaki öğrenme strateji kullanımı incelendiğinde benzer şekilde stratejilerin örtük bir şekilde verilerek dinleme etkinliklerinin olmadığı gözlenmiştir. Okuma, yazma, konuşma beceri etkinliklerinde açıklama/doğrulama stratejisi kullanıldığı saptanmıştır. Kullanılan stratejiler sayıca karşılaştırıldığında MEB Hazırlık ders kitabında toplam 22 farklı strateji türü kullanılırken ‘Gazi TÖMER’ ders kitabında toplam 19 farklı strateji türü kullanılmıştır.

Can (2011) “Yaşam Boyu Öğrenme Bağlamında Yabancı Dil Olarak İngilizce Ders Kitaplarında Strateji Kullanımı” adlı doktora tezinde, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından kullanılan İngilizce kitaplarındaki öğrenme stratejilerini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma da, MEB yayınları arasında yer alan kitaplar irdelenerek; etkinlik, görev, alıştırmalar bölümlerindeki strateji örnekleri üstbilişsel, bilişsel toplumsal ve duyuşsal strateji tipleri çerçevesinde sınıflandırılarak incelenen kitaplardaki boşluk doldurulmuştur. Araştırmanın bulguları neticesinde, ağırlıklı olarak bilişsel stratejiler (%63), bunu takiben toplumsal ve duyuşsal stratejiler (%24) üstbilişsel stratejiler (%13) şeklinde kullanıldığı gözlenmiştir. Dolayısıyla stratejilerin örtük olarak kullanıldığı ve öğrencilere farkındalık kazandırılması gerektiği vurgulanmıştır.

Padem (2012) “Üniversite Hazırlık Sınıfı Öğrencilerinin Dil Öğrenme Stratejileri Kullanımlarının Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi” adlı yüksek lisans tezinde dil öğrenme strateji kullanımını anadil, LYS puan türü, cinsiyete göre incelemeyi hedeflemiştir. Araştırmanın bulguları doğrultusunda, öğrencilerin stratejileri orta düzeyde kullanarak en çok sosyal stratejileri, en az ise duyuşsal stratejileri kullandıkları tespit edilmiştir. Cinsiyet faktörünün genel strateji kullanımına etkisinin olmadığı gözlenmiştir. Aynı zamanda LYS puan türü ile strateji kullanımı arasında anlamlı bir farka ulaşılmamıştır. Anadil faktörü bakımından

incelendiğinde Kürtçe dışında, strateji kullanımı arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanılmamıştır. Bu bağlamda anadili Türkçeden farklı olan öğrencilerin en çok bilişsel stratejileri kullandıkları ortaya çıkmıştır.

1.9.2. Yurtdışında Yapılan Araştırmalar

Araştırmanın konusuna yönelik yurtdışında yapılan çalışmalar günümüze en yakın yıldan başlayarak özet olarak aşağıda sıralanmaktadır. Aynı tarihte yapılmış çalışmalar ise araştırmacının soy ismine göre alfabetik sırayla belirtilmektedir.

Franke (2008) “Lernprozesse und Lernstrategien beim Fremdsprachenlernen. Am Beispieldes Wortschatzlernens im schulischen Kontext. Wissenschaftliche Hausarbeit” adlı bilimsel çalışmada, yabancı dil öğrenimi bağlamında öğrenme stratejilerinin teorik olarak önemini vurgulamayı amaçlamıştır. Araştırma, öğrenme stratejilerinin nasıl öğretilbileceği ve öğrenme stratejisi eğitimi tasarlanırken nelere dikkat edileceğine vurgu yapmaktadır. Araştırmada, öğrenme stratejilerinin teorik boyutundan yola çıkılarak bu stratejilerin öğretim sürecinde sunulan örneklerine atıfta bulunulmuştur. Böylece öğrenme stratejilerinin derslerde kullanılması gerektiği kanısına varılmıştır.

Mandl ve Friedrich (2006) “Handbuch Lernstrategien” adlı kitapta, öğrenme stratejileri hakkında genel kavramlarını açarak, 1992’den beri bilişsel ve üst bilişsel stratejilerin bilimsel tartışmasında meydana gelen değişikliklerin incelenmesi ve eğitim açısından öneminin ortaya çıkarılması amaçlamışlardır. Araştırma, Öğrenme stratejileri kullanımının kısa süreli strateji eğitimi temelinde olmadığını ancak uzun vadeli eğitim ve alışkanlıkların sonucunda kazanıldığına dikkat çekmektedir. Araştırma sonunda, yapılan tüm araştırmaların, öğrenme stratejilerinin öğretimi için uygun bir temel sağladığı ve öğrencilerin kendi öğrenmelerini etkileyebilecekleri stratejilerin olduğu kanısına ulaşılmıştır.

Vu (2015) “Lernstrategien als wichtige Voraussetzung zur Förderung der Lernerautonomie” adlı bildirisinde özerk öğrenme ve öğrenme stratejileri arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Araştırma, öğrenen özerkliğinin teşvik edilmesinde öğrenme stratejilerinin önemli bir koşul olduğunu, aynı zamanda öğrencinin kendini gerçekleştirmesinde önemli bir rol oynadığını vurgulamaktadır.

“Fremdsprache Deutsch: Zeitschrift für die Praxis des Deutschunterrichts. Lernstrategien” adlı makalede Bimmel (2012) "Lernstrategien - Bausteine der Lernerautonomie" adlı makalede, öğrenme stratejilerine yönelik araştırma sonuçlarını, güncel fikirleri, yöntemleri ve araçları tanıtmayı amaçlamıştır. Bu amaç doğrultusunda, öğrenme stratejilerinden ne anlaşıldığı, bu doğrultuda öğretmenlerin öğrenme stratejilerini öğretebilirliğine değinmiştir. Bu bağlamda, yabancı dil dersinde sadece dil öğrenmeyi değil, aynı zamanda öğrenme stratejilerini öğrenmeyi, öğrenen özerkliğini teşvik etmeyi amaç haline getirmeyi, öğrenci ve öğretmen rollerinin değişmesine vurgulayarak, bu değişime yönelik yöntemleri ve somut fikirleri içeren bilgileri sunmuştur.

Bimmel ve Rampillon (2000) “Lernerautonomie und Lernstrategien” adlı kitapta özerk öğrenme ve öğrenme stratejilerine yönelik kapsamlı çalışmalarını sunarak açık şekilde uygulamaya dönük bilgiler sunmayı amaçlamışlardır. Kitapta, özerk öğrenmenin tarihi, uzaktan eğitime hizmet etmesi, okul derslerine olan etkisi ve belirli kavramların tanımına, öğretmenlerin öğrenme yeterliklerinin nasıl belirleneceğine ilişkin öğrenme stratejileri ve yöntemlerine vurgu yapılmıştır. Bu bağlamda öğrenme stratejilerine yönelik öğretmen ve öğrencilerin deneyimlerini temel alan, şablonlar ile pratik uygulama örnekleri gösterilmiştir.

Cohen ve Wang (2018) “Fluctuation in the Functions of Language Learner Strategies System” adlı makalede, dil öğrenenlerin stratejilerinin; metabilşsel, bilişsel, sosyal ve duyuşsal olarak tek yanlı (monolitik) olduğunu ispatlamaya çalışmışlardır. Araştırmada, Çinceyi ikinci yabancı dil olarak konuşan 6 üniversite öğrencisinin kullandıkları belirli stratejilerinin içerdikleri işlevleri incelemek için İngilizce kelime ödevi verilmiştir. Öğrencilerden, iç ve dış kaynaklı sözel rapor verileri ve kelime dağılımı ölçüsü elde edilmiştir. Araştırma, stratejilerin dil görevlerinin tamamlanmasında gerçekte nasıl işlediğine dair yakın incelemenin bugüne kadar yeterince açıklanmayan bir karmaşıklığı ortaya çıkardığını göstermiştir. Sonuçlar meta bilişsel, bilişsel, duyuşsal veya sosyal gibi fonksiyonların kullanımının sadece bir stratejinin kullanımı sırasında değil, aynı zamanda sıralı ve kümelenme göz önüne alındığında bir stratejiden diğerine geçiş yaptığında da dalgalanma olabileceğini göstermiştir. İdeal olarak bu tarz çalışmalar bazı öğrencilerin dil öğrenmede neden diğerlerinden daha başarılı olduklarını daha iyi

anlaşılmasına katkı sağlayacağı vurgulanmıştır. Araştırma sonunda, stratejiler tek başlarına, sırayla veya çiftler veya kümeler halinde kullanıldığında strateji fonksiyonlarında bir dalgalanma seyrettiği ortaya çıkmıştır.

“Strategien und Techniken beim Erwerb fremder Sprachen” adlı kitabın içinde, Tönshoff (1997) “Training von Lernerstrategien im Fremdsprachenunterricht unter Einsatz bewußtmachender Verfahren” adlı bölümde yabancı dil öğretiminde öğrenme stratejilerinin öğretilmesine yönelik bilgiler aktarmayı amaçlamıştır. Bu bilgiler doğrultusunda öğrenme stratejilerinin terminolojik boyutu ve var olan araştırmalara değinmiştir. Bu bağlamda bir dersin, sadece içeriğe odaklı olmamasına, aynı zamanda bireyin bilgi toplama ve işleme için bir erişim ve erişilebilirlik aracı oluşturmasına da yardımcı olmalı gerektiğine vurgu yaparak; “Yabancı dil öğretiminde strateji eğitimi için hangi modeller aranabilir? Hangi bileşenleri kapsamalıdır? Özel farkındalık artırma aracılık prosedürleri bu konuda hangi rolü oynayabilir?” gibi soruları tartışmıştır. Sonuç olarak, öğrencilerin stratejik yeterliliğine teşvik edici araştırmaların yapılması gerektiği kanısına varmıştır.

Oxford (2011) “Teaching and Researching Language Learning Strategies” adlı kitapta, yabancı dil ediniminde öğrenme stratejilerini derinlemesine araştırmayı hedeflemiştir. Dokuz bölümden oluşan kitapta, öğrenme stratejilerinin kategorilerine değinmiştir. Özellikle, öğrencilerin kendi öğrenmelerini kontrol edebilmelerine yönelik, bağımsız olmalarını sağlamak için öz-düzenleme stratejilerinin kullanılması gerektiği üzerinde durmuştur. Bu bağlamda öğrenme stratejileri tabanlı geniş bir araştırma yelpazesi sunmuştur. Bununla beraber, dil öğrenme stratejilerinin nasıl öğretileceğine dair yararlı bilgiler sunarak, özellikle araştırmacılar için yararlı olabilecek strateji araştırmalarındaki boşlukları ortaya çıkarmaktadır.

BÖLÜM II

2. İLGİLİ ALAN YAZIN

2.1. Yabancı Dil Öğrenme Kuramları

Tezin bu bölümünde ilk olarak, öğrenme kavramı tanımlanacaktır. Bu doğrultuda, öğrenme ile doğrudan ilişkilendirilen yabancı dil öğrenme kuramlarından, ‘Davranışçılık’, ‘Bilişselcilik’ ve ‘Yapılandırmacılık’ ele alınacaktır. Kuramlara ilişkin verilerden hareketle, ‘Öğrenme Stratejileri Tanımı’, ‘Öğrenme Stratejilerinin Öğrenme ve Öğretme Sürecindeki Yeri’, ele alınarak ‘Öğrenme Kuramları ve Öğrenme Stratejileri Arasındaki İlişki’ye değinilecektir. Bu bilgiler ışığında ‘Kültürel Bağlamda Stratejilerin Önemine’ vurgu yapılarak 4 tane ‘Strateji Sınıflandırmaları’na yer verilecektir.

2.2. Öğrenme Nedir?

Uzam ve zaman ayırt etmeden bireyin yaşam boyu iç içe olduğu öğrenme kavramı; “Toplanan, saklanan, geri alınan ve davranışsal kontrol amacıyla kullanılan bilgilere dayanmaktadır” (Konrad 2014: 13) şeklinde tanımlanmaktadır. Bu bağlamda öğrenme, “olaylar nesneler ve bunlar arasındaki ilişkinin düzenli bir şekilde organize edilmesi sürecidir” (Hamamcı 2008: 68). Bu doğrultuda öğrenme, davranışlardaki değişimlerle doğrudan ilgilidir. Elden, Ulukök ve Yeygel (2015), öğrenme kavramının oluşabilmesi ve gerçekleşebilmesi için davranışlarda kalıcı değişikliklerin gözlenebilmesi gerektiği vurgularlar. Oluşan bu davranış değişikliği, her bireyde farklı boyutta gelişerek öğrenme stillerini meydana getirmektedir. Bu sebepten dolayı araştırmalarda ilgi odağı öğretmekten ziyade öğrenme olmuştur. Etkili bir öğrenme ortamının sağlanması öğrenci odaklı bir eğitim anlayışı ile mümkün olabilmektedir. Bu bilgilerden hareketle, özellikle yabancı dil eğitiminde öğrenme olgusu sık ele alınan ve irdelenen bir konu alanıdır.

Yabancı dil eğitimi devingen yapısı ile sürekli değişim ve gelişim içerisindedir. Yeni eğitim anlayışına göre etkili öğrenmenin bir unsuru da öğrenme stratejilerinin doğru konumlandırılmasıdır. Bu stratejilerin etkili ve doğru kullanılması; “Yabancı dil öğreniminde başarı elde etme öğrenme stratejilerini bilme ve uygun biçimde kullanmaya dayanır. Öğrenciler öğrenme stratejilerini ne ölçüde etkili kullanırlarsa

dili de o kadar iyi öğrenirler” (Gömleksiz 2014: 578) şeklinde vurgulanmaktadır. İfadeden yapılacak çıkarım, öğrenme stratejilerinin bilinçli ve etkili kullanım boyutu ile doğrudan ilgilidir. Öğrenme stratejilerini etkili bir şekilde eğitim uygulamalarında yansıtabilmek için yabancı dil öğrenme kuramları ile ilişkilendirmek gerekir. “Yabancı dil öğretimi/ öğrenimi; öğretmenler, öğrenciler, bireysel farklılıklar, öğrenme stilleri, vb. gibi birçok faktörden etkilenen karmaşık bir prosedürdür” (Şanal 2017: 2). Öğrenme kuramları ve öğrenme stratejileri, dil öğrenimindeki karmaşık süreçlere ışık tutarak doğru stratejiyi ve uygun öğrenme araçlarını seçmek için kullanılmaktadır. Öğrenme kuramlarının konu edildiği bir sonraki bölümde ilk olarak ‘Davranışçılık’ ile ilgili bilgi verilecektir.

2.3. Öğrenme Kuramları

2.3.1. Davranışçılık

Dinamik bir yapıya sahip olan yabancı dil eğitimi kuramlardan beslenerek gelişmektedir. Bu kuramlar temel alındığında bireyin davranışı ve uyarıcı arasındaki bağ denildiğinde aklın gelen, “Davranışçılık (Behaviorism) terimini ilk kez kullanan ve davranışçılığı güçlü bir teorik çerçeveye oturtan kişi, Watson olmuştur” (Altınörs 2014: 8) ön plana çıkmaktadır. Watson (1913), insan ve hayvan davranışlarını inceleyen davranışçılığın, temel amacının davranışı önceden görme ve kontrol etme olduğunu savunur. Fromm’a (1993) göre, davranışçılık, insan ruh biliminin ana konusunu insanın davranışı ya da etkinliklerini oluşturmaktadır. Buna karşın Skinner (1974) bu kuramı, insan davranışının bilimi olarak değil, aksine o bilimin felsefesi şeklinde olduğunu vurgulamaktadır. Bu doğrultuda davranışçı yaklaşım, “koşullanma bakımında tüm öğrenme olayını açıklamaya çalışan, öğrenmeyi uyarılar ve karşılıklarına tepki olarak gören öğrenme kuramcılarının fikirlerinden ortaya çıkmıştır” (Mills 2014: 19) denmektedir. Hanbay (2007) ise, bu kuramın bireyin çevresinde kendisine sunulan çeşitli uyarıcılara tepki (davranış) göstermesi sonucu oluşarak, öğrenenin uyarıcı-tepki ilişkisinde öğrendiği, çevresindeki uyarıcılara edilgin bir karşılık vermesi olarak açıklamaktadır. Diğer taraftan Genç (2013), insanların birçok davranışı repertuarına alabileceğini, bu davranışların yerleşmesi veya içselleşmesi ise uyarıcı, tepki ve pekiştireç zincirinin tamamlanması

gerektiğini belirtmektedir. Bu zincirdeki en önemli halkanın ise öğrenmede tepkinin yani davranışçı bir bakış açısına göre doğru veya yanlış öğrenmenin uygun veya uygun olmadığına işaret eden pekiştireç olduğunu ifade eder. Pekiştireç, tepkiyi teşvik eder ve gelecekte de ortaya çıkmasına yardımcı olur ya da bastırarak bir daha ortaya çıkmasına engel olur. Bu bilgiler doğrultusunda, davranışçı yaklaşımda dilin bir araç görevini görerek, uyarıcı-tepki anlamında farklı tekrar, taklit, ezberleme ve şartlandırma yoluyla öğretildiği görülmektedir.

Bireyin fiziksel bir tepki göstermesi ve davranışlarında durum değişikliğinin oluşmasına dayanan bu kuramda, hayvan deneylerinden yararlanılmıştır. Pavlov'un köpekler üzerinde yaptığı deneyde onların yiyecek gördüğünde saylaya ürettiğini fark etmesiyle başlamıştır. Bu deneyde ilk olarak; "Pavlov köpeğe zil sesi vermiş, köpek bu uyarıcıya sadece başını çevirmiş, kulaklarını dikmiştir. Sonra bir miktar et parçasını köpeğin ağzına koyduğunda, köpek sindirim sisteminin doğal tepkisi salya salgılar, daha sonraki aşamada zil sesinden hemen sonra da hayvana et parçası verir. Bunu birkaç kez art arda tekrarlar. Koşullanma süreci oluşur. En son olarak da köpeğe yalnızca zil sesi verir ve köpeğin sanki ortada et varmış gibi zil sesine salya salgıladığını görür. Köpek, zil sesi ile et parçasını yeme arasında bir çağrışım oluşturmuştur" (Karaca 2008: 100). Et burada ödül bağlamında kullanılan bir pekiştireçtir. Davranışçı yaklaşımın doğasında ödüllendirme mevcuttur. Bununla beraber "Skinner Box" diye adlandırılan, Amerikalı psikolog Skinner (1950), aç bir köpeğin kutu içine alınıp, bir düğmeye basılarak ardından zil sesinin verilmesiyle yiyecek ile ödüllendirilmesi şeklinde yapmıştır. Burada köpekten, düğme, ses ve yiyecek arasında bir ilişki kurması beklenilmiştir. Davranışçılık kuramının belirli alışkanlıkları yerleştirme ile bir öğrenme ortamını yarattığı söz konusudur.

Kurama dil öğretimi açısından bakıldığında, bilginin ilk aşamada doğrudan verilerek, ardından belirli aralıklarla gözden geçirilip tekrar öğretilmesi sonucunda oluştuğu söylenebilir. Kelimelerin ise pekiştirilerek çevreden gelen kazanımlarla öğrenildiği sonucuna varılabilir. Burada önemli olan, öğrenenin dışarıdan aldığı, ödül ve ceza yöntemiyle öğrenmesini beklemektir. Dil öğrenimi açısından bu süreç zaman kaybı olabilmektedir. Bu nedenle öğrenen pasif durumda komut bekleyerek bilişsel olarak nötr pozisyonda olabilmektedir. Kuramın zihinsel faaliyetlerin aksine davranışlara yönelik olduğu söylenebilir.

2.3.2. Bilişselcilik

Davranışçı kuram bilginin nasıl anlaşıldığı ve işlendiği hakkındaki soruları açıklayamayarak, bilişsel kuramın ortaya çıkmasında önemli bir rol oynamıştır. “Bilişselcilere göre davranışçıların, davranışta değişme olarak tanımladıkları şey, gerçekte bireyin zihninde oluşan öğrenmenin dışa yansımasıdır” (Hanbay 2007: 32). Bilişselci kuram, uyarıcı-tepki mekanizmasına dayanan davranışçılığa karşın, bilginin beyinde nasıl işlendiği ile ilgilenmiştir. Burada beyin bellek görevini üstlenmektedir. Bilgiler bellekte anlamlı bir şekilde saklanmaktadır. Bu sayede bilgi, öğrencinin zihninde kalıcı hale getirilerek verilmelidir. Öğrenci mevcut bilgilerle yeni bilgileri anlamlı bir şekilde birbiriyle ilişkilendirebilmekte ve organize edebilmektedir. “Bilişsel kuramlar öğrencilerin öğrenme süreçlerinin kavramsallaştırılmasına odaklanır ve bilginin zihin tarafından nasıl alındığı, düzenlendiği, saklandığı ve alındığı konularını ele alır” (Ertmer ve Newby 2013: 51). Bu noktada öğrenmenin bilişsel olarak gerçekleştiği söylenebilir.

Ertmer ve Newby’e (2013) göre davranışçı kuram, öğretmenlerin çevresel koşulları düzenlemeleri gerektiğini, böylece öğrencilerin sunulan uyaranlara uygun şekilde yanıt verdiğini, buna karşın bilişsel kuramların, bilginin anlamlı hale getirilmesine ve öğrenenlerin bellekte var olan bilgiye yeni bilgileri aktarmasına ve ilişkilendirmesine yardımcı olduğu vurgulanmıştır.

Yılmaz (2011) öğrenme ve davranıştaki değişimleri incelemeyi amaçlayan zihinsel yapıları araştıran bilişselcilerin temel amacını, öğrenmenin öğrenme sürecinin farklı aşamalarında nasıl edinildiği, işlendiği, saklandığı, alındığı ve aktif hale getirilmesi olarak açıklamaktadır. Bilişsel kuramlara dayalı bir sınıf öğretiminin temel özellikleri aşağıdaki gibi özetlenebilir:

1. “Öğrencinin öğrenme sürecine aktif katılımının vurgulanması (öğrenen kontrolü).
2. Bilişsel eğitim (örneğin, kendini planlama, izleme ve gözden geçirme teknikleri).
3. Önkoşul ilişkilerini tanımlamak ve göstermek için hiyerarşik analizlerin kullanılması (bilişsel görev analizi prosedürleri).

4. Optimal işlemeyi kolaylaştırmak için bilgiyi yapılandırma, organize etme ve sıralamaya önem verme (özet, sentezleyici, ileri düzey düzenleyiciler, vb. bilişsel stratejilerin kullanımı).
5. Öğrencilerin önceden öğrenilmiş materyallerle bağlantı kurmasına izin veren ve onları teşvik eden öğrenim ortamlarının oluşturulması (önkoşul becerilerin hatırlanması, ilgili örneklerin kullanılması, analogiler” (Ertmer ve Newby 2013: 53).

Eğer öğretmenler öğrenenin bilgiyi nasıl işlediğini çözümleyebilirse, buna yönelik uygun etkinlikler tasarlayabilir. Bu durum öğrenme stratejileri için de geçerlidir. Öğreticiler, öğrenme stratejileri konusunda farkındalık yaratacak çalışmalar yaparak, bunlardan ders konusu dâhilinde doğrudan veya dolaylı olarak yararlanabilirler. Bu sayede öğrenme sürecine daha etkin ve verimli yaklaşabilmektedir. Bu anlamlı yaklaşım, öğrenenlerin kullandıkları öğrenme stratejilerini ortaya çıkarabilir. Sınıf ortamında öğrenenin kullandığı stratejilerin bilinmesi öğreticinin sürece daha etkin ve bilinçli yaklaşmasını sağlayabilir.

Jordan, Carlite ve Stack (2008), bilişselciliğin ilkelerini beş şekilde aktarmıştır. Bunlar duyum algısı, dikkat, kodlama ve hafızadır. İlk prensip duyumdur. Dış uyaranlardan elde edilen uyaranların, aşağıdaki sürece gönderilmeden önce duysal olarak nasıl kaydedildiğini gösterir. İkinci ilke, duyumuzla görülebilecek bir şeyi yorumlama ve anlamlandırma süreci olarak görülen algıdır. Kalıp tanıma, nesne tanıma, aşağıdan yukarıya veya yukarıdan aşağıya işleme ve bilinçli algıdan oluşur. Üçüncü prensip, bir şeye yoğunlaşan, diğerlerinden daha fazla önem taşıyan vurgulardır. Bilinçli farkındalığı belirlemek önemlidir. Dördüncü ilke, bilişsel kuramın ilkesi olarak kodlamanın, bir şeyin algılanması ve uyaranlara katılmasından sonra, kodlama bilgisinin önemine odaklanmasıdır. Bilgileri şifrelemenin yolu, düzenleme yoluyla yapılabilir ve daha sonra şema şeklinde biçimlendirilir. Bu durumda, bilgiyi deneyim biçiminde şifrelemek iki yolla yapılabilir: Aşağı yukarı ve yukarı doğrulardır. Aşağıdan yukarıya metodu dış dünyadan elde edilen bilgiyi aktararak tecrübeyi kodlamanın yoludur. Buna dikkat ve algı aracılık eder. En üstte ise deneyimi kodlamak vardır. Aşağıyı yorumlamaya yardımcı olmak için ön bilgi eylem formundadır. Beşinci prensip hafızadır. Bellek, bilgileri aklımızda tutup hatırlatmaktır.

2.3.3. Yapılandırmacılık

Öğrenme kuramlarının işlevleri farklı olduğu gibi birbirleriyle de ilintili bir yapısı vardır. “Yapısalcılık ve bilişselcilik arasında net bir ayrım yapmak zordur, çünkü yapılandırmacılık, bilişselciliğin doğal bir ilerlemesidir ve her ikisi de bilişsel süreçlerle ilgilenir. Ancak bilişselcilik, bilginin nasıl işlendiğine odaklanırken, yapısalcılık, insanların bilgiyi geliştirmek için bilgiyle ne yaptığına odaklanır” (Jordan vd. 2008: 55). Bu fark yapılandırmacılık kuramını, “John Dewey’nin felsefesine ve eğitim anlayışına, Piaget ve Vygotsky’nin insanın biyolojik, kültürel, toplumsal ve dilsel gelişimi ile ilgili ilkelerine, Bruner ve Ausubel’in öğrenme konusundaki görüşlerine dayandırılabilir” (Hanbay 2007: 35) denmektedir. Bağcı (2003), öğrenme ve anlamlandırma teorisi olan yapılandırmacılığı, bilginin doğasını ve insanın nasıl öğrenmeye başladığını açıklayan bir yaklaşım olduğunu savunur. Bu yaklaşımda, öğrenme aktivitelerinin araştırma, problem çözme ve başkalarıyla iş birliği çerçevesinde gerçekleştirildiği, öğrencilerin ön bilgilerinden ve deneyimlerinden yararlanılarak, yeni karşılaştıkları durumlara anlam verebilecekleri ve onları özümseyebileceklerini vurgular. Bu anlamda yapılandırmacılık kuramı, öğrencinin düşünerek ve deneyimleriyle öğrenmesi önemsenmektedir. Bu anlamda öğrenme, pasif ve motomot bilgi alımından, yapılandırılan bir boyuta taşınmıştır. Cobern’e (1996) göre, öğrencilerin çevresiyle etkileşimleri sonucunda algıladıkları olayları ve nesneleri, önceki bilgileriyle ilişkilendirerek yeni bilgi olarak yapılandırır. Böylece yapılandırmacılık, öğrencinin sürekli olarak aktif rol aldığı bir süreç olarak nitelendirilir. Bu süreçte öğrenci, aktif bir temsilci rolünde, iletilenleri alarak değil, aksine kendi algıladıklarını yorumlayarak öğrenebilir. Bu sayede öğrenen merkezli bir öğrenme ortamından söz edilebilir. Yapılandırmacılıkta öğretmenin rolü, “öğrenci ilgisini çekmek için problemler, sorular ve kavramlar etrafında bilgiyi organize etmektir. Öğretmen öğrencilerin yeni bakış açıları geliştirmelerine ve önceki öğrenmeleri ile bağlantı kurmalarına yardımcı olmaktadır” (Özerbaş 2007: 5) olarak ifade edilmektedir. Yapılandırmacılığın beş temel ilkesi şu şekilde formüle edilmiştir:

1. “Öğrencileri konuya ilgi uyandıran problemlere yöneltmek
2. Öğrenmeyi en genel kavramlarla yapılandırmak

3. Öğrencilerin bireysel görüşlerini ortaya çıkarmak ve bu görüşlere değer vermek
4. Eğitim programını öğrenci görüşlerine göre yönlendirmek
5. Öğrenmelerin değerlendirilmesini öğretim kapsamında ele almak” (Özerbaş 2007: 6).

Yapılandırmacılık literatürde çeşitli başlıklar altında toplanmaktadır. “Piaget ve Bruner’in fikirlerinin öncülüğünde ilerleyen bilişsel yapılandırmacılık ve Glasersfeld’in geliştirdiği radikal yapılandırmacılık, öğrenme sürecini açıklarken günlük yaşamdaki bireysel deneyimler ve bu deneyimlerden ne anlaşıldığına odaklanır. Vygotsky’nin görüşlerini temel alan sosyal yapılandırmacılık ise kültürel ve sosyal olarak düzenlenmiş etkinliklerle bilgiyi yapılandırma arasında bağlantı kurmayı esas alır” (Fer 2009: 7). Bu sınıflandırmalar çağdaş öğrenme anlayışlarına ışık tutarak kendi içinde benzer ve farklı yönlerin irdelenmesine katkı sağlamıştır. Aşağıdaki tabloda davranışçı ve yapılandırmacı öğrenme kuramları karşılaştırılmıştır.

Tablo 1: Özden’e (2003) Göre Davranışçılıkla Yapılandırmacılığın Karşılaştırılması

Davranışçı Görüş	Yapılandırmacı Görüş
Bilgi, bireylerin dışındadır ve öğretmenlerden öğrencilere aktarılabilir.	Bilgi, kişisel anlama sahiptir. Bireysel olarak öğrenciler tarafından oluşturulur.
Öğrenciler, duydukları ve okuduklarını öğrenirler. Öğrenme, daha çok öğretmenin iyi anlatmasına bağlıdır.	Öğrenciler kendi bilgilerini oluştururlar. Duyduklarını ve okuduklarını önceki öğrenmelerine ve alışkanlıklarına dayalı olarak yorumlarlar.
Öğrenme; öğrenciler, öğretilenleri tekrar ettikleri zaman başarılı olur.	Öğrenme; öğrenciler, kavramsal anlamayı gösterebildiklerinde anlamlıdır.

(Özden 2003: 57).

Yukarıdaki tabloda Özden (2003), iki kuramın öğrenen ve öğrenme kavramlarına bakış açılarını özetlemiştir. Davranışçı görüşe göre, bilgi dışarıdan alınır ve kişi kendi başına öğrenemez. Bunun için de öğreticinin dominant olması gerekir. Bu ise bağımsız öğrenme kavramıyla bağdaşmamaktadır. Öğrencinin tamamen pasif durumda olduğu görülmektedir. Yapılandırmacı görüş ise, kişilerin

bireysel olarak farklılara sahip olduğunu, buna ilişkin bireysel öğrenme farklılıklarının olduğuna vurgu yapar. Öğrenmenin, kazanılan davranışlarla ilişkili olduğunu ve öğrenme sırasında öğrenilmiş bilgilerle bağlantı kurulduğunu söyler. Sonuç olarak Yapılandırmacı görüşün öznellik ve bağımsız öğrenmeye dayandığını davranışçı görüşün ise öğretmen merkezli geleneksel bir anlayışa sahip olduğu söylenebilir. Kuramlar arasındaki bu farklılar yeni felsefelerin oluşumuna ortam hazırlamakta ve gelişmektedir.

Zengin'e (2010) göre bilişselcilik ve yapılandırmacılık arasındaki temel farklılık felsefi arka plandadır. Bilişsel kuramlar bilgi ve gerçek konusunda nesnel bir pozisyonu tercih ederler. Yapılandırmacılık ise bilginin ve onun doğası, gerçek ve gerçekliğin doğası konusunda öznel bir pozisyon alır. Yapılandırmacılık bilginin oluşması, öğrenmenin gerçekleşmesi ve bütün bu süreçlerde kişiye aktif bir rol yüklemesi boyutlarında bilişselciliğin birçok boyutunu kullanır. Benzerlikler bilginin oluşma aşamaları, öğrenmenin gerçekleşme süreçleri hakkındadır.

Wijayanti (2015), davranışçılığın öğrencilerin otomatik öğrenmeye dâhil olan öğretici ipuçlarını, pratikleri ve takviyeleri vurguladığını belirtir. Bu durumda, öğretmenin davranışçılık teorisindeki rolü, istenen yanıtı üretebilecek ipuçları, hedef yanıtı ulaşmak için elverişli bir durum yaratmak ve çevresel durum yaratmaktır. Bilişselciliği ise sürecin insan aklının içinde, dilin kazanılmasında ve içsel zihinsel yapıda gerçekleşmesi olarak belirtir. Öğretmenin rolü, öğrenmede varılan sonucu etkileyecek farklı deneyime sahip öğrencilerin konumunu anlamak, en çok kullanılan ve yeni bilgiyi düzenlemek için etkili olanları belirlemek, geri bildirim sağlamaktır. Böylece yeni bilgileri verebilmek için daha etkili ve verimli olacaktır. Yapısalcılık kuramında da kelimenin anlamını kendi iç anlamlarına göre nasıl inşa edileceğine vurgu yapar. Öğretmen ise, öğrencilerin anlam oluşturmaya öğrenmelerini ve öğrencilerin ön bilgilerini ve yeni olanları özümsemeleri ve yerleştirmelerini isteyen bir konumdadır.

Yabancı dil eğitiminde öğrenme kuramlarının büyük bir ihtiyaç alanını kapsadığı ve stratejilerin öğretebilirliğine dair yollar sunduğu söylenebilir. Yaygınlaşan bu gibi yeni paradigmlar bilimi, eğitim anlayışını ileriye taşımakta ve katkı sağlamaktadır. Bir sonraki başlık altında öğrenme kuramlarının öğrenme

stratejileri açısından önemine yer verilmiştir. Bu sayede öğrenme stratejilerinin bir anda var olmadığı belirli kuramlar aracılığı ile oluştuğu vurgulanacaktır.

2.4. Öğrenme Stratejileri

Yabancı dil eğitiminde öğrenme stratejileri ‘öğrenmeyi öğretme’ ilkesini benimsemektedir. Bu çerçevede içerik ve süreçler oluşturabilmek için, öğrenme stratejilerinin ne olduğu ve dil öğretiminde nasıl uygulanabilirliği hakkında bilgi ve birikim sahibi olmak gerekmektedir. Bu doğrultuda, bu bölümde, stratejilerin tanımı ve sınıflandırmalarına yönelik teorik bilgiler verilecektir.

2.4.1. Öğrenme Stratejileri Tanımı

Her alanda olduğu gibi öğrenme stratejilerinin de bir terminolojisi vardır. Yunan ‘strategia’ sözcüğünden gelen, anlam olarak ‘stratos’ (ordu) ve ‘agos’ (yönetmek, sevk etmek) köklerinden oluşmaktadır. Kavramlardan anlaşılacağı üzere stratejiler geniş bir alana hitap etmektedir. Eğitim alanında kısaca öğrenme hedefinde gerçekleştirilen eylemler olarak adlandırılabilir. Aydınbek (2015) öğrenme stratejilerinin her alanda ve her çeşit öğrenme sırasında kullanıldığını, ancak dil öğrenme süreci söz konusu olduğunda yabancı dil öğrenme stratejileri olarak adlandırıldığını vurgulamaktadır. Yabancı dil öğrenme stratejileri, “bir yabancı dili öğrenirken bireyi öğrenmede daha çabuk hedefe götüren, öğrenmeyi keyifli ve eğlenceli hale dönüştüren teknikler olarak tanımlanabilir” (Dellal ve Günak 2009: 4). Aşağıda Ellis (1994) ve Algan’ın (2006) düzenledikleri farklı kuramcılara ait strateji tanımları bulunmaktadır.

Tablo 2: Ellis’e (1994) Göre Kuramcıların Öğrenme Stratejileri Tanımları

Kuramcılar		Strateji Tanımları
1.	Stern (1983)	Stratejiler, genel eğilimler veya dil öğrenen tarafından kullanılan yaklaşımın genel özellikleri için ayrılır; teknikler, gözlemlenebilir öğrenme davranışının belirli formlarına atıfta bulunma terimidir.
2.	Weinstein ve Mayer (1986)	Öğrenme stratejileri, bir öğrencinin öğrenme sırasında öğrencinin kodlama sürecini etkilemeyi amaçladığı davranışlar ve düşüncelerdir.

3.	Chamot (1987)	Öğrenme stratejileri, öğrenmeyi kolaylaştırmak için hem dil hem de içerik alanı bilgisini hatırlamak için kullanılan teknikler, yaklaşımlar veya kasıtlı eylemlerdir.
4.	Rubin (1987)	Öğrenme stratejileri, öğrencinin öğrenmeyi doğrudan yapılandığı ve etkilediği dil sisteminin geliştirilmesine katkıda bulunan stratejilerdir. Bilgi edinme, depolama, geri alma ve bilginin kullanımını kolaylaştırmak için öğrenci tarafından kullanılan herhangi bir dizi işlem, adım, plan ve rutinlerdir.
5.	Oxford (1989)	Dil öğrenme stratejileri, öğrencilerin dil öğrenimini daha başarılı, öz-yönelimli ve zevkli hale getirmek için kullandıkları davranışlardır.

(Ellis 1994: 531).

Yukarıdaki tanımlar doğrultusunda stratejilerin öğrenme sürecinde genel davranışlara hitap ettiği ve bu süreci bilişsel olarak etkileyen eğilimlere dayandığı söylenebilir. Aynı zamanda yapılan tanımlar, stratejilerin öğrenmeyi kolaylaştırıcı, eğlenceli hale getiren bir boyutunu da yansıtmaktadır.

Tablo 3: Algan'a (2006) Göre Kuramcıların Öğrenme Stratejileri Tanımları

Kuramcılar		Strateji Tanımları
1.	O'Malley vd. (1985: 23)	Öğrenme stratejileri, bilginin edinilmesini, depolanmasını, geri çağırılmasını veya kullanılmasını kolaylaştıracak öğrenci tarafından kullanılan işlemlerdir.
2.	Oxford (1990: 8)	1. Strateji kavramı, bir hedefin gerçekleştirilmesine yönelik bir plan, adım veya bilinçli eylem anlamına gelir. 2. Dil öğrenme stratejileri, öğrenmenin öğrenmeyi, daha kolay, daha hızlı, daha keyifli, daha öz-yönelimli, daha etkili ve yeni durumlara daha kolay aktarılabilmesini sağlayan özel eylemlerdir.
3.	O'Malley ve Chamot (1990: 1)	Bireylerin yeni bilgileri anlamalarına, öğrenmelerine veya korumalarına yardımcı olmak için kullandıkları özel düşünceler veya davranışlardır.

4.	Wenden (1987:6)	1. Öğrenme stratejileri terimi, öğrencilerin aslında ikinci bir dilin öğrenimini düzenlemek için meşgul oldukları dil öğrenme davranışlarını ifade eder. Bu dil öğrenme davranışları stratejiler olarak adlandırılmıştır. 2. Öğrenme stratejileri terimi, öğrencilerin kullandıkları stratejiler, yani stratejik bilgileri hakkında bildiklerini ifade eder.
5.	Cohen (1998:4)	Öğrenme stratejileri, öğrenciler tarafından bilinçli olarak seçilen ve dil ile ilgili bilgilerin saklanması, hatırlanması ve uygulanması yoluyla ikinci veya yabancı bir dilin öğrenimini veya kullanımını arttırmak için alınacak önlemlerle sonuçlanan süreçlerdir.
6.	Cohen (2003: 278)	1. Stratejiler, öğrencilerin dil öğrenmede kullandıkları spesifik davranışlardır. 2. Dil öğrenimi, bir dilin anlaşılması ve bilgisini geliştirmek için açık amaçlarla öğrenenlerin kullandığı bilinçli veya yarı bilinçli düşünce ve davranışlardır.

(Algan 2006: 27).

Yabancı dil eğitimini ve öğretimini ilişkin gerçekleştirilen araştırmalar çerçevesinde öğrenme stratejileri kavramı farklı bakış açılarıyla çeşitlenmiştir. Yukarıdaki tanımlara bakıldığında zamanla gözlenen bir değişim söz konusudur. Genelden özele doğru kullanım alanına göre değişken bir yol izlenmiştir. Stratejiler ilk aşamada bilgi edinimi sağlayan teknik ve araçlar olarak tanımlanarak, daha sonra bilinçli kullanılan yaklaşım ve eylemler olarak nitelendirilmiştir. Bu ifadeler stratejilerin özelliklerini göstermektedir. Tablo 2’de stratejiler çoğunlukla genel eğilimler, genel özellikler, davranışlar, düşünceler, teknikler, yaklaşımlar, kasıtlı eylemler, operasyon kümeleri, adımlar, planlar, rutinler, bilinçli olarak seçilen süreçler olarak tanımlanır. Tablo 3’te ise, öğrencilerin, öğrenmelerini geliştirmek için, bilginin elde edilmesi, depolanması, geri çekilmesi ve kullanılmasını

kolaylaştırmak için spesifik olarak, kullanılan bilinçli ya da yarı-bilinçli düşünceler, eylemler ve davranışlar şeklinde aktarılmaktadır. Tanımların geneli, stratejilerin öğrenmeyi kolaylaştıran ve etkili öğrenme amacına ulaşmak için izlenilen bir süreç olduğu konusunda birleşmektedir.

2.4.2. Öğrenme Stratejilerinin Öğretim Sürecindeki Yeri

Bilgi ve teknolojinin hızla ilerlemesi eğitim ve öğretim uygulamalarında farklılıkları da beraberinde getirmektedir. Özellikle ders sürecinde öğrenci ve öğretmen rollerinin değişmesi, iki tarafında öğrenme sürecine sistematik yaklaşması gibi farklılıklar bu durumu örnek gösterilebilir. Oluşan bu değişimler çözüm ve arayışları da beraberinde getirmektedir. Öğrenciden bu noktada belirli niteliklere sahip olması beklenmektedir. Özer (1998) bu nitelikleri, düşünme yollarını bilip uygulayabilme, sorun çözebilme, araştırma yapabilme, bilgiyi yaratıcı biçimde kullanabilme, bilgi ve teknolojiyi üretebilme şeklinde aktarmaktadır. Bu niteliklerin gerçekleşebilmesi için öğrencilerin bilgiyi nasıl öğrenmeleri gerektiğini bilmeleri ve etkin bir şekilde kullanabilmeleri gerekmektedir. Kişinin öğrenmesini kontrol etmesi ‘öğrenmeyi öğrenme’ kavramı ön plana çıkmaktadır. Bu kavram, “bireyin kendi öğrenme özelliklerini tanıması, öğrenmede yararlanılan stratejileri bilmesi, seçmesi ve kullanabilmesi” anlamına gelmektedir (Özer 2008: 4). Öğrenci bu şekilde etkili öğrenmeyi gerçekleştirebilmektedir. Etkili öğrenme nedir? Nasıl öğrenilir? şeklindeki sorular eğitim öğretim süreci boyunca aranan anahtar kelimelerdir. Herkesin öğrenmeye çalıştığı içerikler vardır. Öğrenilen bu içerikle yaşamın her evresinde kullanılabilmektedir. Bunun yanı sıra birçok kez öğretilmesine karşın öğrenilemeyen deneyimlerde mevcuttur. Öğrenme öğrenenin içinde gerçekleşen bir durumdur. Etkili öğrenme ise, “öğrenenin analitik düşünüp, bildiklerini kullanabilmesi demektir. Bunun sağlanması öğrenme stratejilerinin etkili kullanılmasına bağlıdır” (Gömlüksiz 2014: 576) şeklinde yorumlanmaktadır. Bu doğrultuda, etkili öğrenme öğrencinin edilgen durumdan etkin duruma geçmesi sürecinin bir göstergesidir. Öğrenme stratejileri, yukarıda açıklanan kavramların başarıyla gerçekleştirilmesinde basamak görevi üstlenerek, öğrencinin öğrenmesini

planlamasına, yönlendirmesine, gerçekleştirmesine ve değerlendirmesine olanak sağlar.

Öğrenme ve öğretme sürecinde öğrenme stratejilerinin temel işlevi Özer'e (1998) göre öğrencilerin öğrenmelerini denetlemelerini ve yönlendirmelerini sağlamak olduğudur. Bu yönde öğrenciler, her öğrenme konusu ya da durumu için farklı öğrenme stratejileri kullanabilirler. Bu da öğrenme stratejilerinin çeşitlendirilebilir ve gerektiğinde değiştirilebilir nitelikte olduklarını gösterir. Öğrenciler farklı öğrenme stratejilerini kullanarak öğrenme süreçlerini etkili hale getirebilirler. Burada asıl görev öğretmene düşmektedir.

Baysal'a (2018) göre, sınıf içerisinde öğretmenler yararlı olabilecek stratejileri tanımlamalı, model olmalı, örneklerle açıklamalar yapmalı, öğrencilerden de örnekler vermelerini istemeli, öğrencilerin kullandıkları stratejiler hakkında tartışmalar düzenlemeli, onlara rehber olmalı ve öğrencileri strateji kullanımı konusunda destekleyerek cesaret vermelidir. Aynı zamanda öğrenme stratejileri ile konuyu planlı bir şekilde aktaran içerikler tasarlayarak, konunun nasıl öğrenileceğini de göstermelidir. Vu (2015) ise, öğrenme stratejilerinin ders sürecindeki işlevini, öğrencilerin sadece öğrenme ve çalışma verimliliğini arttırmalarına yardımcı olmadığını, aynı zamanda öğrencilerin daha bağımsız olmasına da yardımcı olduğu, buna karşın hiç veya etkisiz öğrenme stratejisi olan öğrencilerin ise öğretmene bağlı kaldığının altını çizmektedir. Bu tip öğrenenler, öğretmenin talimatlarını veya taleplerini beklerler, nitekim bilgiyi almak ve elde etmek için alıştırmaların, görevlerin öğrenilmesi veya çözülmesi gerekir. Ama öğrenme stratejisi bilincinde olmayan öğrenenler kendi inisiyatifleri üzerinde alıştırmaya yapma yetenekleri yoktur, çünkü belli alıştırmaların veya görevlerin öğreniminde neyin etkili olup olmadığını bilmezler veya öğrenmeyi öğrenmemişlerdir. Özer (1998), öğrencilerin derslerde ders konularının yanı sıra nasıl öğreneceklerini öğrenme konusunda, öğrenme stratejilerinin önemi vurgulayarak bu stratejilere ilişkin aşağıdaki bilgi ve becerileri kazanmalarını ifade etmiştir.

- Öğrenme stratejileri ve özellikleri:

Hangi öğrenme stratejileri vardır? Bunların benzerlikleri, farklılıkları nelerdir? Hangi düzeydeki öğrenciler tarafından kullanılması uygundur?

- Öğrenme stratejilerinin kullanım biçimleri:

Öğrenme stratejilerinin her biri nasıl kullanılır ya da uygulanır? Stratejilerden en üst düzeyde yararlanmak için, uygulama sırasında neler göz önünde bulundurulmalıdır?

- Öğrenme stratejilerinin kullanım yerleri:

Her bir öğrenme stratejisi ne tür bilgilerin öğrenilmesinde daha etkilidir?

Hangi öğrenme stratejisinden hangi amaçla yararlanmak daha uygundur?

Bu sorular öğrenme ve öğretme sürecinde stratejilere yönelik öğretmen ve öğrenciye birtakım sorumlulukların düştüğünü vurgular niteliktedir. Öğretmenlerin ders ortamını somut çalışmalar ile destekleyerek öğrenciyi harekete geçirecek şekilde düzenlemesi bu anlamda önemlidir. Bu birtakım düzenleyici işlemler öğrenme stratejilerinin sadece kavramsal terminolojisini değil aynı zamanda uygulamalı olarak kendi öz yaşamıyla ilişkisel olarak anlamlandırabilmesini ve algılayabilmesini sağlayan içerikler üretmesi şeklindedir. Bu sayede öğrenci nerede hangi stratejiyi hangi amaçla kullanacağını bilincinde olacaktır. Kısacası, öğrenme stratejilerini amaç edinen bir öğretmen stratejik düşünen, öğrenmeyi öğrenmiş, planlı ve bilinçli öğrenciler yetiştirir. Bu durum, ders sürecinde iki tarafın da birbirinden beslendiğini vurgulamaktadır.

McDonough (1995) stratejilerin öğretiminde izlenecek dört farklı adım olduğunu ifade eder. İlk adım öğrencilerin yararlandıkları ve kullandıkları stratejiler için materyal hazırlayarak öğrencilerin dikkati daha kolay toplanır. Daha sonra stratejilerin isimlerinin ne olduğu aktarılarak neden, nerede ve nasıl kullanıldığı bilgisi verilmelidir. Üçüncü adımda öğretmenin stratejiyi model alarak öğrencilere pratik yapma imkânı sunmalıdır. Son adım ise öğrencilerin stratejileri yeni yaşantılarına transfer edebilme yetenekleri geliştirmek için strateji kullanımının değerlendirilmesidir.

Nitekim her öğrenci yabancı bir dili öğrenirken, öğrenmeyi kolaylaştıran tekniklere başvurmakta ve etkili yolları bulmaya çalışmaktadır. Bu nedenle, etkili öğrenme ve öğretme için eğitim ve öğretimin tüm basamaklarında stratejilerin öğretimine yer verilmelidir.

2.4.3. Kültürel Bağlamda Öğrenme Stratejileri

Kültürlerarası etkileşimin giderek çoğalması, her toplumun ait olduğu belirli bir kültürün varlığına işaret etmektedir. Üretilen bilimsel araştırmalar ve stratejik öncelikler ise kültürün ihtiyacına göre şekillenmekte ve beslenmektedir. Çoğu kültür birbiriyle etkileşim içerisinde olduğundan oluşan bu çalışmalardan yararlanmakta ve bir nevi kendi kültürüne uyarlamaktadır. Yabancı dil eğitime bakıldığında her ülke de farklı eğitim ve öğretim çalışmaları yürütülmekte ve ders planları belirli bir müfredata göre düzenlenmektedir. Öğretmenler öğrencilerin potansiyeline göre materyel hazırlamakta ve üretmektedir. Kullanılan öğrenme stratejileride yine öğrencinin nabzına göre değişkenlik göstermektedir. Örneğin, “Orta ve Kuzey Avrupa ders geleneğinde, bilgi ve olguların öğretilmesi yerine, stratejik bilgilerin aktarılması (bir başka deyişle, eldeki bilgilerle ne yapılacağını ve nasıl yapılacağına dair stratejilerin öğrenilmesi ile öğrenme ve sorun çözme odaklı stratejilerin öğrenilmesi) ağırlık kazanmaktadır” (Schader ve Bovina 2016: 8) şeklindedir. Öğretilen ve uygulanan bu stratejilerin dayandığı taksonomiler ise farklı kişiler tarafından, yani farklı kültürel ortamlardan etkilenererek oluştuğu söylenebilir.

Bilginin bilgidен beslendiği bilimde, var olan öğrenme stratejilerinin de kültürdeki problemleri temel alarak biçimlendiği varsayılabilir. Bu durum, farklı kültürlerle uyarlandığında ise çeşitli sorunları ve soruları beraberinde getirebilir. Buna kavramsal tanımlamalardan ve sınıflandırmalardan oluşan Oxford (1990) tarafından geliştirilen ‘Dil Öğrenme Stratejileri Taksonomisi’ örnek olarak gösterilebilir. Diğer kültürdeki bireyin bu terminolojiyi algılayıp, uyarlaması ve kullanması zaman alabilir. Bu noktada, yabancı kültürlerin ortaya çıkardığı öğrenme stratejileri kavramları erek kültüre çevirildiğinde o kültürde daha geç anlaşılır mı? sorusu ortaya çıkabilir. Bu açıklamalar doğrultusunda, bu çalışmada öğrenme stratejileri sınıflandırmalarına ilişkin kültürel anlamda yanlış ve zaman alan algılamaları önlemek amacıyla ülkemizde güncel olarak kullanılan Almanca ve İngilizce ders kitaplarındaki somut alıştırma örneklerine başvurulacak ve dil öğrenme stratejilerine yönelik yapılan farklı sınıflandırmalara yer verilecektir.

2.4.4. Öğrenme Kuramları ve Öğrenme Stratejileri Arasındaki İlişki

Öğrenme kuramları, öğrenmenin nasıl gerçekleştiğini açıklamaya çalışırken, farklı öğrenme süreçlerine dikkat çekmiştir. Bu süreçler çeşitli perspektifler sunarak, öğrenmenin bir yaşantı sonucu oluşumu konusunda birleşmektedir. Bireyin sürekli iç içe olduğu yaşantıların kalıcılığı öğrenme için önemli bir rol oynamaktadır. Çalışkan (2016), birden çok duyu organına hitap eden, yeni, ilginç, öğrencinin başarma ihtiyacını karşılayan, uygun strateji, yöntem ve tekniklerin işe koşulduğu yaşantıların, yani zengin yaşantıların iz bırakma olasılığının yüksek olduğunu vurgulamaktadır. Zengin öğrenme ortamının sağlanarak öğrenmenin kalıcılığı, bu ortamların nasıl oluşturulabileceği gibi sorular ise öğrenme stratejilerinin gereksinimini doğurmaktadır. Öğrenme kuramları ise bu ihtiyaç alanına kuramsal bir dayanak görevindedir. Dieter'e (1998) göre, bilişsel ve yapılandırmacı öğrenme kuramcıları, tüm bilgi işleme ve öğrenme süreçlerinde öğrenen özerkliğini ve öz sorumluluğunu eşit olarak vurgular. Öğrenmenin aktif bir süreç olduğunu ve öğrenme süreçlerinin her öğrenci için farklı sonuçlara yol açtığını vurgulamaktadırlar. Öğrenciler arasındaki sosyal etkileşimin gerekliliğinin altını çizerek, öğrenme stratejilerinin önemli bir rol oynadığına dikkat çekmektedirler.

Oflaz'a (2008) göre, bilişsel süreç ve dil öğrenimini kaynaştıran, dil öğrenme stratejilerinin gündeme gelmesini ve bu alanda bu konu üzerine araştırmalar yapılmasını sağlayan kuram 'bilişsel kuram'dır. Buna göre, "birey bilgiyi dışarıdan alır, işler, depolar ve gerektiğinde geri getirir. Ancak birey birtakım işlemler yaparsa dış çevreden gelen uyarıcılardan kendisi için önemli olanını seçebilir, işleyebilir ve depolayabilir. Bu birtakım işlemler öğrenme stratejileridir. Bilginin dışarıdan alınması, işlenmesi, depolanması ve gerektiğinde geri getirilmesi sürecinin etkililiği bireyin kullandığı öğrenme stratejilerine bağlıdır" (Çalışkan 2016: 9). Böylece bireylerin yeni bilgileri işleme, saklaması ve mevcut bilgileri organize etmesi için zihinsel bir plana yani stratejilere ihtiyaçları vardır. Öğrenme stratejileri öğrenme hedefine giden yolun ana doğrultusunu ve sınırlarını belirtmektedir. Öğretme ve öğrenme sürecinde gereksiz bilgi havuzunun önüne geçmek, bilgiyi sistematik ve etkili hale getirmek amacıyla öğrenen kişinin, öğrenme sorumluluğunu yüklenmesi

ve öğrenmeye etkin olarak katılması bağlamında gerçekleştirilen çalışmalar, öğrenme stratejileri üzerinde merkezileşmiştir.

2.5. Dil Öğrenme Stratejilerinin Sınıflandırılması

Yabancı dil eğitiminde, etikili bir öğrenme ve öğretme ortamının gerçekleşebilmesi, strateji bilgisiyle ilintilidir. Bu ilişki yıllar içerisinde bu alanda gerçekleştirilen çalışmalarda stratejilerin farklı kategorizasyonlarını ortaya çıkarmıştır. Çalışmanın bu başlığı altında dil öğrenme stratejilerine yönelik gerçekleştirilen sınıflandırmalara yer verilerek, ortaya çıkan taksonomiler arasındaki benzerliklere ve farklılıklara değinilecektir.

2.5.1. Rubin'in (1987) Sınıflaması

Dil öğrenme stratejileri denildiğinde önde gelen isimlerden biri olan Rubin (1987), dil öğrenme stratejileri ikiye ayırmıştır. Bunları 'Öğrenmeyi Doğrudan Etkileyen Stratejiler' ve 'Öğrenmeye Dolaylı Olarak Katkı Sağlayan Süreçler' şeklinde adlandırmıştır. Ardından dil öğrenmeyi doğrudan etkileyen stratejileri 'bilişsel ve üst-bilişsel' stratejiler şeklinde ikiye ayırmıştır. Bilişsel stratejileri, öğrenme veya problem çözmede kullanılan ve doğrudan analiz, dönüştürme veya sentez gerektiren işlem ya da adımlar olarak tanımlayarak altı farklı gruba bölmüştür. Bunlar, 'açıklama/doğrulama, tahmin etme/tümevarımsal çıkarım, tümdengelimsel muhakeme, egzersiz yapma, ezberleme ve izleme' olarak sıralanırken; üst-bilişsel stratejiler; 'planlama, öncelik verme, amaç belirleme, özyönetim ve seçme ve kullanma' gibi çeşitli süreçlerden oluşmaktadır. "Üstbiliş stratejileri, dil öğrenimini düzenlemek ve özyönetimli hale getirmek için kullanılır. Planlama, önceliklendirme, hedef belirleme ve özdenetim gibi süreçleri içerir" (Bardakçı ve Kılıç 2016: 3). Rubin (1987), öğrenmeye dolaylı olarak katkı sağlayan stratejileri ise 'İletişim ve Sosyal Stratejiler' olarak sınıflandırmıştır. İletişim stratejilerine, iletişim anında bir zorluk ve tıkanma durumunda ya da mesajlarını iletemedikleri zaman bir iletişim sorunuyla karşılaşma anında başvurulmaktadır. Sosyal stratejiler, öğrenciler tarafından kendilerini hedef dile açıklamak ve uygulamaya koymak için kullanılır.

Onlar, dili almak, saklamak, almak ve kullanmakla doğrudan ilgili değildir. Yukarıdaki bilgiler aşağıdaki tabloda özetlenmektedir.

Tablo 4: Harputoğlu'na (2015) Göre Rubin'in Dil Öğrenme Stratejileri Sınıflandırması

Doğrudan (Dolaysız) Stratejiler		Dolaylı Stratejiler
Bilişsel Stratejiler	Üst bilişsel Stratejiler	- İletişimsel Stratejiler - Toplumsal (Sosyal) Stratejiler
- Açıklama/ Doğrulama - Tahmin Etme/ Tümevarımsal Çıkarım - Tümdengelimsel Muhakeme - Pratik Yapma - Ezberleme İzleme	- Planlama - Öncelik Verme - Amaç Belirleme - Özyönetim - Seçme ve Kullanma	

(Harputoğlu 2015: 32)

Tablo 4’de görüldüğü üzere, doğrudan stratejilerin dil öğrenimini denetleme, düzenleme ve yönlendirme gibi özelliklere sahip olduğu görülmektedir. Diğer taraftan dolaylı stratejilerin ise, iletişim esnasında dilin kurtarıcı bir role büründüğü ve püf noktaları kullanmak için fırsatlar sunduğu gözlenmektedir. Bu doğrultuda sosyal ve iletişim stratejilerinin sadece sınıf içinde sınırlı kalmayıp öğrencinin sosyal hayata entegre olmasına da aracılık ettiği söylenebilir.

2.5.2. O'Malley ve Chamot (1990) Sınıflaması

Dil öğrenme stratejileri burada ‘üst-bilişsel, bilişsel, sosyo/duyuşsal’ şeklinde üç ana kategoriye ayrılmıştır. Üst bilişsel stratejiler, ‘bir dil görevi sırasında kişinin anlama veya performansının kontrol edilmesi, doğrulanması veya düzeltilmesi’ (O'Malley ve Chamot 1990: 137-139) şeklinde tanımlanmaktadır. Üst bilişsel öğrenme stratejilerin alt grupları;

1. **“İleri düzeyde düzenleyici:** Beklenen öğrenme aktivitelerinde düşünce ve prensipleri düzenlemektir.

2. **Dikkati yönlendirme:** Önceden öğrenme aktivitelerine katılmaya karar verme.
3. **Seçici dikkat:** Önceden belli dil aktivitelerine katılmayı istemek.
4. **Kendi kendini yönetme:** Birinin öğrenmesine yardımcı olacak şartları anlama ve mevcut duru-mu düzenleme.
5. **Planlama:** Yabancı dil aktivitelerini yerine getirmek için gerekli olan dil öğelerini planlama.
6. **Kendi kendini gözlemleme:** Birinin konuşmasını telaffuz, gramer kelime ve mevcut durum açısın-dan düzeltme.
7. **Konuşmayı erteleme:** Öncelikle dinleyerek öğrenmeyi geliştirmek için bilinçli olarak konuşmayı ertelemek.
8. **Kendi kendini değerlendirme:** Dil öğrenme düzeyini kontrol etme” (Tok 2007: 192) şeklinde sıralanmaktadır.

O'Malley ve Chamot'a (1990) göre, bilişsel stratejilerin alt kategorileri ise şu şekildedir.

1. **“Tekrar:** Bir dil modelini taklit etmek,
2. **Kaynak gösterme:** Hedef dilin referans materyallerini kullanma,
3. **Çeviri:** Anlamak için birinci dili temel kaynak olarak kullanmak ve ikinci dili oluşturmaya çalışmak,
4. **Gruplandırma:** Öğrenme materyallerini yeniden sıraya koymak, yeniden sınıflandırmak,
5. **Not alma:** Yazılı ya da sözel olarak sunulan önemli fikirleri ve noktaları yazma/not alma,
6. **Sonuç çıkarma:** İkinci dili anlamak/kullanma için kuralları bilinçli bir şekilde uygulama ,
7. **Tekrar birleştirme:** yeni bir yöntemle, bilinen elementleri birleştirerek anlamlı cümleler oluşturma,
8. **Görsel imajlar kullanma:** Yeni bilgiyi görsel kavramlarla ilişkilendirme,
9. **Duyduğunu söyleyebilme:** Bir kelime, bir cümle için benzer sesler çıkarabilme,
10. **Anahtar kelimeler bulma:** Yeni kelimeye benzeyen ya da benzer sese sahip birinci dildeki kelimeleri belirleyerek ikinci dildeki kelimeleri hatırlama,

11. Kelimeyi cümlede kullanabilme: Bir kelimeyi anlamlı bir dil cümlesine yerleştirebilme,

12. İlişkilendirme: Zihinde yeni bilgiyi başka diğer fikirlerle ilişkilendirme,

13. Aktarma: Bir yeni dil öğrenme faaliyetini kolaylaştırmak için daha önce istenilen dil bilgisi kavramlarını kullanma,

14. Anlam çıkarma:Yeni kelimelerin kavramların anlamlarını tahmin etmek için mevcut bilgiyi kullanma” (Algan 2006: 80).

Bu bilgiler doğrultusunda bilişsel stratejilerin 14 farklı alt kategoriye sahip olduğu görülmektedir. “Üstbiliş ve bilişsel kategoriler yaklaşık olarak Rubin’in dolaylı ve doğrudan stratejilerine karşılık gelir” (Griffiths 2004: 4). Buna göre O’Malley ve Chamot stratejileri dolaylı ve doğrudan şekilde ayırmamıştır.

O’Malley ve Chamot’a (1990) göre, sosyo/duyuşsal stratejiler, bir öğrenim görevi esnasında öğrenmeye veya duygusal kontrol kullanmasına yardımcı olmak için başka bir kişiyle etkileşime girmeyi içerir. Bu stratejileri ‘ikili çalışma, grup çalışması, sormacalar, proje çalışmaları, söyleşiler’ şeklinde alt kategorilere bölmüşlerdir.

2.5.3. Oxford’un (1990) Sınıflaması

Oxford (1990) geliştirdiği ‘Dil Öğrenme Stratejileri Envanteri’ ile öğrenme stratejilerine ilişkin çalışmalarda en çok atıfta bulunulan isimdir. Buna göre, Oxford (a.g.y.) geliştirdiği ayrıntılı taksonomiyle var stratejileri daha kapsamlı ele almıştır. “Oxford, stratejilerin taksonomisini dört dil becerisine (okuma, yazma, konuşma ve dinleme) bağlamıştır ve yabancı dil öğrenme stratejilerinin iletişimsel yönlerinin yanı sıra dilbilimin bilgi işleminde yerine getirdiği psikolojik işlevleri de dikkate almıştır” (Vlčková vd. 2013: 7). Oxford (a.g.y.), dil öğrenme stratejilerinin amacının, iletişimsel yeterliliğin geliştirilmesine yönelik olduğunu düşünmektedir. Oxford dil öğrenme stratejilerini, doğrudan ve dolaylı olmak üzere 6 gruba ayrılan iki ana sınıfa ayırmıştır. Dolaylı stratejiler, ‘bellek, bilişsel ve telafi’ stratejilerinden oluşmaktadır. Dolaysız stratejiler ise ‘üstbilişsel, duyuşsal ve sosyal’ stratejilerinden oluşmaktadır. Oxford'un strateji çalışması, dil becerilerini ve dil öğrenme süreciyle ilgili duyguları, düşünceleri ve planları geliştirmek için dil faaliyetleriyle ilgilidir. Bu stratejilerin

doğru kullanımı sadece öğrenilen yabancı dile karşı olumlu bir tutum sağlamakla kalmaz, aynı zamanda dilin bilinçli olarak kullanılan taktikleri öğrenmesini ve uygulamasını kolaylaştırır. “Oxford'un taksonomisinde, üstbilişsel stratejiler öğrencilerin öğrenmelerini düzenlemelerine yardımcı olur. Duygusal stratejiler, öğrencinin özgüven gibi duygusal gereksinimleri ile ilgilenirken, sosyal stratejiler hedef dil ile etkileşimin artmasına neden olur. Bilişsel stratejiler, öğrenenlerin öğrenmelerini anlamak için kullandıkları zihinsel stratejilerdir, bellek stratejileri, bilginin depolanması için kullanılan stratejilerdir ve telafi stratejileri, öğrencilere iletişimi sürdürmek için bilgi boşluklarını aşmalarına yardımcı olur” (Hismanoğlu 2002: 4).

Tablo 5: Oxford Taksonomisine Göre Dil Öğrenme Stratejileri Envanterindeki Dolaylı ve Dolaysız Stratejilerin Çeşitleri ve Örnekleri

DOLAYSIZ STRATEJİLER		
Strateji Çeşitleri	Stratejiler	Örnekler
Bellek Stratejileri	Zihinsel bağlar kurmak	Gruplandırmak/ sınıflandırmak, bağlantı kurmak / bağlama dayandırmak.
	Resim ve sesler kullanmak	Resimler kullanmak, anlam alanı oluşturmak, anahtar sözcüklerden yararlanmak, sesleri bellekte tutmak.
	Öğrendiklerini tekrarlamak	Öğrenilenleri düzenli olarak gözden geçirmek.
	Eylemler kullanmak	Eylemleri fiziksel olarak gerçekleştirmek ya da bu eylemleri hatırlatacak fiziksel duyular yaratmak, mekanik teknikler kullanmak.
Bilişsel Stratejiler	Dili kullanmak	Tekrarlamak, ses ve yazıları uygulamak, kalıpları saptamak ve uygulamak, yeniden kombine etmek, dili gerçek iletişim bağlamlarında kullanmak.
	İletiler almak ve göndermek	Hızlıca anlamak, ileti gönderip almak için kaynaklar kullanmak.

	İncelemek ve akıl yürütmek	Akıl yürütmek/ çıkarımda bulunmak, dilsel kullanımları incelemek, bilinen dillerle karşılaştırma yapmak, çeviri yapmak, transfer yapmak (bilgi aktarmak).
	Yapılar kurmak (yaratmak)	Not almak, özet yapmak, altını çizmek .
Telafi Stratejileri	Akıl yürüterek tahmin etmek	Dilsel ipuçlarını kullanmak, diğer ipuçlarını kullanmak.
	Sözlü ve yazılıdaki eksiklerinin üstesinden gelmek.	Gerektiğinde anadili kullanmak, yardım istemek, hareketleri kullanmak, tamamen ya da kısmen iletişime girmekten kaçınmak, konuşma konusunu seçmek, iletiyi ayarlamak ya da değiştirmek, sözcükler türetmek, farklı biçimlerde ifade etmek.
DOLAYLI STRATEJİLER		
Üstbilişsel Stratejiler	Öğrenimini odaklamak	Öğrenilen konuyu incelemek, önceden bilinenle arasında ilişkiler kurmak, dikkatini konuya yöneltmek, anlama aşamasına öncelik vererek üretme aşamasını geciktirmek.
	Öğrenimlerini planlamak ve düzenlemek	Bir dilin nasıl öğrenildiğini keşfetmek, amaçlarını belirlemek, dilsel görevleri planlamak ve düzenlemek, dili kullanmak için fırsatlar yaratmak.
	Öğrenimlerini değerlendirmek	Kendi kendini kontrol etmek, kendi kendini değerlendirmek.
Duyuşsal Stratejiler	Endişesini azaltmak	Rahatlama, nefes alma ve meditasyon tekniklerini kullanmak, müziği kullanmak, mizahı kullanmak.
	Kendi kendini cesaretlendirmek	Kendi kendini tebrik etmek, risk almak, kendi kendini ödüllendirmek.
	Duygularını kayıt	Bedenini dinlemek, kontrol listesi kullanmak,

	altına almak ve ifade etmek	günlük tutmak, duygularını paylaşmak.
Sosyal Stratejiler	Sorular sormak	Kontrol etmek, açıklamalar istemek; düzeltme yapılmasını talep etmek.
	Diğerleriyle işbirliği yapmak	İşbirliği yapmak, dili anadil olarak kullananlarla işbirliği yapmak.
	Empati geliştirmek	Diğerinin kültürüne açık olmak, başkalarının duygu ve düşüncelerine karşı duyarlı olmak.

(Cyr 1998, akt. Ünal vd. 2011: 3).

Tablo 5’e bakıldığında Oxford (a.g.y.) sınıflandırmasının kapsamlı ve ayrıntılı olduğu göze çarpmaktadır. Stratejilere verilen örnekler ise, stratejilerin kullanılmasına yönelik adımları göstermektedir. Bu adımlar ile stratejilerin belirli taktiklerle kullanılması vurgulanmıştır. Alanda yapılan çalışmalara faydalı bir kaynak olan envanterdeki stratejilerin, isimleri ve tanımları farklı görünse de ana amacı ve kullanımı kısacası konunun özü diğer sınıflandırmalarla ortak noktaları paylaşmaktadır. Öğrenme stratejileri kavramları, kapsamının genişliğini de ispatlar niteliktedir. “Stratejilerin doğrudan ya da dolaylı olsun birbirleriyle etkileşim halinde olduğu görülmektedir. Örneğin öğrencinin arkadaşına soru sorması ‘sosyal’ stratejileri kullandığını, fakat sorunun cevabını alıp o cevabı anlamak için bilgilerini kullanması ve diyalogu devam ettirmek için yeni ve anlamlı bir cümle kurması ise ‘bilişsel’ ve ‘bellek’ stratejilerini kullanmasını gerektirir. Bu örnek stratejilerin birbirleriyle çok yakın bağlantı içinde olduğunu göstermesi açısından önemlidir” (Cesur ve Fer 2007: 51). Oxford’un oluşturduğu bu taksonomiyle öğrenci, öğrenmelerini kendisi planlayıp yürütebilir, öğrenmelerini daha kolay ve kalıcı biçimde gerçekleştirebilir. Yalnız taksonomide somut örneklerin olmayışı, kavramların öğrencide somut olarak anlaşılmasına yol açabilir. Bu sebepten dolayı bu çalışmada Oxford (a.g.y.) ve Rampillon’un (a.g.y) öğrenme stratejileri envanterine odaklanılarak, somut örnekler verilmeye çalışılmıştır.

2.5.4. Bimmel ve Rampillon'un (2000) Öğrenme Stratejileri Sınıflandırması

Bu çalışmada sunulan dil öğrenme stratejileri sınıflamalarının dördüncü durağı ise Bimmel ve Rampillon (a.g.y) sınıflandırmasıdır. Öğrenme stratejileri Bimmel ve Rampillon'a (a.g.y) göre hedefe ulaşmak için zihinde gerçekleştirilen planları ifade etmektedir. Bu tanım, bilginin öğrenilmesinde zihinsel eylem planlarına ihtiyaç duyulduğuna işaret etmektedir. Yani bireyin bir eylemi nasıl yapabileceği ve başarabileceği noktasında stratejilerin devreye girdiğini göstermektedir. Bimmel ve Rampillon (a.g.y) dil öğrenme stratejilerini doğrudan, dolaylı ve olmak üzere iki ana kategoriye ayırmıştır. Stratejilerin alt kategorileri ve grupları Tablo 6'da detaylı olarak açıklanmıştır. Aktarılan bilgiler Bimmel ve Rampillon'un (a.g.y: 64-75) öğrenme stratejilerine ilişkin bakış açılarını yansıtmaktadır.

Tablo 6: Bimmel ve Rampillon Taksonomisine Göre Doğrudan ve Dolaysız Stratejilerin Çeşitleri ve Örnekleri

Doğrudan (Bilişsel) Stratejiler: Yeni bilgilerin belleğe kaydedilmesini, orada kalıcı hale gelmesini ve kolay hatırlanmasını sağlamak için kullanılır.		
Bellek Stratejileri		
Strateji	Açıklama	Örnekler
Zihinsel bağlar kurmak	Yeni bilgilerin var olan bilgilerle bağlantılı olarak saklanmasıdır.	Kelime grupları kurmak, Ön bilgilerle ilişki kurmak, Bağlama dayandırmak, Birleştirmek ...
Resim ve sesler kullanmak	Öğrenenin bir kelimeyi veya bir ifadeyi resimlerle ilişki kurarak anlamlandırmasıdır.	Resimler kullanmak, Anlam haritası oluşturmak, Anahtar sözcüklerden Yararlanmak, Sesleri bellekte tutmak ...
Düzenli ve planlı tekrar yapmak	Yeni bilgilerin unutulmaması için tekrarlar yapmak.	Kelime kartı kullanmak...
Eylemler	Öğrenenlerin drama gibi rollere	Kelime ve ifadeleri

kullanmak	bürünerek kelime aktiviteleri yapması anlamına gelmektedir.	oyun şeklinde tasvir etmek...
Dil İşleme (Bilişsel) Stratejiler: Yabancı dilin analiz edilmesini yapılandırılmasını ve dönüştürülmesini sağlar.		
Strateji	Açıklama	Örnekler
Yapısını belirlemek	Öğrenene metni okurken, dinlerken, yazarken ve konuşurken yardımcı olan stratejilerdir.	İşaretleme Yapmak, Not almak, Yazarken organize etmek, Özet çıkarmak ...
Çözümlemek ve kuralları uygulamak	Kuralların kullanımı ve yabancı dilin mantıksal olarak çözümlemesi demektir.	Kelimeleri ve ifadeleri çözümlemek Diller arası karşılaştırma yapmak Anadil bilgisinden yararlanmak Düzenlemeleri keşfetme Kuralları uygulamak ...
Alıştırma yapmak	Kalıplaşmış ifadeleri tanınması ve kullanılmasıdır.	Kalıp ifadeleri kullanma Cümle yapılarını tanıma ve kullanma Yabancı dili iletişimsel olarak kullanma ...
Yardımcı araçlar kullanmak	Sözlük, kelime listesi, dilbilgisi çalışma kâğıdı, mektup örnekleri gibi materyallerden yararlanmak.	Sözlük kullanımı Dil bilgisinden yararlanmak ...

Dolaysız Stratejiler: Öğrenmeye doğrudan katkı sağlayan stratejilerdir.		
Kişinin Kendi Öğrenimini Düzenleyen (Üst Bilişsel) Stratejiler		
Öğrenimine yoğunlaşmak	Hâlihazırda olan bilgileri aktive ederek görevlerinin bilincinde olmaktır.	Konsantre olmak Rahatsız edici faktörleri uzaklaştırmak
Öğrenimlerini planlamak ve düzenlemek		Amaçlarını belirlemek Dili kullanmak için fırsatlar yaratmak Bir dilin nasıl öğrenildiğini keşfetmek ...
Öğrenimini denetlemek ve değerlendirmek	Bir ödevi gerçekleştirirken seçilen stratejilerin kullanımının başarılı ya da başarılı olmadığının izlenmesidir. Böylelikle anlama ve konuşmada hatalar belirlenebilir ve düzeltilebilir.	Öğrenme sürecini planlama Hedeflenen amaca ulaşmada kontrollü olma Gelecek öğrenimler için sonuçlar çıkarmak ...
Duyuşsal Stratejiler: Öğrenenin yabancı dil öğrenimindeki hisselerini ve öğrenme geleneği hakkında bilinçli olmasıdır.		
Strateji	Açıklama	Örnekler
Duyguları kontrol etmek ve dışa vurmak		Fiziksel sinyallerinin farkında olmak Kontrol listesi kullanmak Öğrenme günlüğü tutmak Duygularını paylaşmak

		...
Stresi azaltmak	Yabancı dili öğrenirken ve konuşurken özgüven eksikliği hissetme, korku gibi etmenlere karşı kullanılan stratejilerdir.	Rahatlamak Müzik dinlemek Gülmek ...
Kendini cesaretlendirmek	Yabancı dil öğrenme sürecinde özgüven eksikliğine katkı sağlayan stratejilerdir.	Cesur olmak Kendini ödüllendirmek Riskleri göze almak
Sosyal Stratejiler: Bu strateji türü başkalarından yardım almak için ve onlarla birlikte çalışmak için kullanılır. Özellikle aktivitelerle bu stratejiye çoğu zaman ihtiyaç vardır. Çünkü iş birlikçi öğrenme genellikle daha eğlenceli olmaktadır.		
Strateji	Açıklama	Örnekler
Sorular sormak		Açıklamalar istemek Doğru ya da yanlış ifadeli dönütler talep etmek Düzeltilme yapılmasını talep etmek ...
Diğerleriyle işbirliği yapmak		İşbirliği yapmak Dili anadil olarak kullananlarla işbirliği yapmak ...
Kendini başkasının yerine koymak		Yabancı kültürlerle anlayış sergilemek Bşkalarının hislerine ve duygularına duyarlı olmak ...
Dil Kullanım (Telafi) Stratejileri: Yabancı dil öğreniminde iletişimsel		

yeterliliklerin tamamlanmasına ilişkin kullanılan stratejilerdir.		
Strateji	Açıklama	Örnekler
Önceki bilgilerden yararlanmak		Varsayımlar oluşturmak ve değerlendirmek Sözel ipuçlarına dayanan anlamları tahmin etmek Bağlamdan anlamları türetmek ...
Tüm araçları kullanmak	Öğrenen, yabancı dilde iletişim esnasında anlamak için bağlama uygun ipuçları kullanır. Bu strateji grubu sözlü kullanımda, özellikle konuşmada etkilidir.	Ana dili kullanmak Yardım istemek Mimik ve jestler kullanmak Konuşma konularından kaçınmak Konuyu değiştirmek Söylenmek istenilene yakın cümleler kurmak Kelimeler üretmek Dolaylı ifadeler ve eş anlamlı kelimeler kullanmak Kaçınma ifadeleri kullanmak ...

Bimmel ve Rampillon (a.g.y: 64-75)¹

Tablo 6’da görüldüğü üzere dil öğretimini kolaylaştırıcı stratejilerin olduğu görülmektedir. Diğer sınıflandırmalarla karşılaştırdığında ise Bimmel ve Rampillon

¹ Anlamsal çeviri araştırmacı Gül Ay tarafından yapılmıştır.

(a.g.y) sınıflandırmasının dil öğrenimi ve öğretime daha fazla odaklandığı da söylenebilir. Dil öğrenme stratejileri sınıflandırmalarının temelde amaçları aynı olsa da birtakım benzerlikler ve farklılıklar gösterebilirler.

Yabancı dil öğrenme stratejilerinin birçok bilim adamı tarafından sınıflandırılmıştır. Bu çalışmada yabancı dil eğitiminde en çok kullanılan dil öğrenme stratejileri olan sınıflandırmalar açıklanmıştır. Aşağıdaki tabloda, araştırmada yer verilen strateji sınıflandırmaları ve kuramcılar bulunmaktadır. Bu sınıflandırmalara yönelik teorik bilgileri başlıklar halinde aktararak var olan sınıflandırmaları karşılaştırmayı ve çıkarım yapmayı mümkün kılmaktadır.

Tablo 7: Dil Öğrenme Stratejilerinin Sınıflandırmalarına Genel Bir Bakış

Envanter Öncüleri	Sınıflandırmalar
Rubin (1987)	✓ Doğrudan stratejiler: öğrenme stratejileri: bilişsel ve biliş ötesi. ✓ Dolaylı stratejiler: iletişim stratejileri, sosyal stratejiler
O'Malley ve Chamot (1990)	✓ Üst bilişsel Stratejiler ✓ Bilişsel Stratejiler ✓ Sosyal/Duyuşsal Stratejiler
Oxford (1990)	✓ Dolaysız stratejiler: bellek, bilişsel, telafi stratejileri ✓ Dolaylı Stratejiler: üst bilişsel, duyuşsal, sosyal stratejiler
Bimmel ve Rampillon (2000)	✓ Dolaysız stratejiler: bellek, dil işleme stratejileri ✓ Dolaylı Stratejiler: öz-düzenleme, duyuşsal, sosyal, dil kullanım stratejileri.

Tablo 7'de sınıflandırmalar, öğrenenlerin dil öğrenmelerini geliştirmek için bellek, üst bilişsel, duyuşsal, sosyal ve telafi stratejilerini kullandığını göstermektedir. Rubin'in (1987), geliştirdiği öğrenme stratejileri envanterinde

öğrenmeye doğrudan katkı sağlayan stratejiler ile öğrenmeye dolaylı olarak katkıda bulunanlar arasındaki farkı ortaya koyduğu söylenebilir. Oxford (1990) ise, dil öğrenme stratejileri üzerinde yapılan önceki çalışmaların sentezine dayanan dil öğrenme stratejilerine ilişkin daha ayrıntılı bir sınıflandırma modeli sunmuştur. Oxford'un taksonomisi “öğrenme stratejilerinin en kapsamlı sınıflandırmasıdır” (Ellis 1994: 539) denmektedir.

➤ **Dil Öğrenme Stratejilerinin Sınıflandırmasına Yönelik Ara Değerlendirme**

Envanter öncüleri farklı veri toplama yöntemleri uygulayarak, ortaya çıkan sonuçlara göre taksonomiler geliştirmişlerdir. Böylelikle öğrenme stratejileri envanterlerinin çeşitliliği sağlanmıştır. Bu çeşitliliğin kavram ve kategoriler olarak benzer olup, işlevsellik anlamında da ortak noktalara sahip oldukları söylenebilir. Dolayısıyla taksonomileri birbiriyle karşılaştırmak ve her öğrenci kitlesine uygulamak uygun olmayabilir. Fakat taksonomileri anlamak, uygun olanları ders sürecine uyarlamak ve kullanmak hem dil öğrenenlere hem de öğretene yardımcı olabilir. Dil öğrenmede yaşanan problemlerin önüne geçmek ve bilişsel süreçlere daha fazla katkı sağlamak amacıyla oluşturulan taksonomiler yeni standardizasyonlara ve geliştirmelere açıktır. Tablo 6'da dil öğrenme stratejileri envanterinde verilen stratejilere yenilerinin eklenmesi anlamında ‘...’ işareti buna örnek olarak gösterilebilir. Bu doğrultuda stratejilerin net bir şekilde algılanması için de örneklerle ilişkili olması gerekebilir. Okuyucunun kafasında kesin ve anlamlı bilgiler oluşması için çalışmanın birinci veri toplama tekniği olan bilişsel ve bellek stratejileri ders kitaplarındaki alıştırma görselleriyle eşleştirilecektir. Stratejiler ana başlıkları ve bu başlıkların alt kategorileri ile teker teker açıklanarak ders kitaplarından her stratejiye karşılık gelen Almanca ve İngilizce alıştırma görselleri verilecektir. Bu sayede verilen görseller iki yabancı dil açısından daha anlaşılır ve anlamlı hale getirilecektir.

BÖLÜM III

3. YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde ilk olarak araştırma sorusu, evren ve örneklem açıklanmıştır. Sonrasında araştırmacı ve araştırmacının rolü, verilerin toplanması, verilerin analiz edilmesi, araştırmanın modeli şeklinde bölümlere yer verilmiştir.

3.1. Araştırma Sorusu

Bu çalışmanın araştırma sorusu “Yabancı dile yönelik bilişsel ve bellek stratejileri terminolojisinin ders kitaplarındaki güncel örneklerle somutlaştırma durumu nedir?” şeklindedir. Öngörülen bu probleme ilişkin alt sorular ise aşağıda belirtilmiştir.

3.1.1. Alt Sorular

1. Yabancı dil öğretmenlerinin dil öğrenme stratejileri kavramlarını somutlaştırma durumu nedir?
2. Yabancı dil öğretmenlerinin dil öğrenme stratejileri yeterlilikleri ne derecededir?
3. Yabancı dil öğretmenleri için dil öğrenme stratejileri neyi ifade etmektedir?
4. Yabancı dil öğretmenleri tarafından bilinen dil öğrenme stratejileri nelerdir?

3.2. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma nitel araştırma desenlerinden durum çalışması olarak modellenmiştir. Bimmel ve Rampillon’un dil öğrenme stratejileri envanterindeki strateji terimleri ile İngilizce ve Almanca ders kitaplarındaki alıştırma görselleri taranarak eşleştirilmiştir. Ders kitaplarındaki stratejilerin konumu hakkında bilgilere ulaşmak için ise nitel veri olan görüşmelerden yararlanılmıştır. Nitel araştırmalar, “gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algı ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırmalar” olarak tanımlanabilir (Yıldırım ve Şimşek 2013: 45). Yapılan bu nitel çalışmaları desteklemek için dil öğrenme stratejileri envanterindeki strateji kavramlarına Almanca ve İngilizce

öğretmenleri tarafından alıştırma örnekleri yazılarak terimlerin somut olarak anlaşılabilirliği durumu nicel verilerle incelenmiştir. Çalışmada anket uygulaması nicel, görüşmeler nitel veriler olarak ele alınmıştır.

Durum çalışmaları “çoklu veri kaynağının kullanılmasıyla incelenecek durumun gerçek yaşamla bağıntılı olarak ele alınmasını kapsamaktadır” şeklinde ifade edilmektedir (Robson 2003: 146). Bu yönüyle eğitim bilimlerinde sıkça tercih edilen desenlerden biri olmaktadır. “Nitel durum çalışmasının en belirgin özelliği bir ya da birkaç durumu derinlemesine araştırmaktır” (Yıldırım ve Şimşek 2013: 83). Hitchcock ve Hughes (1995) ise durum çalışmasının özelliklerini olguların kronolojik olarak hikâyeleştirilmesi, tanımlamalar ve analizler arası içsel tartışmalara zemin hazırlaması, belirgin kişi ve grupların üzerine odaklanması, araştırmacının durumun bir parçası olarak duruma dâhil olması şeklinde sıralamaktadır. Araştırmacı ilk olarak dil öğrenme stratejileri envanterindeki terimleri kavram olarak anlaşılmadığının farkına varmış, buna ilişkin ders kitaplarındaki alıştırma görselleriyle eşleştirmiştir. Bu durumda bazı stratejilerin kitaplarda olmayışı kitaplar satan kitapevi yöneticileri ve kullanan öğretmenlerle görüşme tekniğine teşvik etmiştir. Bu durumlara bütüncül yaklaşım sağlamak için ise envanter öğretmenlere verilerek örnekler yazmaları istenmiştir. Araştırma süresince izlenen adımlar durum çalışmasının özelliklerine uygun olarak farklı veriler ile ilişkilendirilerek araştırmanın veritabanı zenginleştirilmiştir.

3.3. Evren ve Örneklem

Araştırmanın birinci verisi olan ‘2015 yılından itibaren basılan Almanca ve İngilizce Ders Kitaplarındaki Alıştırma Görselleri’nin ulaşılan evreni, yabancı dil öğretimine yönelik 2015 sonrası yayımlanmış İngilizce ve Almanca ders kitaplarıdır. Almanca kitaplar A1, A2, B1 ve B2 seviyesindedir. İngilizce kitaplar ise, starter (A1), elementary (A2), pre-intermediate (B1), intermediate (B2), upper-intermediate (C1) seviyesi şeklindedir. Örneklemi, 8 İngilizce 6 Almanca ders kitabı ve bulunan İngilizce ve Almanca alıştırma görselleridir.

Araştırmanın ikinci verisi olan ‘Anket Uygulaması’nın evreni dil öğrenme stratejileri envanteridir. Örneklemi ise bilişsel stratejileridir. 50 İngilizce ve Almanca

öğretmenine uygulanmıştır. Bu doğrultuda amaçlı örnekleme yöntemine başvurulmuştur. Amaçlı örnekleme, “amaca uygun bilgi açısından zengin durumların seçilmesidir” şeklinde ifade edilmektedir (Büyüköztürk 2012: 9). Çalışmanın amacı bağlamında detaylı bilgiler elde etmek için amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan ölçüt örnekleme göre katılımcılar belirlenmiştir. Ölçüt örnekleme, örneklemin problemle ilgili olarak belirlenen niteliklere sahip kişiler, olaylar, nesneler ya da durumlardan oluşturulmasıdır. İngilizce ve Almanca öğretmenlerinden oluşan katılımcılara ilişkin bilgiler aşağıda belirtilmiştir.

İngilizce Öğretmenleri: Özel ve devlet okulunda çalışan toplam 34 kişiden oluşmaktadır. Öğretmenler lisans mezunu ve formasyon eğitime sahiptir. Bu öğretmenler kendi içinde ilköğretim / ortaöğretim kademesinde ve özel dil kursunda görev yaparak çeşitlilik göstermektedir. Bu çeşitlilik kademeler arası kullanılan stratejilerin yakın olup olmadığı hakkında araştırmacıya yorum yapabilme imkânı sunmaktadır. 4 İngilizce öğretmeni ile bireysel görüşmeler yapılmıştır. Zaman ve mekân probleminin önüne geçmek için görüşülen öğretmenler araştırmacıyla aynı kurumda çalışan öğretmenlerden seçilmiştir.

Almanca Öğretmenleri: Almanca öğretmen grubu toplam 16 kişiden oluşmaktadır. Öğretmenlerin 4’ü yüksek lisans eğitimi almaktadır. İngilizce ve Almanca öğretmenlerinin sayısında eşitliğe gidilmemiştir. Aktif olarak yabancı dil öğretmenliği yapanlar esas alınmıştır. Katılımcılar gönüllülük esasına göre katılım sağlamışlardır. Almanca öğretmenleri ile uygun ortam sağlanamadığından görüşmeler yapılmamıştır. Sadece anket formu uygulanmıştır.

Araştırmanın üçüncü verisi ise ‘Görüşmeler’dir. Bu verinin evreni, tüm İngilizce ve Almanca öğretmenleridir. Örnekleme, iki (2) kitapçı yöneticisi ve dört (4) İngilizce öğretmenidir.

3.4.Araştırmacı ve Araştırmacının Rolü

Araştırmacı 2017 yılından itibaren Edirne Trakya Üniversitesi’nde yüksek lisans öğrencisidir. Dil öğrenme stratejileri alanında Almanca Öğretiminde Okuma ve Öğrenme Stratejileri dersini almıştır. Yabancı dil olarak Almanca dersini aktif durumda yürütmektedir. Ders kitapları inceleme konusunda da alan bilgisine sahiptir.

Araştırmacı, inceleme ve araştırma sürecinde bilimsel bilgiye ulaşabilmek için titiz ve nesnel bir tutum sergilemiştir.

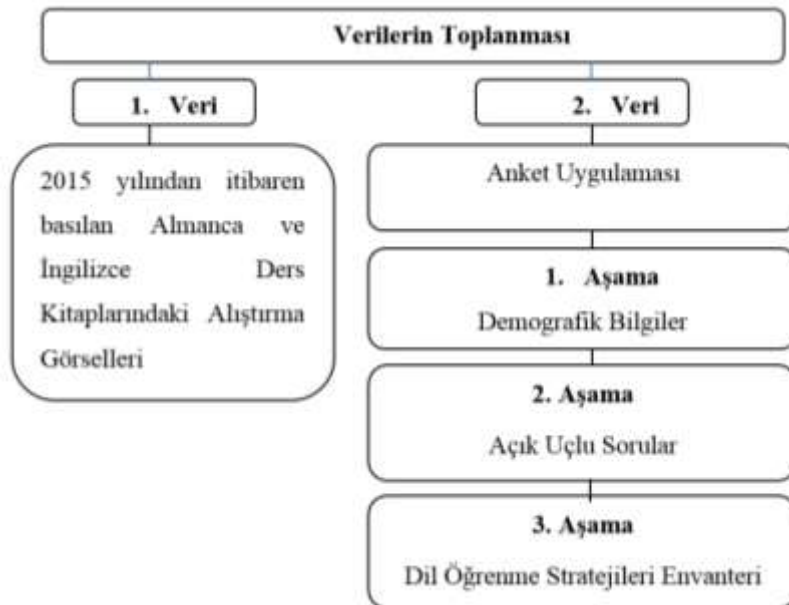
3.5. Verilerin Toplanması

Bu araştırmada üç veriden bilgi toplanmıştır.

Birinci veri; 2015 yılı sonrası yayınlanmış olan yabancı dil olarak Almanca ve İngilizce ders kitaplarındaki alıştırma görselleridir. Bu alıştırma görselleri öğrenme stratejileri envanterindeki bellek ve bilişsel öğrenme stratejileri grubundaki her bir stratejiye karşılık gelen İngilizce ve Almanca görseli şeklindedir. Böylelikle envanter alıştırma görselleriyle somutlaştırılmıştır. Görsellerin Almanca ve İngilizce olması, Türkiye’de L2 (İngilizce) ve L3 (Almanca) öğretiminin yaygın olmasıyla ve çalışmanın iki dil alanına da fayda sağlamasıyla ilgilidir. İngilizce strateji görselleri için sekiz (8) adet kitaptan, Almanca görseller için ise altı (6) kitap yararlanılmıştır. Kitaplar deney grubundaki öğretmenlerin kullandıkları ders kitaplarından seçilmiştir. İncelenen kitapların kaynakça bilgisi tezin 137. sayfasında yer almaktadır.

İkinci veri; Üç aşamadan oluşan anket formudur. Anket formunun birinci aşamasında demografik bilgilerden, ikinci aşamada açık uçlu sorulardan ve üçüncü aşamada, yabancı dil eğitime yönelik Oxford’un (a.g.y) geliştirdiği, Bimmel ve Rampillon (a.g.y) tarafından Almancaya uyarlanan yabancı dil öğrenme stratejileri envanteri aracılığıyla toplanmıştır.

Şekil 1: Araştırmada Toplanan Verilere Yönelik Açıklamalar

Anket uygulaması (bkz. Ek-1) birinci aşamada demografik bilgileri, ikinci aşamada açık uçlu soruları, üçüncü aşama da ise dil öğrenme stratejileri envanterini içermektedir. Anketin birinci aşamasında toplanan veriler;

- Demografik bilgiler (Ad- soyad, cinsiyet, yaş, branş)
- Öğretmen olarak çalışma süreci (1-3, 4-7, 8-10, 11 yıl ve üzeri, diğer)
- Yabancı dil eğitiminde öğrenme stratejileri yeterliliği puanlaması (1 en düşük, 10 en yüksek)

Şeklinde oluşturularak toplanmıştır. Katılımcıların demografik bilgilerine ve çalışma sürecine ilişkin veriler bilgi sahibi olmak için toplanmıştır. Araştırma sonuçlarıyla ilişkilendirilmemiştir. Katılımcılar hakkında genel bilgilere ulaşılarak, kendilerinin strateji yeterliliklerini puanlamaları istenmiştir. Anketin ikinci bölümündeki veriler, 4 açık uçlu sorudan oluşmaktadır:

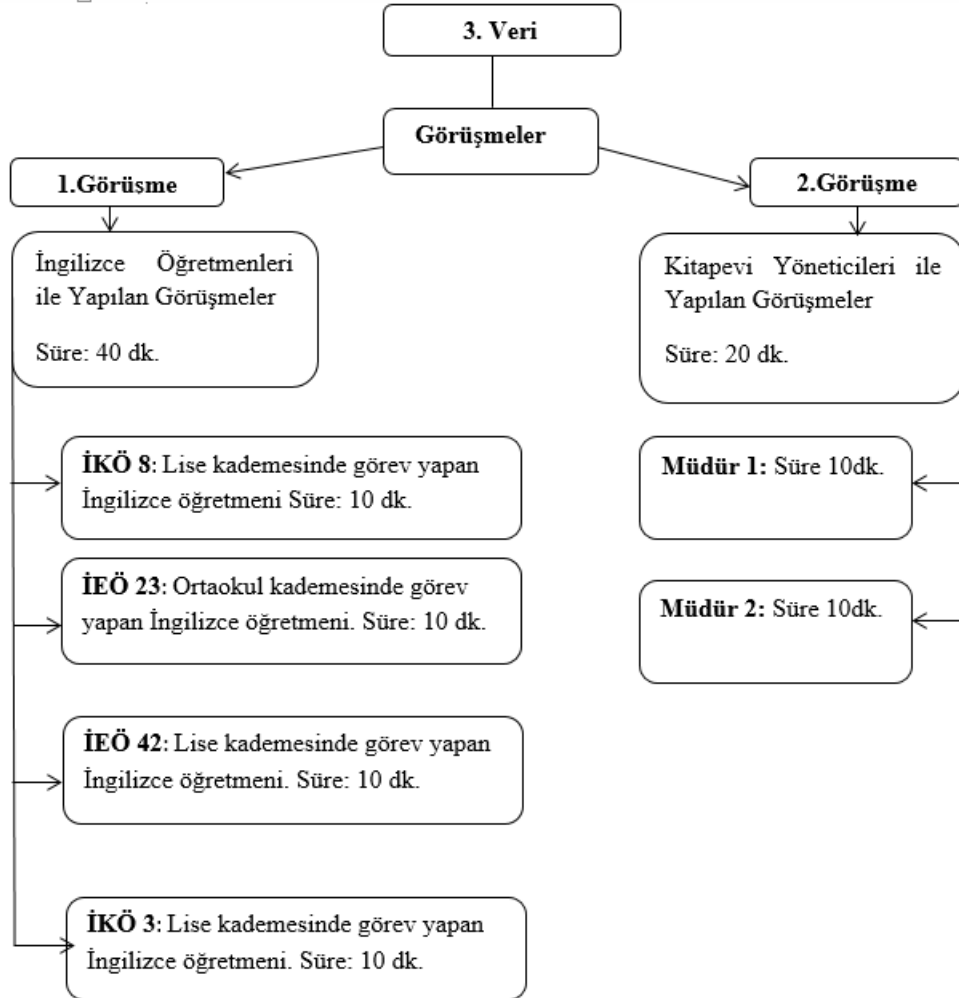
1. **Soru:** Yabancı dile eğitiminde ‘Yabancı Dil Öğrenme Stratejileri’ kavramı sizin için ne ifade etmektedir?
2. **Soru:** Bildiğiniz ‘Yabancı Dil Öğrenme Stratejileri’ni yazınız.
3. **Soru:** Yabancı dil eğitiminde ‘Yabancı Dil Öğrenme Stratejileri’ne yer verir misiniz? Deneyimlerinizi paylaşır mısınız?
4. **Soru:** ‘Yabancı Dilde Öğrenme Stratejileri’ konusunda öğretmenler hizmet içi eğitime katılmalı mı? Neden?

Yukarıdaki açık uçlu sorular pilot çalışmanın sonucuna bağlı olarak şekillendirilmiştir. Yapılan pilot çalışmada öğretmenlerin ‘öğrenme stratejileri’ kavramını tanımlayamadıkları ve algılayamadıkları gözlenmiştir, bu sebeple yukarıdaki sorular oluşturularak katılımcının genel anlamda strateji bilgisini ve deneyimlerini ölçmek hedeflenmiştir. Anketin üçüncü bölümünde Bimmel ve Rampillon’un (a.g.y) dil öğrenme stratejileri envanterindeki bellek ve bilişsel öğrenme stratejileri, alt gruplarıyla beraber tablo şeklinde katılımcılara verilmiştir. Katılımcılar 34 İngilizce, 16 Almanca öğretmeninden oluşmaktadır. 8 ana başlık ve 24 kategoriden oluşan öğrenme stratejileri envanterine katılımcılar tarafından örnekler yazılmıştır. Örnek yazılamayan stratejilere çizgi çekilmiştir. Buradaki amaç, öğretmenlerin stratejileri kavramsal olarak ne derece bildiği, bu kavramlardan anladıklarını örneklerle nasıl yansıttıkları ya da yansıtamadıklarını, yazılan örneklerle stratejinin işlevselliği arasındaki uyumu ve ders sürecindeki kullanımı

gözlemlemektir. Yapılan pilot çalışmada hazır alıştırma görselleriyle stratejilerin eşleştirilmesi yönünde bir seyir izlenmiştir. Bu süreç katılımcıya hem doküman açısından hem de zaman açısından fazla ve yorucu geleceğinden, tezin amacına en yakın olarak anketin son haline bu şekilde karar verilmiştir. Son olarak ankette öğretmenlerin belirtmek istediklerine yer verilmiştir.

Üçüncü veri; İncelenen ders kitaplarındaki alıştırma görselleriyle eşleştirilemeyen strateji kavramları hakkında kitapları kullanan dört (4) İngilizce öğretmeni ve iki (2) kitapevi yöneticisiyle toplam 1 saatlik süre zarfında bireysel görüşmelerdir. Araştırmacı notlar almıştır.

Şekil 2: Araştırmanın Üçüncü Verisi Olan Görüşmelere İlişkin Açıklamalar

İKÖ: İngilizce Kadın Öğretmen

İEÖ: İngilizce Erkek Öğretmen

1. İngilizce Öğretmenleri ile yapılan görüşmeler: 4 öğretmen ile görüşme yapılmıştır. Öğretmenler, aynı kurumda İngilizce öğretmeni ve yabancı dil koordinatörü olarak çalışmaktadır. Öğretmenler tarafından kullanılan İngilizce kitaplarındaki strateji görsellerinin bulunamayışı görüşme ortamını hazırlamıştır. Bu eksikliğe yönelik ve öğrenme stratejilerine yönelik kitapevi yöneticileri ve İngilizce öğretmenleri ile 10’ar dakikalık bireysel görüşmeler yapılmıştır.

1.1. İngilizce öğretmenlerine yöneltilen sorular:

- a) Kullandığınız ders kitaplarını öğrenme stratejileri açısından nasıl değerlendiriyorsunuz?
- b) ‘Anahtar sözcükler kullanma stratejisi’, ‘Dilleri birbiriyle karşılaştırma stratejisi’, ‘Anadil bilgisinden yararlanma stratejisi’ gibi İngilizce alıştırma görsellerine kullandığınız kitaplarda rastlanılmamıştır. Bu durumu daha önceden fark ettiniz mi? Ne düşünüyorsunuz?

2. Kitapevi yöneticileriyle yapılan görüşmeler

Kitap tanıtımı için gelen 2 yönetici ile bir görüşme yapılmıştır. Stratejilerin önemi ve kitaplar içindeki işlevi hakkında bilgiler edinilmiştir. Görüşmeler 10 dakika ile sınırlandırılmıştır.

2.1. Kitapevi yöneticilerine yöneltilen sorular:

- a) Satışını yaptığınız İngilizce ders kitapları incelendiğinde öğrenme stratejileri ile ilişkili yeteri kadar alıştırma görseli bulunmadığı gözlenmiştir. Bu durumu nasıl değerlendiriyorsunuz?

Araştırmanın geçerlilik ve güvenilirliğini sağlamak, detaylı bilgiler elde etmek için anket uygulaması yapılmıştır.

3.6. Verilerin Analizi

Nitel araştırma yöntem ve tekniklerinin model alındığı araştırmalarda veriler sistematik ve bilimsel araştırma sürecine uygun bir şekilde analiz edilmektedir. Araştırmanın bilimsel yönünü yansıtan verilerin analizi açık ve net bir şekilde aktarılmalıdır. Veri analizinin bazı özellikleri aşağıda belirtilmektedir.

- 1. “Nicel veri analizine göre, nitel veri analizinde ölçüm ve standardizasyondan söz etmek zordur.

2. Nitel veri analizinde veriler temelinde bazı yeni kavram ve kuramların gelişmesine yol açabilir.
3. Nitel veri analizi bütün birimleri kapsayan, döngüsel bir süreçtir. Verilerin ayıklanması, verilerin düzenlenmesi ve yorumunu içeren, birbirini izleyen ve devam eden işlemler, analizi oluşturur.
4. Nitel veri analizi veride bulunan örüntülerin ortaya çıkması sağlar. Bu örüntüler; davranışlar, olgular, ilişkiler ve benzeri şekilde olabilir.
5. Bu örüntüler bir kez ortaya konduktan sonra veriler betimsel temelden başlayıp yorumlamaya kadar giden bir dizi işleme tabi tutulurlar.
6. Nitel veri analizi nicel veri analizi kadar soyut değildir. Nitel veri analizinde anlamlar, algılar, inançlar üzerine çalışılmaktadır” (Kümbetoğlu 2005: 151) .

Yukarıdaki bilgiler ışığında araştırmada toplanan veri üç (3) tane verinin analizi üç (3) farklı şekilde analiz edilmiştir.

Birinci Veri; Ders Kitabı: Dil öğrenme stratejileri envanteri ile eşleştirilen alıştırma görselleri

8 ana başlık ve 24 stratejiden oluşan dil öğrenme stratejileri envanterindeki kavramlar, Bimmel ve Rampillon (a.g.y) ve Oxford (a.g.y) tarafından yazılan açıklamalarıyla beraber derinlemesine okunmuştur. 2015 yılından itibaren basılan ders kitaplarında yer alan strateji kavramlarına en yakın ve eş değer İngilizce ve Almanca alıştırma görselleri doküman incelemesi yöntemiyle analiz edilmiştir. “Bu tür araştırmalar incelenen konuyla ilgili olgu ve olaylar hakkında bilgi içeren yazılı belgelerin analiz edilmesiyle veri sağlamayı amaçlamaktadır” (Karataş 2015: 72).

İkinci Veri; Anket Formu

Araştırmanın birinci verisini desteklemek ve alternatif açıklamalar getirmek amacıyla oluşturulan nicel verilerinde içinde olduğu bir anket formu oluşturulmuştur (bkz. Ek-1). Anket formu katılımcılara yüz yüze (kişisel) görüşme ve internet üzerinden uygulanmıştır. Anket formu pilot çalışma sonucunda son şeklini alarak üç bölüme ayrılmıştır.

- Anket formunun birinci bölümü; demografik bilgileri içermektedir. Adı soyadı, yaş, branş, cinsiyet, çalışma süresi şeklinde cevabı açık sorular ve öğrenme stratejileri yeterliliği şeklinde sayısal sıralamalı bir skala

bulunmaktadır. Olgusal olan bu sorulardaki dağılım yüzdelik dilimlerle ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır.

- Anket formunun ikinci bölümü: açık uçlu nitel sorulardan oluşmaktadır. Araştırmacı tarafından betimlenerek açıklanmıştır.
- Anket formunun üçüncü bölümü: bellek ve bilişsel stratejileri içeren dil öğrenme stratejileri envanteri, görseller olmadan katılımcıya verilerek alıştırma örnekleri yazmaları istenmiştir. Yazılan alıştırma örnekleri, içerdği anlam bakımından frekans dağılımlarına göre puan verilerek derecelendirmiştir.

Frekans dağılımında verilen puanlar ve açıklamaları Tablo 8’de gösterilmiştir.

Tablo 8: Yabancı Dil Öğretmenleri Tarafından Dil Öğrenme Stratejileri Kavramlarına Yazılan Alıştırma Örneklerinin Yönergesel Dağılımı

Puan	0	1	2	3
Açıklama	Boş	Stratejiye Yakın	Stratejiye Çok yakın	Stratejiye Çok Uzak

Tablo 8’deki gösterge çizelgesi yardımıyla öğretmenlerin dil öğrenme stratejileri kavramlarına yazdıkları alıştırma örnekleri derecelendirilmiştir. Bu doğrultuda 0 ‘boş’, 1 ‘stratejiye yakın’, 2 ‘stratejiye çok yakın’, 3 ‘stratejiye çok uzak’ şeklinde belirlenmiştir. Her bir stratejiye verilen yanıtlar değerlendirilerek kişi sayına göre yüzdeleri alınmıştır. Alınan yüzdeler hakkında detaylı çıkarım yapılabilmesi için ölçüt konulmuştur. Bu ölçüte göre;

%0-%30: az,

%31-%60: orta,

%61-%100: çok şeklinde sınırlandırılarak stratejilere ait yüzdeliklerin ölçütleri belirlenmiştir. Bu doğrultuda stratejiler, %0-%30 arasında bir değer aldığı takdirde ‘az’, %31-%60 arasında ‘orta’, %61-%100 aralığında değer alırsa ‘çok’ şeklinde ölçülmüştür.

Üçüncü Veri; Öğretmenler ve kitapevi yöneticileriyle yapılan görüşmeler

Öğretmenler ve kitapevi yöneticilerinin de katıldığı görüşmeler, araştırmacı tarafından not alınmıştır. Verilerin özgünlüğüne dikkat edilerek betimsel olarak analiz edilmiştir. Görüşme bilgileri olduğu gibi verilmiştir. Araştırmacı görüşme analizlerini sentez haline getirerek raporlaştırmış ve okuyucuya sunmuştur.

Geçerlik ve Güvenirlik: Araştırmanın yansız, bilime dayalı olması ve sonuçlarının inandırıcılığı önem teşkil etmektedir. Bu çalışmada “Geçerlik ve Güvenirlik” ölçütleri kullanıldı. Bu anlamda, dünyaca geçerliliği ve güvenirliliği tespit edilmiş olan Oxford (a.g.y) tarafından geliştirilen Bimmel ve Rampillon’un (a.g.y) Almancaya uyarladıkları envanterden hareket edilerek çalışma sürdürüldü. Bu yönde toplanan nitel ve nicel verilerde kavramsal bütünlük sağlanarak kuramsal temellerle ilişki kuruldu. İncelenen ders kitaplarının güncel, geçerli ve güvenilir olmasına özen gösterildi. Araştırmanın iç geçerliliğinin sağlaması bağlamında amacın dışına çıkmayarak öğretmenler ile anket çalışmaları ve görüşmeler yapıldı. Anket, pilot uygulamalar sonucunda son halini aldı. Ankete ilk aşamada üç yabancı dil öğretmenine uygulandı. Bu süreçte meydana çıkan eksiklikler düzeltilerek eklemeler yapıldı. Bu gelişmeler araştırma verilerine yordamlayıcı ve kapsamlı bir boyut kazandırdı.

BÖLÜM IV

4. BULGULAR

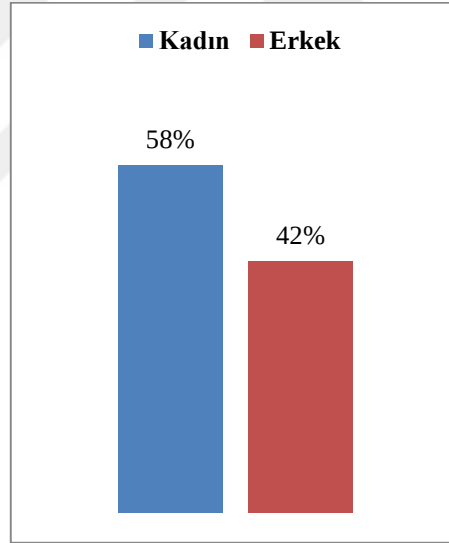
4.1. Nicel Araştırmaya İlişkin Bulgular ve Yorumlar

4.1.1. Almanca ve İngilizce Öğretmenlerinin Demografik Bilgilerine İlişkin Bulgular ve Yüzdeleri

Tablo 9: Cinsiyet Dağılımı

Cinsiyet	Kişi sayısı	%
Kadın	29	58
Erkek	21	42
n	50	100

Grafik 1: Cinsiyet Dağılımı

Ankete katılan 50 öğretmenin %58'i kadın, %42'si erkektir. Bu veri katılımcılar hakkındaki bilgiye hizmet etmektedir. Sonuçlar ile ilişkilendirilmeyecektir.

Tablo 10: Kıdem Dağılımı

Yıl	n
1-3 yıl	31
4-7 yıl	10
8-10 yıl	5
11 yıl ve üzeri	4
Diğer	0

Katılımcıların öğretmenlik deneyimlerine bakıldığında 31 kişinin 1-3 yıl süreyle, 10 kişinin 4-7 yıl, 5 kişinin 8-10 yıl, 4 kişinin ise 11 yıl ve üzeri kadar kıdem süresine sahip olduğu görülmektedir. Katılımcılar hakkında bilgi vermek amacıyla açıklanarak sonuçlar ile ilişkilendirilmeyecektir.

4.1.2. Almanca ve İngilizce Öğretmenlerinin Bilişsel ve Bellek Stratejilerine Yönelik Verdikleri Alıştırma Örneklerine İlişkin N Sayısı Üzerinden Bulgular ve Yüzdeleri

Araştırmanın ‘yabancı dil öğretmenlerinin dil öğrenme stratejileri kavramlarını somutlaştırma durumu nedir?’ sorusuna yanıt bulmak için katılımcılar strateji kavramlarına alıştırma örnekleri yazmışlardır. Verilen örnekler derecelendirilerek n sayısına göre Tablo 11’de gösterilmiştir.

Tablo 11: Almanca ve İngilizce Öğretmenlerinin Bellek ve Bilişsel Stratejilerine Yönelik Verdikleri Alıştırma Örneklerine İlişkin Bulgular ve Yüzdeleri

Dil Öğrenme Stratejileri	0 Boş	0 %	1 Stratejiye yakın	1 %	2 Stratejiye çok yakın	2 %	3 Stratejiye çok uzak	3 %	n=50
1. Kelime grupları kurmak	17	34	4	8	19	38	10	20	50
2. Ön bilgilerle ilişki kurmak	32	64	2	4	6	12	10	20	50
3. Bağlama dayandırmak	42	84	0	0	3	6	5	10	50

4. Birleştirmek	32	64	0	0	12	24	6	12	50
5. Resimler kullanmak	12	24	3	6	22	44	13	26	50
6. Anlam haritası oluşturmak	32	64	2	4	8	16	8	16	50
7. Anahtar sözcüklerden yararlanmak	33	66	2	4	9	18	6	12	50
8. Ses benzerliklerden yararlanma	33	66	0	0	7	14	10	20	50
9. Kelime kartı kullanmak	21	42	1	2	18	36	10	20	50
10. Kelime ve ifadeleri oyun şeklinde tasvir etmek	24	48	0	0	19	38	7	14	50
11. İşaretleme Yapmak	35	70	1	2	6	12	8	16	50
12. Not almak	29	58	3	6	4	8	14	28	50
13. Yazarken organize etmek	38	76	1	2	1	2	10	20	50
14. Özet çıkarmak	35	70	1	2	6	12	9	18	50
15. Kelime ve ifadeleri çözümlemek	39	78	0	0	2	4	9	18	50
16. Diller arası karşılaştırmak yapmak	29	58	1	2	5	10	15	30	50
17. Anadil bilgisinden yararlanmak	33	66	5	10	4	8	8	16	50
18. Düzenlemeleri keşfetmek	49	98	0	0	0	0	1	2	50
19. Kuralları uygulamak	37	74	0	0	2	4	11	22	50

20. Kalıp ifadeleri kullanma	30	60	0	0	8	16	12	24	50
21. Cümle yapılarını tanıma ve kullanma	41	82	0	0	3	6	6	12	50
22. Yabancı dili iletişimsel olarak kullanma	30	60	3	6	6	12	11	22	50
23. Sözlük kullanmak	24	48	3	6	7	14	16	32	50
24. Dil bilgisinden yararlanmak	40	80	0	0	2	4	8	16	50

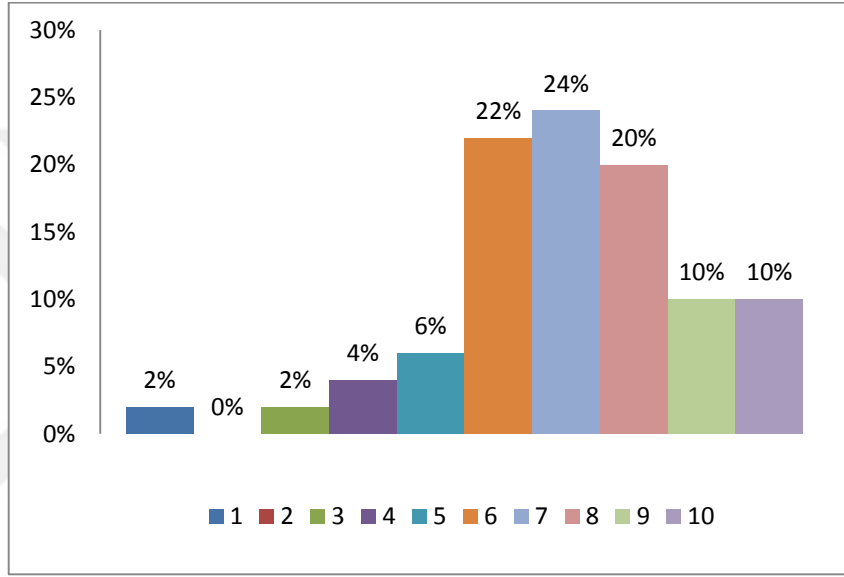
Tablo 11’de dil öğrenme stratejileri envanterindeki strateji terimlerine katılımcılar tarafından yazılan alıştırma görsellerinin kişi sayısı ve yüzdelikler şeklinde gösterilmektedir. Tablo 11’e göre katılımcıların %98’i tarafından ‘çok’ ‘boş’ bırakılan strateji teriminin ‘düzenlemeleri keşfetme’, katılımcıların %24’ü tarafından ‘az’ ‘boş’ bırakılan kavram ise ‘resimler kullanma’ stratejisi olduğu görülmektedir. ‘Stratejiye yakın’ cevap yazan kişi sayısı, %10’luk bir oranla diğer stratejilere göre ‘çok’ algılandığından ‘ana dil bilgisinden yararlanma’ strateji terimdedir. ‘Stratejiye çok yakın’ cevap yazan kişi sayısı %44’lük oranında diğer stratejilere göre ‘çok’ olduğundan ‘resimler kullanma’ stratejisine aittir. ‘Stratejiye çok uzak’ verilen alıştırma örneği ise katılımcıların %32’siyle diğer stratejilere göre ‘çok’ olduğundan ‘sözlük kullanma’ stratejisine yazıldığı görülmektedir.

4.1.3. Almanca ve İngilizce Öğretmenlerinin Öğrenme Stratejileri Yeterliliğine İlişkin Bulgular ve Yüzdeleri

Araştırmanın ‘yabancı dil öğretmenlerinin dil öğrenme stratejileri yeterlilikleri ne derecededir ?’ şeklindeki ikinci sorusuna yanıt bulmak için öğretmenler kendi yeterliliklerini derecelendirmişlerdir. Aşağıda Tablo 12 ve Grafik 2 yapılan derecelendirmeye ait bulguları göstermektedir.

Tablo 12: Öğretmenlerin Dil Öğrenme Stratejileri Yeterliliği

Yeterlilik Derecesi	1 (en az)	2	3	4	5	6	7	8	9	10 (en çok)
Kişi Sayısı	1	0	1	2	3	11	12	10	5	5

Grafik 2: Öğretmenlerin Dil Öğrenme Stratejileri Yeterliliği Yüzdeleri

Tablo 12’de ankete katılan 50 öğretmenin, öğrenme stratejileri yeterliklerini değerlendirmeleri gösterilmiştir. Buna göre 1 en düşük, 10 en yüksek derecedir. Elde edilen bulgular doğrultusunda, öğretmenlerin kendilerini %2’si 1 (en düşük) derecesini, %2’si 3 derecesini, %4’ü 4, %6’sının 5, %22’sinin 6, %24’ünün 7, %20’sinin 8, %10’unun 9 ve %10’unun 10 şeklinde değerlendirdikleri görülmektedir.

4.2.Nitel Araştırmaya İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmada bu başlık altında Bimmel ve Rampillon (a.g.y) tarafından Almancaya uyarlanan dil öğrenme stratejileri envanterindeki stratejiler sıralı düzene göre ele alınarak strateji terimlerinin alt kategorileri Almanca ve İngilizce ders kitaplarındaki alıştırmaya görselleri ile eşleştirilecektir. Buradaki amaç, dil öğrenme stratejileri envanteri terminolojisini görsellerle somut hale getirmektir.

Doğrudan stratejiler ‘Direkt Strategien’ kategorisi öğrenmeye doğrudan etki eden stratejilere hizmet etmektedir. Bellek ve bilişsel olmak üzere iki ana gruptan oluşarak, farklı zihinsel amaçlara göre işlevsellik gösterirler. Aşağıdaki bölümlerde bellek ve bilişsel stratejilerinin her biri 2015 sonrası basılmış kitaplardaki Almanca ve İngilizce alıştırma görselleriyle desteklenmiştir.

4.2.1. Bellek Stratejileri ile Eşleştirilen Alıştırma Görsellerine İlişkin Bulgular

Hafıza stratejileri olarak da bilinen bellek stratejileri, “görüntülerin gruplanması veya kullanılması gibi bellek stratejilerinin çok özel bir işlevi vardır: öğrencilerin yeni bilgileri saklamalarına ve almalarına yardımcı olur. Bilgilerin toplanması ve hatırlanmasına da öncülük eder” (Oxford a.g.y: 37) şeklinde tanımlanmaktadır. Bellek stratejileri dört ana başlıktan oluşmaktadır. Bunlar zihinsel bağlar kurma, görsel ve sesler kullanma, düzenli ve planlı tekrar etme, eylemler kullanma şeklindedir.

4.2.1.1. Zihinsel Bağlar Kurma Stratejileri

Bimmel ve Rampillon (a.g.y), yeni bilgilerin bellekte var olan bilgilerle bağlantılı olarak saklandığını vurgularlar. Bunu sağlayan zihinsel bağlar kurma stratejileri, özellikle yabancı dil öğrenirken, dilsel bilgilerin kaydolması ya da saklanması işlemini, zihinde düzenleyiciler tarafından paketler halinde muhafaza etmeyi sağlar. Zihinsel bağlar kurma stratejisi, kelime grupları kurma, ön bilgilerle ilişki kurma, bağlama dayandırma ve kombine etme şeklinde dört alt kategoriden oluşmaktadır.

4.2.1.1.1. Kelime grupları kurma

Öğrenenlerin, metinlerde veya kelime listelerinde öğrendiği anlamla ilgili kelimeleri cümlecikler halinde düzenlemesidir. (Bimmel ve Rampillon a.g.y: 65).

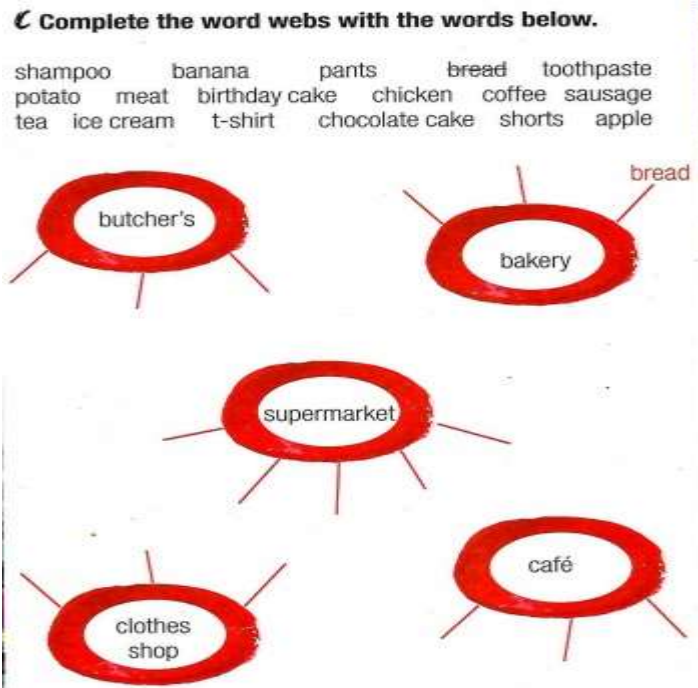
Görsel 1: Kelime grupları kurma stratejisi: Almanca görseli

Koithan U. vd. (2018). *Aspekte junior B2 Mittelstufe Deutsch*, s.120.

Görsel 1’deki alıştırma, öğrencilerin ana başlıktaki kelimelerle dağılık verilen kelimeler arasında seçim yapmalarını ve test etmelerine hizmet etmektedir. Kelimeler sahip oldukları anlamlarla farklı olmakla beraber hayvan ve bitki türleri gibi belli bir kategoriye girmektedirler. Görsel 1’deki alıştırma öğrencinin sistematik olarak kelimeleri anlamlandırıp gruplara ayırmasına yöneliktir. Bu sayede, yeni olan bilgilerle mevcut olanlar arasında zihinsel ilişkiler kurmaya yardımcı olmaktadır.

Görsel 2: Kelime grupları kurma stratejisi: İngilizce görseli

Koç, S. ve Koç, Ö. (2017a). *Boost English Coursebook 1*. s. 12.

Görsel 2'deki kelime grupları kurma stratejine ilişkin İngilizce örnek incelendiğinde üst kısımda bulunan çeşitli kelimelerin kırmızı kısımlardaki kategorilere dağıtılmasına yönelik olduğu görülmektedir. Örnekte 'bakery' (fırın) ana başlığına 'bread' (ekmek) kelimesi eşleştirilmiştir. Bu formda ve farklı şekillerde kelime grupları kurma stratejisiyle karşılaşılabılır.

4.2.1.1.2. Ön bilgilerle bağlantı kurma

“Öğrenilen yeni dil öğelerini ya da kelimeleri hâlihazırda bilgi dağarcığında bulunan kavramlarla ilişkilendirerek veya çağrışım yoluyla öğrenmeyi kolaylaştırma olarak tanımlanabilir” (Bardakçı ve Kılıç 2016: 77). Çağrışımlar kişilere göre farklılık gösterebilmektedir. “Özellikle, olağandışı ve şaşırtıcı olsun her çağrışım öğrenci için anlamlı olduğu zaman iyidir” (Bimmel ve Rampillon a.g.y : 65). Dolayısıyla öğrenme sürecindeki yapılan çağrışımların uygun kullanımı öğrenme sürecine etki etmektedir. Stratejilerin doğru anlaşılması gerekmektedir.

Görsel 3: Ön bilgilerle bağlantı kurma stratejisi: Almanca görseli 1a Ordne die Nomen mit Artikel in die Tabelle.

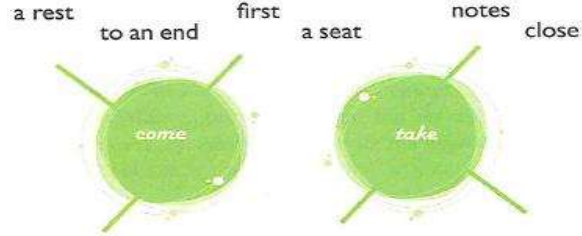
Wohlstand	Geldnot	Mangel	Besitz	Überfluss	Eigentum	Vermögen	Elend
Notlage	Bedürftigkeit	Ersparnisse	Knappheit	finanzielle Sorgen	Schulden	Reichtum	
reich				arm			
der Reichtum							

Koithan U. vd. (2018). *Aspekte junior B2 Mittelstufe Deutsch*, s.52.

İlk karşılaşılan bilgilerin zihinde anlamlandırılması zaman alan bir süreçtir. Öğrenme sürecinde yeni bilgilerin öncekilerle ilişkilendirilmesi bu anlamda öğrenmeyi kolaylaştırmaktadır. Görsel 3'deki alıştırmada kişinin zengin ve fakir kavramlarını belirtilen kelimelerle çağrışım yaparak birbiriyle ilişkilendirilmesi istenmektedir. Böylelikle kişi bu kelimeleri birbirinden ayırt ederken, önceki bilgileriyle yani yaşadığı sosyal ve fiziki çevresi, kelimelerin sahip olduğu anlamlarla olan ilişkisi ve bilgi düzeyinden faydalanacaktır.

Görsel 4: Ön bilgilerle bağlantı kurma stratejisi: İngilizce görseli

A Work in pairs and complete the word webs with the correct phrases from the box.

B Work in pairs and match the phrases in exercise A to the correct synonyms.

- a write **take notes**
- b relax _____
- c finish _____
- d approach _____
- e sit down _____
- f win, achieve _____

Koç, S. ve Koç, Ö. (2017b). *Boost English Coursebook 4*. s. 66.

Görsel 4’deki İngilizce somutlaştırma örneğinde edatlı fiillerin gruplandırılması söz konusudur. A örneğinde, ‘take’ ve ‘come’ gibi fiillerin verilen isimlerle birleştirilmesi istenmektedir. Bu eşleştirilmenin de yapılabilmesi için edatlı fiillerin öğrenilmiş olması gerekmektedir. Öğrenilen bu ifadelerin B örneğinde ise eş anlamlarına denk gelen kelimeler ile karşılaştırılması şeklindedir. Öğrenci burada daha önce öğrendiği edatlı fiillerden yararlanmalıdır. Ezbere hareket ederek bir sonuç alınamayabilir. Edatlı fiiller birleştikleri edatla birebir çeviri yapıldığında sahip oldukları anlam ile kullanıldığı alanlar farklı olmaktadır. Görsel 4’de ‘come’ ve ‘close’ kelimeleri birleştiklerinde ‘sokulmak’ ve ‘yaklaşmak’ anlamlarını taşımaktadır.

4.2.1.1.3. Bağlam kurma

Bu strateji, “öğrenenlerin anlam ilişkisi olmayan bir dizi fiillerden kısa bir hikâye meydana çıkarması işlemi” (Bimmel ve Rampillon a.g.y: 65) ile ilişkilidir. “Aynı zamanda bu strateji ilişkilendirme(ön bilgilerle bağlantı kurma) stratejisi ile de ilişkilidir çünkü bağlam oluştururken yeni edinilen bilgiyi o bağlamla ilişkilendirmeyi gerektirmektedir” (Bardakçı ve Kılıç a.g.y: 77).

Görsel 5: Bağlam kurma stratejisi: Almanca görseli

2a Elfchen – Gedichte aus elf Wörtern. Arbeitet zu zweit. Jeder/Jede liest ein Gedicht erst leise und dann laut für den Partner / die Partnerin. Achtet auf das Gefühl in dem Gedicht.

b Arbeitet zu zweit. Sucht ein Gefühl aus und schreibt ein „Elfchen“ wie in 2a.

_____	(1 Wort)
_____	(2 Wörter)
_____	(3 Wörter)
_____	(4 Wörter)
_____	(1 Wort)

Koithan U. vd. (2018). *Aspekte junior B2 Mittelstufe Deutsch*, s.125.

Görsel 5'deki alıştırma örneği, öğrenciden duyguları kullanarak şiir yazmalarını beklemektedir. Burada amaç kelimelerin tek başına yazıldığında kalıcılık yaratmamasıdır. Örneğin, bir kâğıda 'yüz' yazıldığında bu kelimenin bağlamdan yoksun olduğu bilinmektedir. Fakat bir cümle, hikâye ya da şiir içinde kullandığında, kelimeye hangi anlam yüklendiği çıkartılabilir. Bu sayede kalıcılığı sağlanarak hatırlanması kolay olabilir.

Görsel 6: Bağlam kurma stratejisi: İngilizce görseli

B Match the following sentences with correct speaker given in the box.

Parent Teacher Librarian Police officer

- 1 You were not supposed to eat chocolate before dinner. _____
- 2 You were not supposed to borrow more than fifteen books. _____
- 3 You were supposed to be in class at 8:40 am. _____
- 4 You were not supposed to play loud music after 10 pm. _____

Koç, S. ve Koç, Ö. (2018). *Premium English Coursebook B1*. s. 169.

Görsel 6’da verilen İngilizce örnek, ‘Parent-ebeveyn, Teacher-öğretmen, Librarian-kütüphaneci, Police Officer-polis memuru’ kelimelerin altında bulunan cümlelerle bağlam kurulmasına yöneliktir. Örneğin birinci cümlede ‘akşam yemeğinden önce çikolata yememeliydin’ sözünün ‘ebeveyn’ kelimesi ile ilişkilendirilmesi gerekmektedir. Bağlam kurma strateji kelimelerin birbiriyle uygunluğunu ve yakınlığını temsil etmektedir. Öğrenci uygun olan bu kelimeleri bir araya getirip bütünlük sağlayabilir.

4.2.1.1.4. Kombine etme

Bu stratejiyi, Bimmel ve Rampillon (a.g.y) öğrencilerin bildikleri kelimeleri sözlü ve yazılı olarak yeni bilgilerle birleştirmesi olarak ifade eder.

Görsel 7: Kombine etme stratejisi: Almanca görseli

6b Wie heißen die Kombinationen? Schreiben Sie.

1 der Montag + der Morgen:	der Montagmorgen
2 der Mittwoch + der Nachmittag:	
3 der Donnerstag + der Vormittag:	
4 der Freitag + der Abend:	

Garcia F. A. vd. (2017). *Hier! A1.1 Deutsch für die Integration*, s.154.

Görsel 7’deki alıştırma örneği iki farklı kelimenin yazılı olarak birleştirilmesine yöneliktir. Kelimler birbiriyle kombine edilerek yeni anlamalara hizmet etmektedir. Böylelikle öğrencinin kelime haznesi çoğalmakta ve var olan bilgilerin çağrışımı da kolaylaşmaktadır.

Görsel 8: Kombine etme stratejisi: İngilizce görseli

A Look at the pictures below and complete the compound noun with a second word in the box.

a rise	b pack	c worm	d letter	e wise	f made
--------	--------	--------	----------	--------	--------

1 back _____	2 book _____	3 clock _____
4 home _____	5 news _____	6 sun _____

Koç, S. ve Koç, Ö. (2018). *Premium English Coursebook B1*. s. 28.

Yukarıda verilen İngilizce örnekte kombine etme stratejisi, Almanca örneğine benzer şekildedir. Birinci kelimeler görsellere uygun şekilde ikinci kelimelerle eşleştirilmektedir. Tek başına arka ‘back’ olan kelime resme uygun olarak paket ‘pack’ kelimesiyle kombine edilerek sırt çantası ‘backpack’ kelimesine dönüştürülmektedir. Bu tip strateji örnekleri günlük yaşama ya da anadile entegre edilerek, yabancı dildeki kelimeleri daha hızlı kavramaya yardımcı olabilir.

4.2.1.2. Görsel ve Sesler Kullanma Stratejileri

Bu strateji grubu görseller kullanma, anlam haritası oluşturma, anahtar sözcüklerden yararlanma, ses benzerliklerinden yararlanma şeklinde dört alt kategoriden oluşmaktadır.

4.2.1.2.1. Görseller kullanma

Yabancı dil öğretiminde görsel kullanımı önemli bir rol oynamaktadır. Özellikle yeni öğrenilen kelimeler öğrenci için soyut bir düzlemdeydir. Oxford (a.g.y) bu stratejiyi öğrenilen yeni dil öğelerini ya da kelimeleri bir kavramın zihindeki imgesini kullanarak veya kâğıda çizerek öğrenme stratejisi şeklinde tanımlar.

Görsel 9: Görseller kullanma stratejisi: Almanca görseli

4a Was passt zusammen? Lesen Sie und verbinden Sie.

250 gr Packung 1.19 € Gute Butter

1 kg Packung 0.79 € Feiner Zucker

450 gr Dose 0.89 € Tomaten

650 gr Packung 2.99 € Pizza Salami

1 l Flasche 1.19 € Alla Soft, Apfel/Orange/Multivitamin

1 l 0.69 € Frische Vollmilch

1 l 0.59 € Adelheids Mineralwasser

0.75 l Flasche 3.95 € Ditta Leone Ital. Olivenöl

1 kg Packung 0.49 € Weizenmehl

1 kg 1.49 € Bananen

1 Wasser	1 Kilogramm	Flasche	0,49 €
2 Mehl	450 Gramm	Dose	0,59 €
3 Tomaten	1 Liter	Packung	0,89 €

4b Was kostet das? Suchen Sie im Prospekt und ergänzen Sie.

Eine Packung Butter kostet 1,19 Euro . Ein Liter Milch kostet

Eine Flasche Öl kostet Ein Kilo Zucker kostet

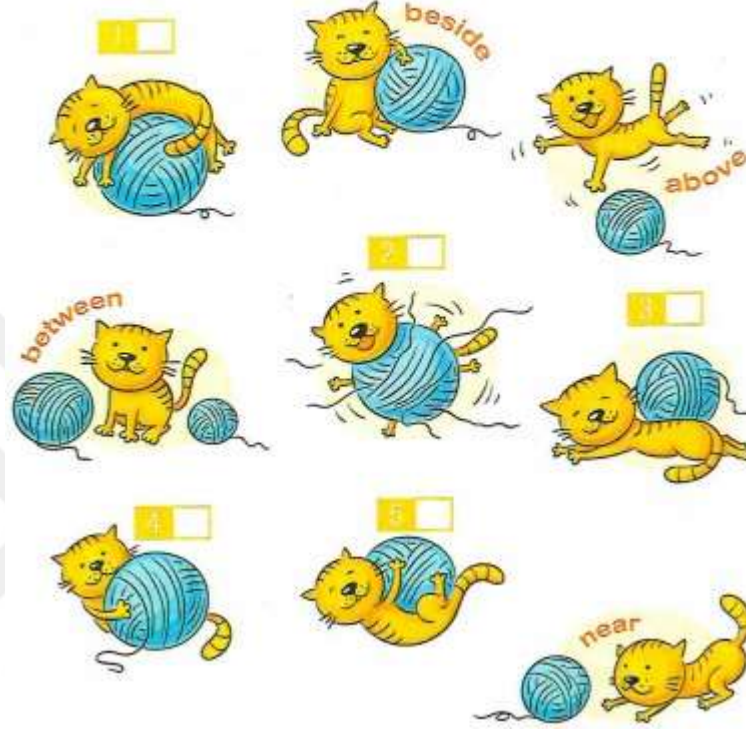
Garcia, F. A. vd. (2017). *Hier! A1.1 Deutsch für die Integration*, s.46.

Görsel 9'da yiyecekler ve içecekler görselleriyle öğrencinin ilişki kurması beklenmektedir. Görsel ile birlikte sunulan alıştırmaların günlük yaşama hitap etmesi öğrencinin önceki bilgileriyle de ilişki kurmasını sağlamaktadır. Bu doğrultuda stratejilerin birbirleriyle ilişkili olduğu görülmektedir.

Görsel 10: Görseller kullanma stratejisi: İngilizce görseli

A Look at the following image and complete the missing parts with the prepositions below.

a behind b in c in front of d on e under

Koç, S. ve Koç, Ö. (2017a). *Boost English Coursebook 1*. s. 42.

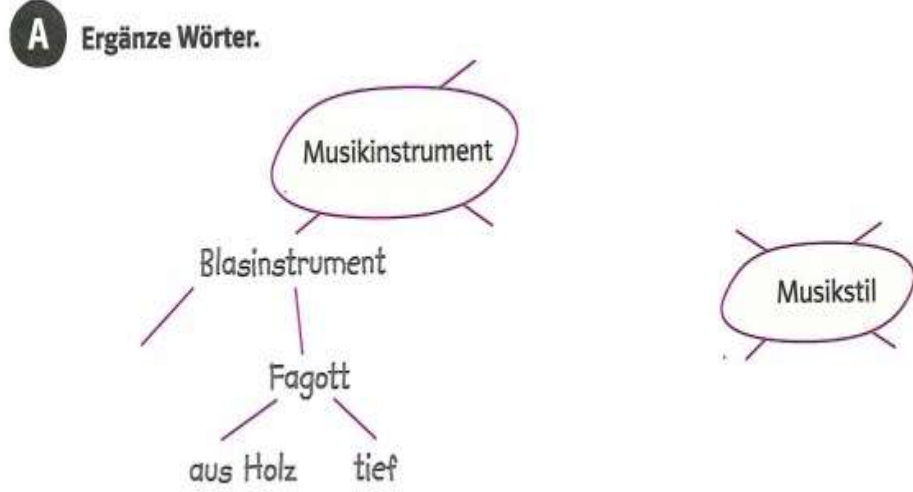
Görsellerin burada İngilizce yer yön ifadelerinin pekiştirilmesi amacına hizmet ettiği görülmektedir. İplik yumağının kedinin hangi yönünde olduğu görsel olarak verilmiştir. Verilen bu görsellerden hareketle altında, arkasında, yakınında ‘under, behind, near’ gibi ifadelerin işaretlenmesi gerekmektedir. Görsel ifadelerin öğrencinin yaşına uygunluğu, güncel ve ilgi çekici olması yabancı dil öğrenimini eğlenceli ve zevkli hale getirebilir. Aynı zamanda ders kitaplarında bu stratejiye daha fazla yer verilmesi de ders kitabını sevdirci hale getirebilir. Metinlerin fazla oluşu öğrencinin dikkatinin dağılmasına yol açabilir.

4.2.1.2.2. Anlam haritası oluşturma

Beyin fırtınası yapma, not alma durumlarında sıkça kullanılan anlam haritası stratejisi, “anahtar kelimenin ortada veya üste olduğu, birbiriyle ilintili kelimelerin

oklar veya çizgiler çizerek bir arada verilmesidir” (Bardakçı ve Kılıç a.g.y: 78) anlamına gelmektedir.

Görsel 11: Anlam haritası oluşturma stratejisi: Almanca görseli

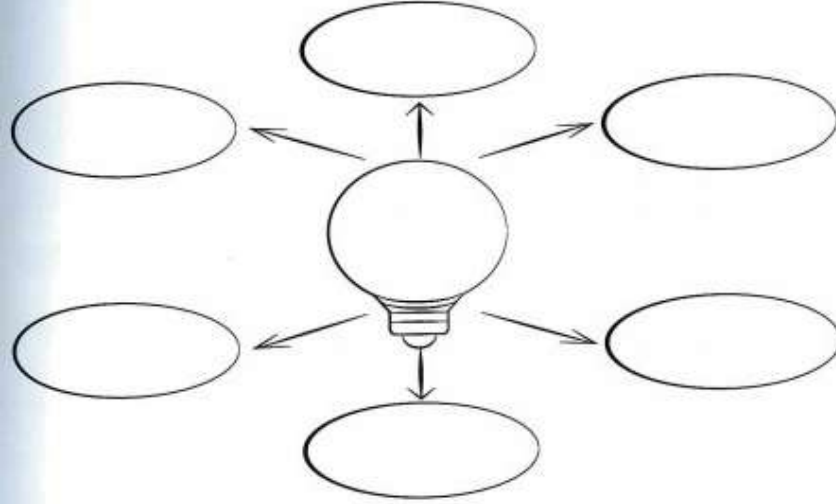

Swerlowe O. (2018). *Die Deutsch profis B1.1*, s.86

Görsel 11’de verilen alıştırmada müzik enstrümanı ve müzik stili anahtar kelimeler olarak verilmiştir. Öğrenci, bu temaların alt başlıklarını ve birbirleri arasındaki bağıntılar sayesinde konuyu özetlemeye çalışmaktadır. Aynı zamanda bu strateji kullanılırken hem gruplama hem de ön bilgiler yardımıyla çağrışımlar kurma stratejileri de beraberinde kullanılmaktadır. Böylelikle bu strateji bilginin zihinde organize edilmesini, bilgi kabalığının önlenmesini destekler niteliktedir.

Görsel 12: Anlam haritası oluşturma stratejisi: İngilizce görseli

B Work with the same partner. Brainstorm the pros and cons of a vegetarian diet.

Koç, S. ve Koç, Ö. (2017e). *Master Skills Reading - Writing* 3.s. 25.

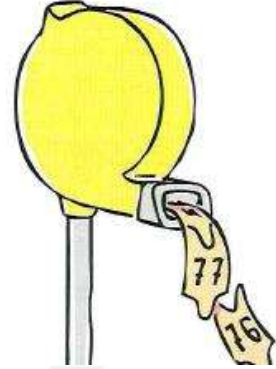
Görsel 12'deki somutlaştırma örneği vejetaryen diyetin artıları ve eksilerini yazmaya ilişkindir. Burada diyetin pozitif ve negatif yanları kümeler yazılarak anlam haritası oluşturulmaktadır.

4.2.1.2.3. Anahtar sözcükler kullanma

Yabancı dil eğitiminde anahtar sözcükler kullanma stratejisi kelimeleri hatırlamaya yardımcı olan etkili bir stratejidir. Birebir tekrarlardan daha faydalı olan bu stratejiyi Bardakçı ve Kılıç (a.g.y) iki aşamada özetleyerek, ilk aşama öğrenenin kendi dilinde telaffuzu benzer kelimeleri tanımlaması şeklinde tamamlanarak, bu aşamanın anahtar kelime kullanma stratejisinin işitsel kısmında gerçekleştiği vurgularlar. İkinci aşama ise yeni öğrenilen kelime ile zihinde var olan başka bir kelime arasında görsel bir imge yaratmaktır ve bu da görsel kısmını oluşturmaktadır.

Görsel 13: Anahtar sözcükler kullanma stratejisi: Almanca görseli

Wo gibt es das? Sehen Sie das Bild an und sammeln Sie.

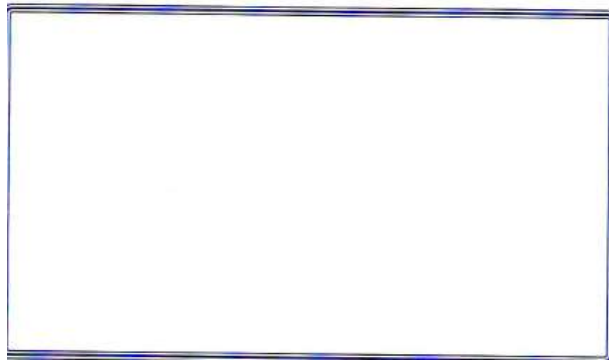

Garcia, F. A. vd. (2017). *Hier! A1.1 Deutsch für die Integration*, s.17.

Yukarıda anahtar sözcükler kullanma stratejisine verilen Almanca örnek, görülen resmin hangi anlamları çağrıştırdığına yöneliktir. Burada alıştırmada verilen görsel anlam çağrışımına aracı olmaktadır. Genellikle öğrencinin hayal gücüne bırakılmaktadır.

Görsel 14: Anahtar sözcükler kullanma stratejisi: İngilizce görseli

Draw your favourite animal.
Talk to your family about your animal.

My favourite animal is
It is (big / small)
It eats (meat / vegetables)
It can (fly / swim / jump)

Ritter J. (2016). *Home Fun Booklet 4*, s.3

Görsel 14'deki alıştırma görseli favori bir hayvanın çizilerek o hayvan hakkında kalıp ifadeler yardımıyla betimlemeyi amaçlamaktadır. Bu sayede öğrenen ve öğretici gerçek hayata yakın bir strateji kullanmaktadır.

4.2.1.2.4. Ses Benzerliklerinden Yararlanma

Dillerin birbirleriyle olan ilişkileri, yayıldıkları coğrafi bölgelere göre benzerlikler ve farklılıklar teşkil etmektedir. Hem ses hem de dil bilgisel olarak benzeyen dillerin aynı dil ailelerinden geldiklerini söyleyebiliriz. Bu yakın ilişki dil ailesinden kaynaklanabildiği gibi, toplumların birbiriyle olan etkileşimi sonucu da doğabilmektedir. Böylece kelime alışverişi çoğalarak yapısal olarak aynı fakat anlam olarak farklı kelimeler dillere yerleşmektedir. Bu durumda, öğrenci ses benzerliklerinden yararlanmaktadır.

Görsel 15: Ses benzerliklerinden yararlanma stratejisi: Almanca görseli

Fremdwörter aus dem Englischen: Hör zu, klopf mit und sprich nach.

<u>Blog</u>	<u>Handy</u>	<u>Homepage</u>	<u>E-Mail</u>	<u>Stick</u>	<u>Smartphone</u>
<u>Podcast</u>	<u>Videofilm</u>	<u>Chatroom</u>	<u>Interview</u>	<u>Laptop</u>	<u>Internet</u>
<u>surfen</u>	<u>Band</u>	<u>googeln</u>	<u>skypen</u>	<u>Star</u>	<u>chatten</u>

Fremdwörter aus dem Französischen: Hör zu, klopf mit und sprich nach.

<u>Programm</u>	<u>Projekt</u>	<u>Konzert</u>	<u>Garage</u>	<u>Café</u>	<u>Restaurant</u>
<u>Hotel</u>	<u>Balkon</u>	<u>Terrasse</u>	<u>organisieren</u>	<u>Cousin</u>	<u>interessant</u>
<u>Toilette</u>	<u>telefonieren</u>	<u>Ingenieur</u>	<u>orange</u>	<u>Pommes</u>	<u>frites</u>

Die englischen Fremdwörter betont man auf der 1. Silbe (Laptop), die französischen auf der letzten (Hotel) oder der vorletzten Silbe (Garage).

Georgiakaki, M. vd. (2015). *Beste Freunde Deutsch für Jugendliche Arbeitsbuch*, s.73.

Görsel 15'te Almanca diline giren Fransızca ve İngilizce kelimeler verilmektedir. Bu alıştırma örneği farklı dillerden gelen kelimelerin telaffuzuna yöneliktir. Yabancı dil öğrenirken, öğrenci yapı ve ses olarak kendi dilindeki benzer kelimeleri ana diline gönderme yaparak öğrenmeyi tercih etmektedir. Dolayısıyla dil öğreniminde ana dil ile sürekli bir bağlantı kurma çabası devam etmektedir. Bu anlamda ana dil ve yabancı dil arasında kelimelerin yapı ve anlam bakımından örtüşmesi öğrenme sürecine ve iletişime katkı sağlamaktadır.

Görsel 16: Ses benzerliklerinden yararlanma stratejisi: İngilizce görseli

A Work with a partner. Follow the instructions and do the activity.

- 1 Look at the pairs of words below and practice saying them.
- 2 Take turns. Choose one of the words and say it to your partner.

e.g

A: 'Back'

B: I think it was the second word.

A: Yes, that's right.

1 bag - back

3 girls - curls

5 anger - anchor

2 log - lock

4 gold - cold

6 guards - cards

Koç, S. ve Koç, Ö. (2018). *Premium English Coursebook B1*. s. 19.

Görsel 16'da İngilizce dilindeki ses benzerlikleri verilmiştir. Öğrenci için bu tür ses benzerliklerinin artı yönleri olduğu gibi eksi yönleri de mevcuttur. Aynı telaffuza sahip kelimeler iletişim ortamında yanlış anlaşılmalara sebebiyet verebilmektedir.

4.2.1.3. Düzenli ve Planlı Tekrar Yapma Stratejileri

Adından da anlaşılacağı gibi düzenli ve planlı tekrarlara dayanan strateji çeşididir. Bimmel ve Rampillon (a.g.y), kelime ezberlemenin ve akılda tutmanın sıkıcı bir süreç olduğu vurgulayarak, bu süreci doğru stratejileri seçerek eğlenceli hale getirmenin mümkün olduğuna dikkat çekmektedirler. Örneğin kelime kartları kullanımı, şarkı ve şiir yazma bu strateji türüne örnek olarak gösterilebilir. Bu strateji kelime kartı kullanma adında bir alt kategoriye sahiptir.

4.2.1.3.1. Kelime kartı kullanma

Yabancı dil eğitiminde kelimeleri akılda tutmanın birçok yolu sunulmaktadır. Bunlardan biri de kelime kartı kullanmaktır. Kelime kartları görselli, görselsiz olarak farklı türlerde mevcuttur. Öğrenci kelime öğrenme becerisini geliştirmeye yönelik bu tür kartlardan yararlanmaktadır. Önemli olan bu kartları sistemli ve verimli bir şekilde değerlendirmektir.

Görsel 17: Kelime kartı kullanma stratejisi: Almanca görseli

Garcia, F. A. vd. (2017). *Hier! A1.1 Deutsch für die Integration*, s.148.

Görsel 17’de kartlar verilmektedir. Kartların üzerinde yiyecek ve içecekler temasına uygun kelimeler verilmiştir. Öğrenciden bu kelimelere uygun fiil düşünmelerini ve buldukları fiillerden ise evet hayır soru tipine uygun sorular üretmeleri beklenmektedir. Bu alıştırmadaki kelime kartları, Almanca soru yapısını pekiştirme, kelimelere uygun fiiller seçme, zihinsel bağlantı kurma gibi işlemlere sahiptir. Öğrencinin herhangi bir kart ya da somut materyaller olmadan sorular kurması zor olabilir. Buna karşın yardımcı kelime kartları kullanarak tahmin yeteneğini geliştirilebilir.

Görsel 18: Kelime kartı kullanma stratejisi: İngilizce görseli

Nixon, C ve Tomlinson, M. (2017). *Kid's Box*. s.2

Görsel 18’de öğrencilerin ellerinde kelime kartı olduğu görülmektedir. Kartlardaki hobiler ile cümleler kurularak iletişim ortamı oluşturulmaktadır. Kartlar gizli olup heyecan yaratarak özgüven anlamında öğrenciyi motive etmektedir.

4.2.1.4. Eylemler kullanma Stratejileri

Dil eğitiminde iletişim ortamlarının yaratılması, görev ve rollerin benimsenmesi durumunda kullanılan strateji türüdür. Bardakçı ve Kılıç (a.g.y), bu tür stratejilerin temas ve kinestetik yoluyla öğrenen öğrenciler için faydalı olduğunu ifade etmişlerdir. Eylemler kullanma stratejisi kelime ve ifadeleri oyun şeklinde tasvir etme adında bir alt kategoriden oluşmaktadır.

4.2.1.4.1. Kelime ve ifadeleri oyun şeklinde tasvir etme

Bu strateji, öğrencileri konuşmaya ve öğrenmeye teşvik edici bir stratejidir. Aynı zamanda dil öğrenimini zevkli ve gerçekçi halde sunmaktadır.

Görsel 19: Kelime ve ifadeleri oyun şeklinde tasvir etme stratejisi: Almanca görseli

Swerlowe, O. (2018b). *Die Deutschprofis B1.1.* s.41.

Görsel 19’deki alıştırma örneği, öğrencilerden Bit Pazarı ortamını canlandırmalarına yöneliktir. Müşteri ve satıcı rollerine bürünen öğrenciler günlük

konuşma kalıplarını yaparak ve yaşayarak canlandırmaktadırlar. Kelime ve ifadelerin dramatize edilerek öğrenilmesi stratejisi, bireyin hedef dilde karşılaştığı günlük olaylara kolay uyum sağlamasını ve içselleştirmesini sağlamaktadır. Ders kitaplarında bu tür stratejilere yer verilmesi halihazırda cansız söz dizimlerinden daha etkili olmaktadır.

Görsel 20: Kelime ve ifadeleri oyun şeklinde tasvir etme stratejisi: İngilizce görseli

Read your card and ask questions to Student B about famous places to visit in Korea. Then, take turns and answer Student B's questions.

You are from Italy, but now you are in Seoul, Korea to see your friend Student B. This is the first time you have been to Korea, so you want to see famous places in Korea. Ask Student B about the famous places and talk about your interests, things you like to do, etc.

Read your card and answer Student A's questions about famous places to visit in Korea. Then, take turns and ask him / her about his / her interests, things he / she likes to do, etc. to offer more options.

You are a teenager from Seoul, and Student A is your friend from the college in Italy. He / She wants to see famous places in Korea. Ask about his / her interests and give him / her advice.

Koç, S. ve Koç, Ö. (2017). *Boost English Coursebook Teacher's Book* 4.s.113.

Görsel 20'de A ve B öğrencileri olarak iki grupta roller verilmiştir. A öğrencisi İtalyan bir kişiyi canlandırarak Kore'de yaşayan B öğrencisine Kore hakkında ziyaret edilebilecek ünlü yerleri sorması beklenmektedir. Aynı şekilde B öğrencisinin de sorulara yanıt vermelidir. Metin şeklinde verilen bu örnekte öğrencilerin rol alması beklenmektedir.

4.2.2. Bilişsel Stratejiler ile Eşleştirilen Alıştırma Görsellerine İlişkin Bulgular

Yabancı dil öğreniminde önemli bir yere sahip olan dil işleme diğer bir adıyla bilişsel stratejiler, “yabancı dilin analiz edilmesini, yapılandırılmasını ve dönüştürülmesini sağlamaktadır” (Bimmel ve Rampillon a.g.y: 69) şeklinde tanımlanmaktadır. Bu süreç yapısını belirleme, çözümleme ve kuralları uygulama, alıştırma yapma ve yardımcı araçlar kullanma gibi çeşitli stratejileri içermektedir. Bilişsel stratejiler yapılandırma, çözümleme ve kuralları uygulama, alıştırma yapma, yardımcı araçlar kullanma şeklinde dört ana başlığa hizmet etmektedir.

4.2.2.1. Yapılandırma Stratejileri

Yapılandırma stratejisi, hem duyulan ya da okunan metinler üzerinde hem de konuşma ve yazma becerileri için uygulanan teknik ve stratejilere denmektedir. Bu stratejiler işaretleme, not alma, özet çıkarma, organize etme gibi stratejilerden oluşmaktadır.

4.2.2.1.1. İşaretleme

“Öğrencinin bir metnin altını çizerek, yuvarlak içine alarak, sembol ekleyerek renkli veya renksiz kalemle metni yapılandırması işlemine denir” (Bimmel ve Rampillon a.g.y: 69). Bu strateji genellikle özet çıkarma, not alma gibi stratejilerle birlikte uygulanmaktadır.

Görsel 21: İşaretleme stratejisi: Almanca görseli

Lies die E-Mail und unterstreiche alle Zeitangaben (um halb zwölf, zuerst, ...).

Hallo ...,
 mein 1. Ferientag im „Super-Luxus-Hotel“ hier in Spanien war einfach toll! Ich habe lange geschlafen und bin erst um halb zwölf aufgestanden ☺. Zuerst habe ich am Frühstücksbuffet gefrühstückt: Cornflakes mit Milch, Crêpes mit Nutella, Kuchen, hm, lecker! Dann bin ich durch die Hotelanlage gelaufen. Das Hotel ist fantastisch. Es gibt zwei Swimmingpools und sogar einen Tennisplatz! Am Nachmittag war ich am Strand und habe gesurft, denn das Hotel hat Surfbretter. Kostenlos! ☺ Am Abend war ich auf einer Party. Abends gibt es hier oft Partys am Swimmingpool. Die Ferien hier sind sicher cool. Ich hoffe, dass du auch so super Ferien hast.
 Chris

Wenn du etwas erzählst, kannst du verschiedene Zeitangaben verwenden.
 → am Morgen, am Vormittag, ... – morgens, vormittags, nachts ...
 → um 12 Uhr, zwischen ... und ... Uhr, ...
 → vor dem Frühstück, nach dem Essen, ...
 → gestern, heute, morgen

Georgiakaki, M. vd. (2015). *Beste Freunde Deutsch für Jugendliche Arbeitsbuch*, s.81.

Görsel 21’de işaretleme stratejisi görsellerdeki duygulara yönelik alt verilen bilgiler içindeki sıfatların seçilmesine yöneliktir. Burada öğrenciden herhangi bir yazma, not alma ve özet çıkarma gibi stratejiler beklenmemektedir. Sadece verilen görsellerle ilişki kurarak kelimeleri birbirinden ayırt etme şeklinde verilmiştir.

Görsel 22: İşaretleme stratejisi: Almanca görseli

C Underline the sentences in present perfect tense.

Anti-Flight World Traveler

Graham Hughes wanted to travel the world without flying. So, in 2009 he began his journey. He started in Uruguay, in South America and took buses and trains across the whole continent. After South America, he went through Central America and the Caribbean before arriving in the US. Graham says he has always loved traveling and this was the biggest adventure of his life. Graham took lots of different public transport during his trip. He also hitch-hiked with strangers and to travel long distances across the sea, he traveled on big cargo ships. He traveled across the Atlantic Ocean and arrived in Europe. He went through Eastern Europe and down into Asia. Graham hasn't always been an adventurer, but this trip has changed him a lot. He remembers making friends with monkeys in Borneo, but mostly he remembers all of the kind and generous people who made his trip possible. In total, Graham traveled through 201 countries. He has visited all 193 members of the United Nations including the smallest countries like the Vatican City, Palestine and Kosovo. It took him 1426 days to complete his journey, that's almost 4 years! He finally finished his big adventure in Southern Sudan! Graham says that the best part of the trip was showing people that the world is not a huge, frightening place but actually it is full of wonderful people who will help and support you.

Koç, S. ve Koç, Ö. (2017b). *Boost English Coursebook 4*. s. 124.

Yukarıdaki İngilizce işaretleme stratejisi örnekleme, geçmiş zaman yapısındaki cümlelerin altının çizilmesiyle ilişkilidir. Burada öğrenci dil bilgisel zamanları birbirinden işaretleme yoluyla ayırt edebilir.

4.2.2.1.2. Not alma

Kavrama ve hatırd tutma olarak ders sürecine etkisi olan bir öğrenme stratejisidir. “Ana fikri veya önemli noktaları not etme stratejisidir. Bu stratejinin kullanımı, karalama şeklinde not tutma ya da alışveriş listesi, kavram haritası gibi daha yapılandırılmış şekilde olabilir” (Bardakçı ve Kılıç a.g.y: 80).

Görsel 23: Not alma stratejisi: Almanca görseli

Welcher Medien-Typ bist du? Mach Notizen in dein Heft.

im Internet surfen • fernsehen • Radio hören •
E-Mails/SMS/Blogs schreiben • Filme drehen •
skypen • chatten • Zeitung/ein Buch lesen •
fotografieren • ...

Du kennst schon viele Zeitangaben:
morgens/mittags/abends
am Morgen/Mittag/Abend
... mal pro Tag/Woche/Monat
... Minuten/Stunden pro Tag/Woche/Monat

Was machst du?	Wann?	Wie oft?	Wie lange?	Mit wem?
Radio hören	morgens	jeden Tag	20 Minuten	...
...	...	...	...	...

Georgiakaki, M. vd. (2015). *Beste Freunde Deutsch für Jugendliche Arbeitsbuch*, s.85.

Görsel 23'deki not alma stratejisinin Almanca örneğinde istenen, aktivitelerin ne kadar sıklıklarla, hangi zaman aralıklarında, kiminle ve ne kadar süre yapıldığına yönelik not alınmasıdır. Alıştırmada kısa notların alınması, yazma ve konuşma becerisine olumlu olarak etkilemektedir.

Görsel 24: Not alma stratejisi: İngilizce görseli

4. Read the two paragraphs below. Try to guess the meanings of the highlighted words. Write your guesses above the words.

When a murderer escaped from **prison**, police went to the criminal's house. At first, they didn't find the criminal, but the **witnesses** gave some clues about his **hiding place**. Police found the criminal while he was sleeping inside an old **fridge**.

A robber decided to **steal** some electronic devices from a store. First, he stole a **van**. Then he went to the electronics store. He wanted to steal a wide screen TV, but he couldn't because he **broke** his leg while he was carrying it to the van. He couldn't walk, so he called the ambulance. Police **arrested** him at the hospital.

Şener M. (2017). *English Course Student's Book and Workbook Grade 10*.

Yukarıdaki İngilizce not alma stratejisi paragraflarda boyalı kelimelerin anlamalarının tahmin edilip altına not alınması şeklinde verilmiştir. Burada tahminde bulunma stratejisi de rol oynamaktadır.

4.2.2.1.3. Yazarken organize etme

Bimmel ve Rampillon (a.g.y) yazarken organize etme stratejisini, yabancı bir dilde metin yazarken kullanıldığını ifade ederler. İlk aşamada anahtar kelimelerin not alınmasıyla uygulanan bu strateji, daha sonra uygun anahtar kelimelerin düzenlenerek, bakış açısının yansıtılmasıyla genel terimlere bölme işlemi yapılır. Son aşama ise, yapılan bu taslaktan yola çıkılarak metin yazma işleminin gerçekleştirilmesi şeklindedir.

Görsel 25: Yazarken organize etme stratejisi: Almanca görseli

7 Seht das Foto an und lest die Mindmap. Schreibt einen Kurzartikel. 12

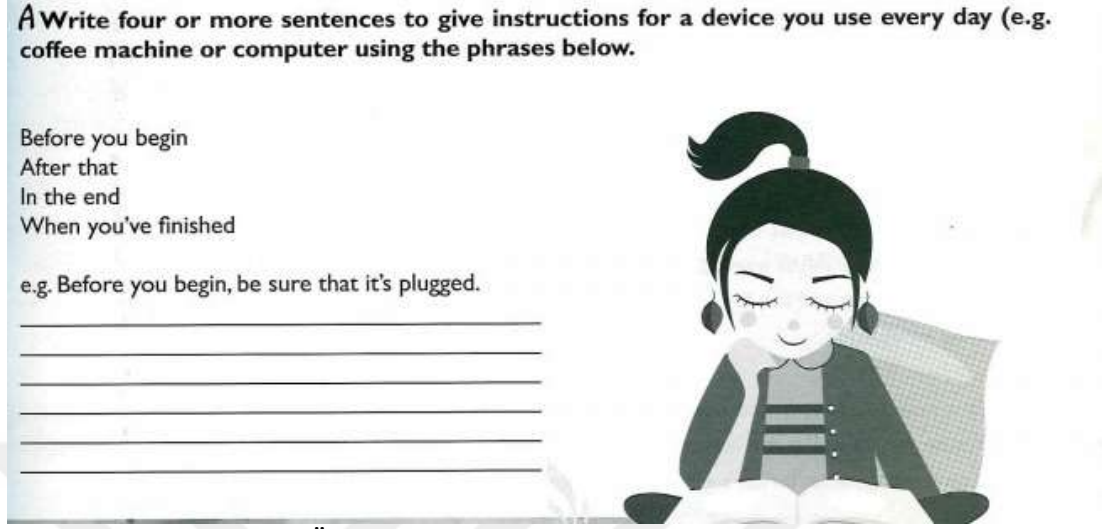

```

graph TD
    Wer((Wer?)) --- Center(( ))
    Was((Was?)) --- Center
    Wo((Wo?)) --- Center
    Wann((Wann?)) --- Center
    Wozu((Wozu?)) --- Center
    Center --- WerText[Schüler/innen der Erich-Kästner-Realschule]
    Center --- WasText[Müllsammelaktion]
    Center --- WoText[im Park hinter der Schule]
    Center --- WannText[an einem Samstag im Mai]
    Center --- WozuText[den Park für Sport und Spiel nutzen]
  
```

Swerlowe O. (2018). *Die Deutsch profis B1.2*, s.41

Görsel 25'deki yazarken organize etme stratejisi örneğine bakıldığında, çöp toplayan insanlar betimlenerek, sağda verilen zihin haritası yardımıyla bir metin oluşturulması beklenmektedir. Bu metin oluşturulurken, organize etme stratejisini etkili kullanmak gerekmektedir. Bu strateji makale, kompozisyon, deneme vs. gibi çeşitli yazı türlerinde kullanılmaktadır. Aynı zamanda sunum yaparken de ihtiyaç duyulabilir. Bireyin bu stratejiyi etkin bir şekilde kullanabilmesi için ise bu stratejinin farkında olabilmesi ve uygulayabilmesi önem teşkil etmektedir

Görsel 26: Yazarken organize etme stratejisi: İngilizce görseli

Koç, S. ve Koç, Ö. (2017b). *Boost English Coursebook* 4.s. 135.

Yukarıda bulunan somutlaştırma örneğinde kahve makinesi ya da bilgisayar gibi cihazlara ilişkin bir kullanım talimatı yazılması gerekmektedir. Verilen başlamadan önce, bundan sonra, sonunda ‘before you begin, after that, in the end’ gibi bağlaçlar kullanılmaktadır. Burada cihazın açılışına uygun içerik verilmesi önemlidir. Bu anlamda yazarken organize etme stratejisinin kullanımı ve bilinmesi önemli bir rol oynamaktadır.

4.2.2.1.4. Özetleme

Özetleme stratejisi, uzun ya da kısa metinlerin ana fikri üzerine yoğunlaşma ya da detaylı olanı sadeleştirmeye yönelik kullanılan bir strateji türüdür. Bu stratejiyi kullanırken yine işaretleme, altını çizme ve not alma gibi stratejiler beraberinde kullanılmaktadır.

Görsel 27: Özetleme stratejisi: Almanca görseli

Swerlowe O. (2018). *Die Deutsch profis B1.1*, s.96

Yukarıda verilen alıştırma örneğinde, özetleme stratejisi mevcut olan özette eksik verilen bilgilerin tamamlanması şeklindedir. Metnin yan tarafında verilen grafikte alman çocuklarının yedikleri yiyecekler hakkında bilgiler verilmiştir. Verilen bilgilere göre özetin tamamlanması gerekmektedir.

Görsel 28: Özetleme stratejisi: İngilizce görseli

4. Read the text again. Write the dates and the events in chronological order. Follow the example.

Sherlock Holmes is the fictional creation of Sir Arthur Conan Doyle. He wrote about the detective in a series of 60 stories. The famous character first appeared in 1887. Holmes is famous for his power of observation. He uses this power to solve crimes and mysteries.

One of the most famous detectives in the mystery fiction is the Belgian detective Hercule Poirot. He first appeared in 1920 in Agatha Christie's first novel. Poirot has many characteristics, but he is famous for his ability to solve complicated mysteries.

Jane Marple is another fictional detective in Agatha Christie's stories. Her first appearance was in a short story published in 1926. She is one of the most loved and famous of Christie's characters.

Ellery Queen appeared for the first time in 1929. Ellery Queen was the name of the character and the author. His father was an inspector in New York Police Department. He mostly wrote about his father's adventures. His stories are famous for their realistic dialogues.

Cingöz Recai is a fictional character in a series of books by the well known Turkish author Peyami Safa. He first appeared in 1924. In a fiction, Recai acts versus Sherlock Holmes, and in another fiction, he is at work against Arsene Lupin.

1887	Sherlock Holmes first appeared. / Sir Arthur Conan Doyle wrote the first Sherlock Holmes story.

Şener M. (2017). *English Course Student's Book and Workbook Grade 10*. Ada Matbaacılık: Ankara. s.35.

Yukarıdaki İngilizce somutlaştırma örneğinde özetleme stratejisi olayların kronolojik sıraya göre yazılması şeklinde verilmektedir. Özetleme stratejisi aynı zamanda okuma ve anlama becerisini destekler niteliktedir.

4.2.2.2. Çözümleme ve Kuralları Uygulama Stratejileri

Yabancı dil eğitiminde özellikle dil bilgisinde önemli yeri olan çözümleme ve kuralları uygulama stratejisi Bardakçı ve Kılıç’a (a.g.y) göre dilsel kuralları uygulayarak mantıksal analizi ve çıkarımları kapsamaktadır. Bu strateji türü, kelimeleri ve ifadeleri çözümleme, diller arası karşılaştırma yapma, anadil bilgisinden yararlanma, düzenlemeleri keşfetme ve kuralları uygulama şeklinde beş farklı kategoriden oluşmaktadır.

4.2.2.2.1. Kelime ve İfadeleri Analiz Etme

Bu stratejide cümle, sözcük, sözcük grubu ve söz dizimi gibi faktörler önem teşkil etmektedir. Kelime ve ifadeleri analiz etme stratejisi, “Yeni bir ifadenin anlamını çıkarabilmek için o ifadeyi parçalarına ayırarak bu parçaların anlamlarını kullanmak ve ifadenin bütününe anlamını çıkarmaya çalışmaktır” (Bardakçı ve Kılıç a.g.y: 80) anlamına gelmektedir.

Görsel 29: Kelime ve ifadeleri analiz etme stratejisi: Almanca görseli

Swerlowe O. (2018). *Die Deutschprofis B1.1*, s.76

Görsel 29'daki strateji örneği iki farklı anlamdaki kelimelerin 'altın', 'madalya' şeklinde ok işaretiyle birleştirilerek artikel ile birlikte sağ tarafa yazılmasına yöneliktir. Öğrenci burada verilen kelimeleri analiz ederek parçadan bütüne doğru bir yol izlemesi gerekmektedir.

Görsel 30: Kelime ve ifadeleri analiz etme stratejisi: İngilizce görseli

C Put the letters in the following words in the correct order and write them in the gaps.

- 1 tingRfa _____
- 2 bordanigetkaS _____
- 3 abordnigwonS _____
- 4 kocR CiingmbI _____
- 5 ginDiv _____
- 6 ickKxingob _____
- 7 eBas Jingump _____
- 8 Sirfgun _____

D Find the idioms about health in the word snake.

as ffit as a fiddle back on one's feet black out go under the knife

E Complete the words about eating habits with letters.

1 j _nk	f _d	2 p _t	o _	w _ig _t	3 o _es _ty
4 sl _m		5 e _t	o _t		6 h _ngr _

Koç, S. ve Koç, Ö. (2017b). *Boost English Coursebook 4*. s. 125.

Görsel 29' da verilen C, D ve E alıştırmalarında kelime ve ifadeleri analiz etme stratejisi üç farklı şekilde verilmiştir. C'deki alıştırmaya, karışık verilen harflerin düzenlenerek anlamlı bir kelime oluşturulmasına yöneliktir. D alıştırmaya ise yılan şeklinde verilen kelime zincirindeki sağlık temasıyla ilgili deyimlerin bulunması gerekmektedir. E alıştırmaya ise kelimelerin tamamlanması şeklindedir.

4.2.2.2.2. Dilleri birbiriyle karşılaştırma

Ses benzerliklerinden yararlanma stratejisiyle benzer olan dilleri karşılaştırma stratejisi, "hedef dildeki öğeleri (sesler, kelimeler ve dilbilgisi kuralları gibi) kendi dilindekilerle karşılaştırarak benzerlikleri ve farklılıkları bulma stratejisidir (Bardakçı ve Kılıç a.g.y: 80)" şeklinde tanımlanmaktadır.

Görsel 31: Dilleri birbiriyle karşılaştırma stratejisi: Almanca görseli

2 Fit für den Computer. Ordne die deutschen Umschreibungen den englischen Begriffen zu.

der Account E, der Button , das Cookie , der Download , die Mailing-Liste ,
Social Media , der Streaming-Dienst , der User , der Webmaster

A. Schaltfläche, die man mit der linken Maustaste anklicken kann, um eine bestimmte Aktion auszulösen.

B. Verwalter einer Internetseite, der sich darum kümmert, die Seite auf dem Laufenden zu halten und ihre Angebote regelmäßig zu aktualisieren.

C. Digitale Medien, die es Nutzern ermöglichen, sich im Internet zu vernetzen.

D. Person, die einen Computer nutzt.

E. Ein Konto für bestimmte Dienste und Bereiche im Internet.

F. Eine Gruppe von Personen im Internet, die Gedanken zu einem bestimmten Thema per E-Mail austauschen.

G. Anbieter, der die gleichzeitige Übertragung und Wiedergabe von Musik- oder Videodaten über das Internet ermöglicht.

H. Das Herunterladen von Dateien auf den eigenen Computer.

I. Kleine Textdatei, die beim Aufrufen bestimmter Internetseiten gespeichert wird, um den Besucher bei einem erneuten Besuch zu identifizieren.

Koithan U. vd. (2018). *Aspekte junior B2 Mittelstufe Deutsch*, s.76.

Yukarıdaki örnek, İngilizce verilen kelimelerin alt kısımda bulunan kutucuklardaki Almanca açıklamalarla eşleştirilmesi şeklindedir. Bu stratejinin kullanımıyla, ana dile giren yabancı kelimelerin akılda kalıcılığını artmaktadır. Kelimeleri birbirinden ayırt etmekte kolaylaşabilir.

Görsel 32: Dilleri birbiriyle karşılaştırma stratejisi: İngilizce görseli

İncelenen ders kitaplarında bu stratejiye ait görsellere rastlanmamıştır.

4.2.2.2.3. Anadil Bilgisinden Yararlanma

Rampillon ve Bimmel (a.g.y), öğrencilerin yabancı dil öğrenmek için anadil becerilerini kullandıklarını ifade ederler. Yabancı dil ve ana dil bu anlamda yapısal, kelime, dil bilgisi ve kültürel olarak karşılaştırılabilir.

Görsel 33:Anadil Bilgisinden Yararlanma

Wie ist das in deinem Land? Ergänze die Sätze.

1. Bei uns gilt es als sehr unhöflich, wenn ...
2. Wenn ich in einem Café bin, fällt mir oft auf, dass Touristen ...
3. Wenn man ins Kino geht, dann sollte man bei uns ...
4. Wenn man bei uns Besuch empfängt, erwartet man von den Gästen, dass ...
5. Bei uns ist es für viele Leute wichtig, ...

Koithan U. vd. (2018). *Aspekte junior B2 Mittelstufe Deutsch*, s.13

Görsel 33, toplum içindeki etik kurallara ilişkindir. Dilsel anlamda olmayan alıştırma örneği, anadile ilişkin toplumsal davranışları karşılaştırmaya ilişkindir.

Ülkeler farklı dillere sahip olmakla beraber örf adet gibi kültürel öğelere de sahiptirler. Dolayısıyla bu tür alıştırma örneklerinde öğrenci iki kültür arasındaki benzerlik ve farklılıkları görebilmektedir.

Görsel 34: Anadil bilgisinden yararlanma stratejisi: İngilizce görseli

Dooley J. (2017). *Right on! Student's Book 1*.s.20

Yukarıdaki İngilizce görsel, iki farklı kültür arasındaki süper kahramanları betimlemeye yöneliktir. Anadil ile doğrudan ilişkili olmasa da anadilin konuşulduğu kültürde bir karşılaştırma ve bağlantı söz konusudur.

4.2.2.2.4. Düzenlemeleri Keşfetme

Yabancı bir dil öğrenirken hedef dilin kurallarıyla mutlaka karşılaşılmaktadır. Karşılaşılan bu kurallar; kelimelerin dizilişi, çekimi, işlevi anlamı gibi dil bilgisi konusunda olmaktadır. Bu dilbilgisi kuralları her dile özgü olmakla beraber cümle içinde de kendine özgü kurallara göre bir araya getirilmesi gerekmektedir.

Görsel 35: Düzenlemeleri keşfetme stratejisi Almanca görseli

11 Ergänzen Sie haben oder sein in der richtigen Form.

- 1 Haben Sie die Hausaufgaben gemacht?
- 2 du gestern ferngesehen?
- 3 ihr Sport gemacht?
- 4 du zu Hause geblieben?
- 5 ihr zu der Party gegangen?
- 6 du am Sonntag lange geschlafen?

Garcia F. A. vd. (2017). *Hier! A1.1 Deutsch für die Integration*, s.145.

Yukarıdaki alıştırma örneği, Almanca geçmiş zamanda kullanılan ‘haben’, ‘sein’ yardımcı fiilleri cümledeki fiillere ve özneye uygun olarak düzenlenmesini göstermektedir. Yabancı dildeki kurallar öğrencilerin öğrenmesinde yardımcı yol göstericilerdir. Bu tür örnekler bilinen kuralların uygulaması için yararlı olmaktadır.

Görsel 36: Düzenlemeleri keşfetme stratejisi: İngilizce görseli

A Complete the following sentences with ‘must’ or ‘can’t’.

- 1 She isn’t answering her phone. She _____ be busy.
- 2 Alice _____ be in front of the door. She went to Norwich yesterday.
- 3 Selena _____ be a high school student. She’s only ten.
- 4 His family _____ be very rich. They have got four cars and five houses.
- 5 Mike _____ go to holiday. He is going to help his father this summer.
- 6 George spends too much money. He _____ be lavishly rich.

Koç, S. ve Koç, Ö. (2018). *Premium English Coursebook B1*. s. 164.

Verilen İngilizce somutlaştırma örneği, ‘must, can ve can’t’ yapılarının cümleye uygun olarak boş bırakılan yerlere yerleştirilmesine ilişkindir. Bu örnekte de ön bilgilerinden yararlanma stratejisi kullanılabilir. Bağlama ilişkin olarak öğrenci verilen yapıları eşleştirmelidir.

4.2.2.2.5. Kuralları Uygulama

Bimmel ve Rampillon (a.g.y) bir dili iletişim amaçlı olarak kullanmayı hedefleyen öğrenci o dilin gramer kurallarını da kullanmasının önemli olduğu vurgularlar. Kuralları uygulama stratejisi de yine ‘düzenlemeleri keşfetme’ stratejisi

ile bağıntılıdır. Öğrenci keşfettiği kuralları bu stratejiyi kullanarak uygulayabilmektedir.

Görsel 37: Kuralları uygulama stratejisi: Almanca görseli

5 Online-Versand. Sieh dir die Bilder an. Beschreibe dann die Stationen im Vorgangs- oder Zustandspassiv.

die bestellte Ware zusammenstellen die Ware auspacken	die Rechnung ausdrucken die Ware verpacken	die Ware kontrollieren das Paket verschicken
--	---	---

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

1. Die bestellte Ware wird zusammengestellt.

2. Die bestellte Ware ist zusammengestellt.

3. _____

4. _____

5. _____

6. _____

7. _____

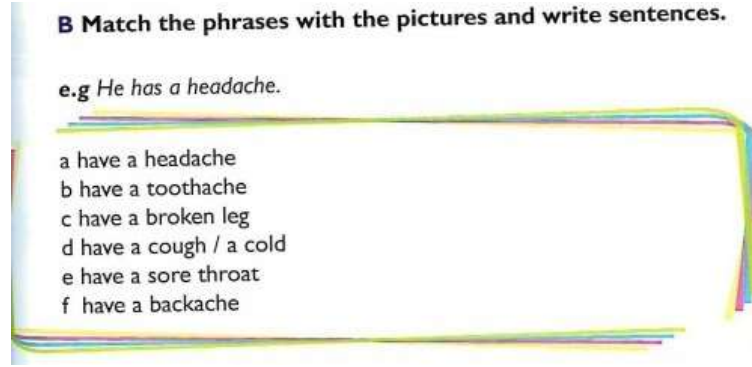
8. _____

9. _____

Koithan U. vd. (2018). *Aspekte junior B2 Mittelstufe Deutsch*, s.81.

Yukarıdaki alıştırma örneğinde görseller üzerinde verilen sözcüklerin Almanca pasif yapılarına göre görsellerle ilişki kurularak yazılmasını göstermektedir. Öğrenci burada pasif yapıların kurallarını kullanarak cümleler oluşturmaktadır. Dilbilgisi kurallarını uygulama stratejisi, dört temel beceri olan konuşma, yazma, okuma ve dinleme becerilerinin iyileştirilmesinde bir araç görevi görmektedir.

Görsel 38: Kuralları uygulama stratejisi: İngilizce görseli

Koç, S. ve Koç, Ö. (2017). *Master Skills Listening - Speaking 1*. s. 101.

Görsel 34’de düzenlemeleri keşfetme stratejisinde olduğu gibi, İngilizce ‘have’ ve ‘has’ yapılarına ilişkin yalın halde verilen kalıpların kurala göre uygulanması beklenmektedir. Kuralların teorik olarak verilmesi yabancı dil eğitiminde öğrenmeyi daha da zorlaştırabilir. Kuralları uygulama stratejisinin alıştırma örneklerinde kullanımıyla bu sorun çözümlenebilir. Aksi taktirde yapıları bilen ama uygulamaya koyamayan öğrenci tipleri çoğalabilir.

4.2.2.3. Alıştırma Yapma Stratejileri

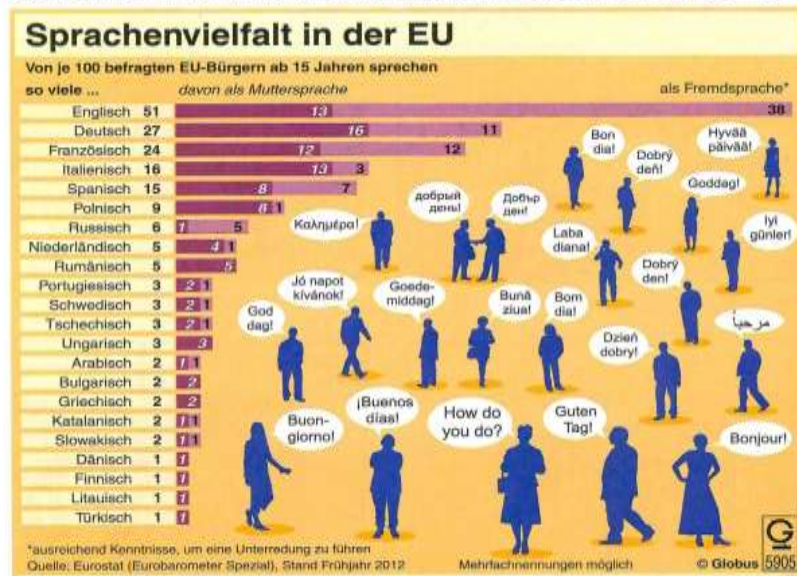
Alıştırma yapma stratejisi, yabancı dil öğreniminde oldukça destekleyici bir role sahiptir. Ders kitaplarında gramer ve kelime öğrenimine ilişkin birçok alıştırma tipi bulunmaktadır. Bu tür alışırmalar ipuçları vererek, öğrenmeyi pekiştirmektedir. Bununla beraber öğrencinin kendi kendisini ölçmesine ve dönüt vermesine de yardımcı olmaktadır. Alıştırma yapma stratejisi kalıp ifadeleri kullanma, cümle yapılarını tanıma ve kullanma, yabancı dili iletişimsel olarak kullanma gibi alt strateji gruplarına sahiptir.

4.2.2.3.1. Kalıp ifadeleri kullanma

Kalıp ifadeler konuşma ve yazmada kullanılan kalıplaşmış ifadelerden oluşmaktadır. Ders kitaplarında bu tür stratejileri neredeyse her ünite de görmek mümkündür. Bardakçı ve Kılıç (a.g.y) bu stratejiyi, hedef dildeki sabit dil formüllerini ve dil içindeki örüntüleri bir bütün olarak öğrenme ve kullanma stratejisi olarak tanımlamaktadır.

Görsel 39: Kalıp ifadeleri kullanma stratejisi: Almanca görseli

1a Fass die wichtigsten Informationen der Grafik schriftlich zusammen. Wähle sinnvolle Redemittel.

Tipp Eine Grafik beschreiben

Nenne Titel, Thema und die wichtigsten Daten der Grafik. Nenne Extremwerte und zähle nicht alle Details auf. Gib die Zusammenfassung gut strukturiert wieder. Man muss die Informationen verstehen können, auch wenn die Grafik nicht vorliegt.

Eine Grafik beschreiben

Das Thema der Grafik ist ... / Die Grafik zeigt ...

Die Grafik beantwortet die Frage, ...

In der Grafik wird/werden ... verglichen/unterschieden.

Im Vergleich zu ... / Verglichen mit ...

Im Gegensatz/Unterschied zu ...

Die Zahl der ... ist wesentlich/erheblich höher/niedriger als die Zahl der ...

Es ist festzustellen, dass ...

Nach Englisch ist ... die am häufigsten gesprochene Fremdsprache.

Auf Platz 3 liegt ...

An erster/letzter Stelle ... steht/stehen ...

Auffällig/Bemerkenswert/Überraschend/Interessant ist, dass ...

Am meisten/wenigsten überrascht, dass ...

Die Grafik zeigt, welche Sprachen in der Europäischen Union gesprochen werden.

b Tausche deinen Text mit einem Partner / einer Partnerin. Vergleiche, welche Inhalte und Formulierungen er/sie gewählt hat.

Koithan U. vd. (2018). *Aspekte junior B2 Mittelstufe Deutsch*, s.96.

Görsel 39'da verilen kalıplaşmış ifadeleri kullanma stratejisi örneğinde, Avrupa'daki dil çeşitliliği baloncuklar halinde görselleştirilmiştir. Bu görsellerin yanı sıra dilleri konuşan insanların sayısı verilmiştir. Alt kısımda bulunan kalıp ifadeler ise verilen grafiğin betimlenmesi için verilmiştir. Burada grafik betimlemesine uygun olması için verilen kalıp ifadeler nesnel durumdadır. Bu strateji türleri günlük dilde kullanılan kalıp ifadelere yönelikte olabilir.

Görsel 40: Kalıp ifadeleri kullanma stratejisi: İngilizce görseli

A Match the following formal introduction and greeting phrases with the informal ones.

1 How are you? j	a. See you later, see you.
2 My name is...	b. Nice to meet you
3 I'm very well thank you	c. This is...
4 You can call me ...	d. Hi, hey
5 What about you?	e. And you?
6 Hello / Good evening / Good morning	f. Call me...
7 I'd like to introduce ...	g. No worries
8 It's a pleasure to meet you	h. I'm great thanks
9 It's fine, it's ok	i. I'm...
10 Goodbye	j. How's it going?

Koç, S. ve Koç, Ö. (2017). *Master Skills Listening - Speaking 1*. s. 15.

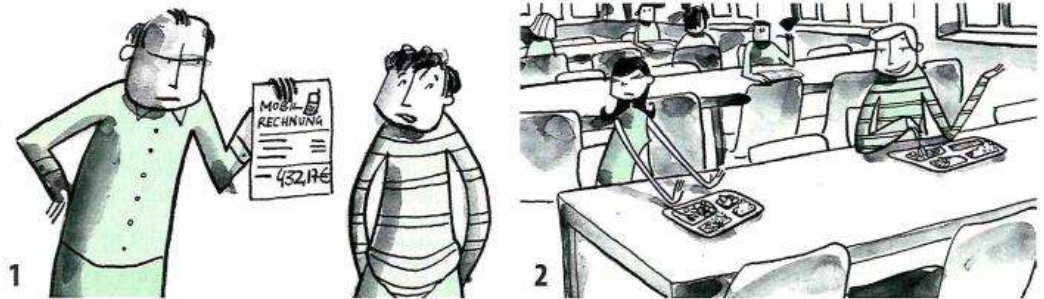
Yukarıda İngilizce kalıp ifadeleri kullanma strateji örneğinde günlük kalıplaşmış ifadeler verilmiştir. Bu ifadeler 1'den 10'a kadar resmi şekilde olup, a'dan j'ye kadar ise özel ifadeler biçiminde verilmiştir. Örneğin 'How are you?' (nasılsın ?) resmi olarak, 'How's it going ?' (nasıl gidiyor ?) ise resmi olmayan formdadır.

4.2.2.3.2. Cümle yapılarını tanıma ve kullanma

Bimmel ve Rampillon (a.g.y) bu stratejiyi, yabancı dildeki kalıplaşmış yapıları (diyaloglar ya da mektuplarda), günlük konuşmalardaki veya diğer bağlamlardaki pratik kalıpların tanınması ve pratik yapması şeklinde tanımlamaktadır.

Görsel 41: Cümle yapılarını tanıma ve kullanma stratejisi: Almanca görseli

2a Welche Äußerungen passen zu welchem Bild? Ordne zu.

- ☐ Das darf doch wohl nicht wahr sein! ...
 ☐ Das ist doch widerlich!
 ☐ Wir können ja zusammen woanders essen.
 ☐ Was willst du denn von mir?
 ☐ Was glaubst du denn eigentlich?
 ☐ Was soll das denn sein?
 ☐ Mach doch nicht so einen Stress.
 ☐ Das Essen ist aber wenigstens billig.
 ☐ Hier hat man ja nie seine Ruhe.
 ☐ Du kannst dich ja selbst darum kümmern.
 ☐ Es ist doch immer dasselbe.
 ☐ Erklär mir das bitte mal.
 ☐ Morgen können wir doch zusammen ein Picknick machen!

Koithan U. vd. (2018). *Aspekte junior B2 Mittelstufe Deutsch*, s.124.

Yukarıdaki strateji örneğinde, resmin altındaki cümle yapılarını görsellere uygun şekilde yerleştirilmesi beklenmektedir. Öğrenci ilk aşamada bu cümle yapılarını bilmesi ve görsellerle ilişki kurarak eşleştirmesi gerekmektedir. Burada ön bilgilerinden ve çağrışım yapma stratejilerinden yararlanabilir.

Görsel 42: Cümle yapılarını tanıma ve kullanma stratejisi: İngilizce görseli

A Read the questions below and match them with the correct answers.

1 What are you like?	a. I'm friendly.
2 What do you like?	b. Yes, she likes
3 What do you look like?	c. No, we are different.
4 Are you similar?	d. Yes, he is like me.
5 Do you like ... ?	e. I like pop music.
6 What is he/she like?	f. She likes tennis.
7 What does he/she like?	g. He is short and thin.
8 What does he/she look like?	h. No I don't like ...
9 Is he/she like you?	j. I'm tall and muscular.
10 Does he/she like ... ?	k. She is shy.

Koç, S. ve Koç, Ö. (2017). *Master Skills Listening - Speaking 1*. s. 29.

Görsel 42'de İngilizce cümle yapıları mevcuttur. Soru ve yanıtlardan oluşan cümle yapıları birbirine uygun şekilde eşleştirilmesi gerekmektedir. Öğrenci bu soru kalıplarını günlük hayatında da kullanabilmektedir. Güncel olan bu tür cümle yapıları ön bilgilerden yararlanma stratejisinin kullanımını da teşvik etmektedir.

4.2.2.3.3. Yabancı dili iletişimsel olarak kullanma

Yabancı dili iletişimsel olarak kullanma stratejisi kullanımı dil öğreniminde üzerine düşülen bir konudur. Bardakçı ve Kılıç (a.g.y) bu stratejiye örnek olarak hedef dili gerçek bir karşılıklı konuşma, kitap veya makale okuma, ders dinleme veya mektup yazma gibi doğal ve gerçek ortamda pratik etme şeklinde göstermiştir.

Görsel 43: Yabancı dili iletişimsel olarak kullanma stratejisi: Almanca görseli

7 Sprechen Sie.

Garcia F. A. vd. (2017). *Hier! A1.1 Deutsch für die Integration*, s.47.

Görsel 43’de yabancı dili iletişimsel olarak kullanma stratejisi örneği gösterilmektedir. Görseldeki kişiler başkaları ve kendi hakkında sevdiği yiyecekleri karşılıklı konuşarak aktarmaktadırlar. Yabancı dili iletişimsel olarak kullanma özgüven ve hata kaygısını azaltabilir. Yabancı dilde ders sürecinde, günlük yaşamda hedef dile yönelik kullanılan iletişim stratejileri yabancı dil öğrenmeyi bilgi aktarımı boyutundan pratik günlük yaşama entegre edebilecek iletişimsel bir boyuta taşımaktadır.

Görsel 44: Yabancı dili iletişimsel olarak kullanma stratejisi: İngilizce görseli

3. You want to meet a friend for an hour on Sunday. Look at your planner, ask and answer questions to find out when you can meet. Do not look at your partner's planner.

your planner	your partner's planner
<i>Sunday Morning</i>	<i>Sunday Morning</i>
9 a.m. Get up.	9 a.m. Get up.
9-10 a.m. Have a big family breakfast.	9-10 a.m. Have breakfast.
10-11 a.m.	10-11 a.m. Go to the French course.
11-12 a.m. Help dad and mom with the housework.	11-12 a.m.
<i>Lunchtime</i>	<i>Lunchtime</i>
12-2 p.m. Meet friends to have lunch.	12-2 p.m. Have lunch at home and go shopping with mom and dad.
<i>Afternoon</i>	<i>Afternoon</i>
2-3 p.m.	2-3 p.m. Meet my cousin at the mall.
3-5 p.m. Go to the movies with club members to watch the new Matt Damon film.	3-5 p.m. Visit my uncle and aunt and help them to clean the yard.
5-6 p.m.	5-6 p.m.
<i>Evening</i>	<i>Evening</i>
6-8 p.m. Stay home and do homework.	6-8 p.m. Study for the History exam.
8-10 p.m. Watch my favorite program.	8-10 p.m. Help my brother with his school work.

Student A: What are you doing on Sunday morning?

Student B: I'm going to the French course from 10 to 11 a.m., but I'm free after that. Can we meet then?

Student A: I'm afraid I'm not. I'm helping dad and mom with the housework.

Şener M. (2017). *English Course Student's Book and Workbook Grade 10*. s.25.

Görsel 44’de iletişim olarak İngilizce buluşma planı yapılmaktadır. Öğrenciler birbirinin günlük planına bakmadan sorular sorarak pazar gününe bir randevu ayarlamaktadırlar. Yabancı dili iletişim anlamında bu tür stratejiler ileriye taşıyabilmektedir. Özellikle öğrencinin günlük hayatıyla ilişkin ev adresi tarifi, buluşma, parti yapma şeklindeki örnekler iletişimi güçlendirmektedir.

4.2.2.4. Yardımcı Araçlar Kullanma Stratejileri

Yabancı dil öğrenirken kullanılan sözlük, kelime listesi, gramer yardımcı kaynak, okuma metinleri, videolar vs. gibi eğitici ve faydalı kaynaklardan yararlanma işlemidir. Yardımcı araçlar kullanma stratejisi, sözlük kullanımı ve dil bilgisinden yararlanma şeklinde iki tür alt kategoriden oluşmaktadır.

4.2.2.4.1. Sözlük kullanma

Sözlük kullanma stratejisi, yabancı dil öğrenmeye yeni başlayanlar için başvurulmuş bir kaynaktır. Yazma, okuma gibi becerilerde daha çok tercih edilmektedir.

Görsel 45: Sözlük kullanma stratejisi: Almanca görseli

1 Welche Ausdrücke drücken Nähe und Zuneigung, welche drücken Ablehnung aus? Arbeite mit dem Wörterbuch und ordne zu.

ein gutes Verhältnis haben	Freud und Leid teilen	durch dick und dünn gehen
jdm. die kalte Schulter zeigen	für jdn. durchs Feuer gehen	jdn. nicht riechen können
jdn. nicht im Regen stehen lassen	auf Distanz bleiben	

Nähe/Zuneigung	Ablehnung
----------------	-----------

Koithan U. vd. (2018). Aspekte junior B2 Mittelstufe Deutsch, s.125.

Görsel 45’de gösterilen sözlük kullanımı stratejisi ile ilişkilendirilen örnekte istenilen, tablo içinde verilen ifadeler yakınlık/sevgi ve reddetme şeklinde iki ayrı kategoriye ayırma şeklindedir. Bu alıştırmayı yaparken sözlük kullanımının gerekliliği de belirtilmiştir. Bu tür sözlükle çalışmayı gerektiren alıştırmalar, öğrencinin sözlük kullanma becerisini artırabilir.

Görsel 46: Sözlük kullanma stratejisi: İngilizce görseli

A Work in pairs. Look at the list of jobs and check them in your dictionary.

- 1 Doctor
- 2 Policeman
- 3 Taxi driver
- 4 Student
- 5 Shop assistant
- 6 Chef
- 7 Businessman
- 8 Pilot
- 9 Musician
- 10 Footballer

Koç, S. ve Koç, Ö. (2017). *Master Skills Listening - Speaking 1*. s. 41.

Yukarıdaki İngilizce somutlaştırma örneğinde meslekler verilmektedir. Mesleklerin ana dile ilişkin anlamlarını sözlük yardımıyla bulunmaktadır. Sözlük kullanımını teşvik eden bu tür alıştırmalar örnekleri sözlük kullanma becerisini artırabilir.

4.2.2.4.2. Dil Bilgisinden Yararlanma

Ders kitaplarında dil bilgisini içselleştirmeye yönelik birçok alıştırma bulunmaktadır. Bu stratejide dilbilgisel pratik yapmaya imkân sağlayan teknikler olarak adlandırılabilir.

Görsel 47: Dil bilgisinden yararlanma stratejisi: Almanca görseli

Was passt? Kreuze an.

	bis zum	bis zur	bis zu den	
Geh				Häusern.
				Stadion.
				Ampel.
				Supermarkt.
				Tennisplätzen.
				Kirche.
				Kaufhaus.
				Ecke.
				Kiosk.
				Kreuzung.

Georgiakaki, M. vd. (2015). *Beste Freunde Deutsch für Jugendliche Arbeitsbuch*, s.43.

Görsel 47’de dil bilgisine ilişkin Almanca yer yön bildiren edatlar ele alınmaktadır. Tabloda verilen isimlere uygun edatların eşleştirilmesi öğrenilen gramer bilgisinden yola çıkılarak yapılabilir.

Görsel 48: Dil bilgisinden yararlanma stratejisi: İngilizce görseli

A Read the sentences and fill in the gaps in the table.

a Give me your phone, I left *mine* at home.
 b Jenna is my sister. This bike is *hers*.
 c A: Did you see Mathew?
 B: No, I didn't see *him*.
 d A: Do you like these shoes?
 B: Yes, I like *them*.

subject pronoun	possessive pronoun	object pronoun
I	<i>mine</i>	_____
you	yours	you
he	his	_____
she	_____	her
it	its	it
we	ours	us
they	theirs	_____

Koç, S. ve Koç, Ö. (2017c). *Boost English Course book Teacher's Book 2*. s.17.

Yukarıdaki somutlaştırma örneği, verilen diyalogdaki iyelik ‘possesiv pronoun’ ve şahıs zamirlerinin –i, -e hali olan ‘object pronoun’ yapılarının ayırt edilip tabloya yazılmasına yöneliktir.

➤ Strateji Terimlerinin Alıştırma Görselleriyle Eşleştirilmesine Yönelik Ara Değerlendirme

Araştırmanın bu bölümünde strateji terminolojileri somut bir bakış açısıyla değerlendirilmiştir. Almanca ve İngilizce ders kitaplarının analiz edilmesiyle dil öğrenme stratejileri envanteri somut alıştırma görselleri ile eşleştirilmiştir. Bu sayede iki farklı yabancı dildeki strateji örneklerinin benzer ve farklı yönleri incelenerek, bu ders kitaplarını kullanan öğretmenler içinde farkındalık kazandırılmıştır.

Eşleştirilen İngilizce ve Almanca strateji görselleri kitaplarda benzer olduğu, alıştırmaların aynı amaca hizmet ettiği görülmektedir. İngilizce ve Almanca ders kitaplarında stratejilerin yönergelerde doğrudan verildiği görülmektedir. Bu durum öğrenenin öğrenme faaliyetini gerçekleştirirken güçlüklerle karşılaşmayacağı ve ders kitabından doğrudan faydalanabileceği anlamına gelmektedir. Diğer taraftan stratejilerin ne olduğu ya da önemi şeklindeki bilgilerin ise kitaplarda yer almadığı görülmektedir. Bu durum öğrenenin kullandığı stratejiyi farkında olmayarak bilinçsiz bir şekilde kullanmasına ve yeterli farkındalığı sağlayamadığından kullandığı stratejiyi unutup yeni görevlerde kullanamamasına yol açabilmektedir.

Dil öğrenme stratejileri temel alınıp hazırlanmış bir ders kitabı yönlendirici ve eğitici olarak, hem öğretene hem de öğrenen için yabancı dil öğretimini ve öğrenimini kolaylaştırabilmektedir. İncelenen ders kitaplarının sadece öğretmene değil aynı zamanda öğrenciye de hitap ettiği, alıştırmaların görseller bakımından zengin olduğu ve çoğunun günlük yaşamla ilişkili olduğu görülmektedir. Böylelikle yabancı dilin bulunduğu kültürde yansıtılmaktadır. Araştırmacı tarafından Almanca ders kitaplarında İngilizce kitaplara göre kültürel öğelerin daha fazla bulunduğu gözlenmiştir. Örneğin ‘dilleri birbiriyle karşılaştırma’ stratejisi İngilizce kitaplarda eşleştirilememiştir. Bu stratejinin faaliyeti öğretici ve öğrenene bırakılmıştır. Bu durum İngilizcenin evrensel ve yaygın kullanılmasıyla ilişkili olabilir.

Eşleştirilen alıştırmaların görsellerinin birden çok öğrenme stratejisine hizmet ettiği bulgulanmıştır. Örneğin ‘işaretleme ve not alma’ ‘yazarken organize etme ve özetleme’, stratejilerinin iç içe olduğu öğrenenin dikkatini ders kitabı üzerinde yoğunlaştırmayı sağladığı görülmektedir. Alıştırmaların birden fazla strateji kombinasyonunu kullandırması, her bir stratejiyi teşvik etmekte ve destekleyerek, kullanıcının çeşitli öğrenmesini sağlamaktadır.

4.2.3. Görüşmelere İlişkin Nitel Bulgular

4.2.3.1. İngilizce Öğretmenleri İle Yapılan Görüşmelere İlişkin Bulgular

İngilizce ders kitaplarında nadir bulunan stratejiler, ‘anahtar kelimeler kullanma’, ‘ses benzerliklerinden yararlanma’, ‘anadil bilgisinden yararlanma’,

‘dilleri birbiriyle karşılaştırma’ şeklinde olmuştur. Araştırmacı kitaplarda eksik olan stratejiler hakkında, yabancı dil İngilizce öğretmenleriyle görüşmeler yapılmıştır. Görüşme bilgileri olduğu gibi verilmektedir.

Araştırmacının Sorusu 1: Kullandığınız ders kitaplarını öğrenme stratejileri açısından nasıl değerlendiriyorsunuz? AKÖ: Almanca Kadın Öğretmen, İKÖ: İngilizce Kadın Öğretmen, AEÖ: Almanca Erkek Öğretmen, İEÖ: İngilizce Erkek Öğretmen anlamına gelmektedir.

İKÖ 8: “Öğrenme stratejileri benim kullandığım ders kitabında açıkça görülüyor. Bazı kitaplarda alıştırmaların yanında dipnot olarak belirtiliyor. Derslerimde birçok kitaptan bağımsız etkinlik yapıyorum ve bunların çoğu öğrenme stratejileri ile bağlantılı. Ders kitapları merkeze koyulursa yabancı dil öğrenme olayı gerçekleşmez. Bu yüzden öğretmenler kitaplardan bağımsız olarak bu stratejileri kullanarak ders işlemelidir”.

İEÖ 42: “Öğrenme stratejilerinden kasıt iletişimsel ya da dil bilgisi yöntemleri var. Kitaplarda bu gibi yöntemlere rastlamıyorum. Bol bol konuşma ve dinleme aktivitesi yaptırıyorum. Bu şekilde öğrenciler kendini daha iyi geliştiriyor ve birbirleriyle iletişim kurmakta zorlanmıyorlar”.

İKÖ 3: “Kitaplarda çoğu alıştırmalar dersimi kolaylaştırıyor ve çok eğlenceli hale getiriyor. Öğrenme stratejilerinin hepsine katılmıyorum. Örneğin anadil ile ilişki kurma diyor. Öğrenciler yabancı dil öğrenirken anadilleriyle ilişki kurmamaları gerekiyor. Sınıfa girdiklerinden itibaren Türkçe konuşmalarına izin vermiyorum. Çünkü İngilizce, Türkçeyle alakası olmayan bir dil. Yapılar birbiriyle alakasız. Kültürel olarak da iki farklı kültürlerdir. Bu yüzden kullanılmaması gerektiğini düşünüyorum”.

İEÖ 23: “Öğrenciler bazen ne yaptıklarının ve ne öğrendiklerinin bilincinde değiller. Sadece sınav odaklı düşünüyorlar. Öğrenme stratejileri konusu bilgi ve birikim gerekiyor. Kitaplarda bunları ayırt edebilecek benim ve öğrencilerimin bilgisi yok. Kullandığım kitap çok sıkıcı öğrencilerimin seviyesine de uygun değil. Eminim öğrenme stratejileri mevcut değildir. Ben de dâhil öğretmenler kendini geliştirmeli ve bu tür teknikleri öğrenmelidir. Edebiyat çıkışlı bir öğretmenim bu tür bir konuyu görmedim. Formasyonda da dil öğretim yöntemlerini gördük. Açıkçası verilen eğitimle kalmayıp kendini geliştirmenin önemli olduğunu düşünüyorum”.

➤ **Araştırmacının Sorusu 1’e Yönelik Ara Değerlendirme**

Öğretmen görüşleri neticesinde, öğrenme stratejilerinin ders kitaplarındaki alıştırmalarda örtük bir şekilde görüldüğü, ders sürecinin öğrenci merkezli sürdürülerek öğrenme stratejilerin etkin bir şekilde kullanılması gerektiği vurgulanmıştır. Öte yandan öğrenme stratejileri hakkında temel bilgilere sahip olmayan öğrenci ve öğretmenlerin eğitime tabii tutulup kendilerini geliştirmeleri hakkında görüşler yer almaktadır. Bunun aksine öğrenme stratejilerinin bazı kavramlarının eleştirel yönünün olduğu ve yabancı dil eğitiminde kullanılmaması gerektiği yönünde düşünceler de mevcuttur.

Araştırmacının Sorusu 2: ‘Anahtar sözcükler kullanma stratejisi’, ‘Dilleri birbiriyle karşılaştırma stratejisi’, ‘Anadil bilgisinden yararlanma stratejisi’ gibi İngilizce alıştırma görsellerine kullandığınız kitaplarda rastlanılmamıştır. Bu durumu daha önceden fark ettiniz mi? Ne düşünüyorsunuz?

İKÖ 8: “Kitaplarda stratejiler örtük bir şekilde olduğundan açıkçası farkına varamadım. Kültürel anlamda alıştırmalar var ama anadile hitap eden alıştırmalar yok”.

İEÖ 42: “Fark etme durumu şu şekilde; örneğin dilleri birbiri ile karşılaştırma diyor. Bu stratejiyi uygun bulmuyorum. Kitaplarda da olmaması gerekiyor. Present perfect konusu bazı dillerle örtüşmüyor. Öğrencinin kafası karışıyor bu durumda”.

İKÖ 3: “Anadil ile ilişki kurma ve dilleri birbiri ile karşılaştırma stratejileri yanlış stratejilerdir. Zaman zaman Türkçe İngilizce olabilir. Ama ders kitaplarında olmamalı”.

İEÖ 23: “Kullandığım kitapta bu tür stratejilere rastlamak mümkün değil alıştırmanın dinleme kaydı bile bulunamıyor”.

➤ **Araştırmacının Sorusu 2’ye Yönelik Ara Değerlendirme**

İngilizce öğretmenleri, ders kitaplarının dil öğrenme stratejileri bakımından yetersiz olduğunu vurgulayarak, özellikle ana dile ilişkin bilgiler açısından yetersiz olduğunu savunan görüşlere sahiptirler. Diğer taraftan ise ana dile ilişkin bilgilerin kitaplarda yer almasına ya da diğer dillerle ilişki kurulmasına karşı olan görüşlerde mevcuttur. Öğretmenlerin farklı görüşlerde olduğu ve ortak paydada buluşamadıkları söylenebilir.

4.2.3.2. Kitapevi Yöneticileriyle Yapılan Görüşmelere İlişkin Bulgular

Araştırmacının Sorusu 1: Satışını yaptığınız İngilizce ders kitapları incelendiğinde öğrenme stratejileri ile ilişkili yeteri kadar alıştırma görseli bulunmadığı gözlenmiştir. Bu durumu nasıl değerlendiriyorsunuz?

Müdür 1: “Elimizde birçok kaynak bulunmaktadır. Bu kaynaklar yerel basım ve yabancı yazarlar tarafından ele alınmaktadır. Yazarların yabancı olması dört dörtlük kitap olması ve bütün metot ve teknikleri içinde bulundurması anlamına gelmiyor. Bizim amacımız yeni ve güncel olanı piyasaya sürüp satışını gerçekleştirmektir. Türkiye olarak yabancı dil kitaplarında daha yeni gelişmeler yaşanıyor. Yurt dışında kullanılan belirttiğiniz stratejileri içerisinde barından birçok kitap var fakat burada maliyeti oldukça yüksek. Yurtdışındaki yayınlardan 5 sene gerideyiz maalesef. Yavaş yavaş artık Türkiye’de piyasaya sürülen yerli yayınlar kültürel anlamda kendini geliştiriyor. Yabancı dili sadece gramer olarak değil öğrenme metot ve yöntemlerle destekli interaktif şekilde yansıtıyor. Fakat daha uzun yıllar sonra bu durum yerine oturabilir”.

Müdür 2: “Emekli İngilizce öğretmeniyim ve bu işi bir yıldır yapıyorum. Öğrenme stratejilerinin kitaplar ve öğrenciler için önemli olduğunu düşünüyorum. Her kitap bu stratejileri yansıtan örnekler barındırmalı. Özellikle kültürel anlamda öğrencinin diliyle karşılaştırabileceği örneklerin olması kitabı daha kaliteli hale getiriyor. Buradaki kitapların bazılarında dilleri birbirleriyle karşılaştıran örnekler var. Ya da örneğin mevsimler konusunu anlatırken yabancı dili konuşan ülkenin coğrafyasına da değiniyor. Bir başka örnek yine orada yaşayan yabancı şair ve sanatçılara yer veriyor. Kitapların sadece dili bilgi olarak değil, her yönden yani öğrenme stratejilerini de içererek öğrenciye aktarması gerekiyor. Matematik, fen, sosyal bilgiler... gibi konularda yer almalı bir yabancı dil kitabında. Böylece her beceriye hitap ederek daha da zenginleşmesi sağlanır. Bizim kitaplarımızın çoğunda bu gibi örnekler mevcut. Ama bunu siz değerli öğretmenlerimiz daha iyi bilmeli ve öğrencilere tavsiye etmelidir. Buradaki ayırt edici seçici kişi sizlersiniz. Biz bu durumda sadece aracıyız”.

➤ Araştırmacının Sorusu 1’e İlişkin Ara Değerlendirme

Kitapevi yöneticilerinin verdiği cevaplar, Türkiye’de mevcut olan yabancı dil kitaplarının öğrenme stratejileri bakımından zenginleştirilmesi ve hedefine uygun olarak düzenlenmesi gerektiği yönündedir. Dolayısıyla bu sorumluluğun kendilerine ait olmadığı ve öğretmenlerin kararına dayandığını vurgulamaktadırlar. Öğretmenlerin kitap seçiminde ve analiz etmesinde önemli bir role sahip oldukları vurgulanarak, kitapların içerik olarak uluslararası bir boyuta ulaşamayıp geri kalındığına bu durumun zamanla yerleşeceğini ve gelişmekte olduğuna değinilmektedir. Bu gelişim sürecinde ders kitaplarının içinde, yalnız dile yönelik bilgiler değil kültüre yönelik yabancı dil dersi dışındaki diğer branş derslerin bilgisi de olması gerektiği düşünülmektedir.

4.2.4. Almanca ve İngilizce Öğretmenlerinin Strateji Bilgisine İlişkin Bulgular

Araştırmanın anket formunun ikinci bölümünde sorulan açık uçlu sorular aracılığı ile öğretmenlerin öğrenme stratejileri bilgisine ulaşılmıştır. Bu kısımda öğretmenlerin açık uçlu sorulara verdikleri cevaplara yer verilmiştir. 4 farklı açık uçlu soru sorulmuştur.

1. Yabancı dil eğitiminde ‘Öğrenme Stratejileri’ kavramı sizin için ne ifade etmektedir. Araştırmanın birinci açık uçlu sorusudur.

“Bir konu hakkında kalıcı öğrenmeyi amaçlayan davranış ve tekniklerdir” (İKÖ 8). “Bir dilin öğretim şekilleriyle akılda kalıcılığını artırmaya yönelik eylemlerdir” (İKÖ 9). Yabancı dilin etkili öğrenilmesini sağlar” (İEÖ 21). “Öğrenenlerin iletişimsel yeterliliğine ulaşmalarını ve daha bağımsız olmalarını sağlar” (AKÖ 30). “Öğretilenlerin etkili ve kalıcı olabilmesi açısından hem ders içi hem ders dışı aktivitelerle birlikte kullanılıyor olması son derece önem arz etmektedir” (AKÖ 31). “Dil derslerini sıkıcıdan eğlenceye dönüştürmek için kullanılan en büyük yardım kaynaklarıdır” (İKÖ 1). “Etkili öğrenme, öğrenen kişinin öğrenme sorumluluğunu yüklenmesini ifade etmektedir” (İKÖ 13). “İyi bir strateji iyi bir dil öğrenimi demektir” (İEÖ 16). “Nasıl dil öğrenilir? Sorusunun cevabıdır” (İKÖ 5). “Bir dilin farklı öğretim şekilleriyle akılda kalıcılığını artırmaya yönelik eylemlerdir” (İKÖ 9).

➤ Araştırmanın Birinci Açık Uçlu Sorusuna Yönelik Ara Değerlendirme

Araştırmaya katılan 50 kişilik öğretmen grubundan 40 kişi yukarıda belirtilen ifadelerde ortak paydada buluşmuştur. Bu ifadelere göre öğrenme stratejilerinin öğretmenler üzerinde etkin, kalıcı, kolaylaştırıcı ve bağımsız öğrenerek sorumluluk bilincini geliştiren bir etkisi olduğundan söz edilebilir.

2. Bildiğiniz yabancı dil öğrenme stratejilerini yazınız. Araştırmanın ikinci açık uçlu sorusudur.

“Şarkılardan öğrenme, günlük yazma, iki hafta da bir genel konu tekrarı ve özet çıkarma, günlük öğrenilen kelimeler ile cümle kurma” (İKÖ 1). “Direct Method, suggestopedia, silentway, communicative language learning etc” (İKÖ 2). “Yaparak yaşayarak öğrenme” (İKÖ 3). “Tekrar etme, not alma, çeviri yapma, anlatma, görsel yorumlama, dinleme yazma ve okuma gibi” (İKÖ 4). “Tekrar stratejileri” (İKÖ 5). “Yabancı film, yabancı müzikler, yabancı kitaplar okumak” (İKÖ 6). “Tiyatro metni okutmak, not aldirmek” (İKÖ 7). “Bilgiyi kullanma stratejileri, bilişsel stratejiler, sosyal stratejiler, duyuşsal stratejiler” (İKÖ 8). “Tekrar stratejisi, anlamlandırmayı artırma stratejisi, duyuşsal stratejiler” (İKÖ 9). “Dikkat, tekrar, anlamayı kolaylaştıran, duyuşsal stratejiler” (İKÖ 10). “Kavram haritası kullanmak, flashcard” (İKÖ 11). “Bilişsel ve sosyo-duyuşsal stratejiler” (İKÖ 12). “Bilgi ve hafıza, davranış, gözle görülür uygulamalar, günlük hayatla ilişkilendirme” (İKÖ 13). “Kutu içine kelimeler atmak, kelime kartları” (İKÖ 14). “Anlam haritası oluşturmak, resimler kullanmak, ana dille benzetmeler yapmak, eğlenceli hikâyeler oluşturmak, kelimeler arası ilişki kurmak” (İKÖ 15). “Günlük konuşma, sunum yapma, anadil konuşmasına izin vermeme” (İEÖ 16). “Beyin fırtınası, günlük hayatla ilişkilendirme, içselleştirme” (İKÖ 17). “Ayarlama, bulma, sıralama, yansıma ve tartışma” (İEÖ 18). “CLIL (konuşmaya dayalı)” (İEÖ 19). “Bilinmeyen kelimeleri kullanma” (İEÖ 20). “Gramer ve kelime öğrenme” (İEÖ 21). “Gramer eğitim alma, kelime dağarcığını geliştirme” (İEÖ 22). “Grammar translation method, direct method, community language learning, suggestopedia, audiolingua” (İEÖ 23). “Film izleme, kelime ezberi” (İEÖ 24). “Yabancı biriyle konuşma, gramer öğrenimi” (İEÖ 25). “Yabancı dilde kitap okuma, konuşma aktivitesi yapma” (İEÖ 26). “Konuşma” (İEÖ 27). “Yabancı kelimeleri görünür yerlere asarak ezber yapma” (İEÖ 28).

“Kelime ezberi, kitap okuma, gramer” (AKÖ 29). “Bilişsel, duyuşsal ve sosyal stratejiler” (AKÖ 30). “Oyunlaştırma, gündelik yaşamla ilişkilendirme” (AKÖ 31). “Kelime kartı, resimler kullanma, not alma” (AKÖ 32). Boş (AEÖ 33). “Oyun oynatma, etkinlik yapma” (AEÖ 34). Boş (AEÖ 35). “Açıkçası bildiğim bir strateji yok” (AEÖ 36). “Yabancı oyunlar, filmler, diziler, şarkılar” (AKÖ 37). “Duyuşsal, bilgiyi kullanma, bilişsel stratejiler” (AKÖ 38). “Devamlılık, istikrar, tekrar, her gün füzlenli çalışma” (İKÖ 39). “Diyalog, oyunla öğrenme, video, dinleyerek öğrenme, objelerle öğrenme” (İKÖ 40). “Oyunla öğretim, geri çağırma stratejileri, tekrar stratejileri, dinleyerek öğrenme, gerçek objeyle öğretim” (İKÖ 41). “İnteraktif ve teknolojik yöntemlerle öğrenme, pedagojik ve androgojik olayların heutagogy ile birlikte harmanlanması, gelecekteki aybergogy teriminin entegre edilmesi” (İEÖ 42). “Oyunlaştırma, düzenli kelime ezberi” (İKÖ 43). “Ders içinde kullanılan ve anlam ifade eden her şeye denir”. (AKÖ 44). “güm, alm, avm” (AEÖ 45). “GÜM, DirectMethod, KM” (AEÖ 46). “Çeviri yapma, kelime ezberi, şiir yazma” (AKÖ 47). “Kelime ezberi, oyun, aktivite” (AEÖ 48). “Resimler kullanma, sunum yaptırma, hikâye oluşturma, dialog yazma” (AEÖ 49). “Şarkılar, etkinlikler, karşılıklı konuşma, düşünce balonları, oyunlar” (İKÖ 50).

➤ Araştırmanın İkinci Açık Uçlu Sorusuna Yönelik Ara Değerlendirme

Araştırmanın ikinci açık uçlu sorusuna verilen yanıtlar değerlendirildiğinde, öğretmenler tarafından bilinen dil öğrenme stratejileri kavramlarının çeşitlilik gösterdiği görülmektedir. Öğretmenlerin strateji olarak gördüğü kavramlar aslında belirli teknik, yaklaşım ve yöntemlere ait olduğu görülmektedir. Bu durum dil öğretmenlerinin alanlarına ait terimsel bir karmaşada olduklarını gösterebilir. Ya da öğretmenlere göre dil eğitimi ve öğretiminde uygulanan tüm yolların strateji anlamına gelmesiyle de ilgili olabilir. Bu durumda yukarıda alınan yanıtlar dil öğrenme stratejileri envanterindeki terimler ile doğrudan, dolaylı ve ilişkisi yok şeklinde üç başlık şeklinde kategorize edilerek Tablo 13’te gösterilmiştir.

Tablo 13: Öğretmenlerin Bildikleri Dil Öğrenme Stratejilerine İlişkin Dağılımlar

Strateji Terimlere Yakınlık Derecesi	Öğretmen Kodları	Frekans	%	n
Doğrudan	İKÖ4, İKÖ5, İKÖ8, İKÖ9, İKÖ10, İKÖ11, İKÖ12, İKÖ15, AKÖ30, AKÖ32, AKÖ38, İKÖ43	12	24	50
Dolaylı	İKÖ1, İKÖ6, İKÖ7, İKÖ14, İEÖ16, İKÖ17, İEÖ28, AKÖ31, AEÖ34, İKÖ39, İKÖ40, İKÖ41, İEÖ42, AKÖ47, AEÖ49, İKÖ50.	16	32	50
İlişkisi Yok	İKÖ2, İKÖ3, İKÖ13, İEÖ18, İEÖ19, İEÖ20, İEÖ21, İEÖ22, İEÖ23, İEÖ24, İEÖ25, İEÖ26, İEÖ27, AKÖ29, AEÖ33, AEÖ35, AEÖ36, AKÖ37, AKÖ44, AEÖ45, AEÖ46, AEÖ48.	22	44	50

Tablo 13'te öğretmenler tarafından bilinen stratejilerin var olan taksonomilerdeki kavramlara yakınlığı değerlendirilmiştir. Verilen kavramlar dil öğrenme stratejileri taksonomisinden birkaçıyla eşleştiği için doğrudan ilgili gruba dâhil edilmiştir. Dolaylı grubundakiler öğrenme stratejileri taksonomisindeki stratejilere yakın anlamlar içermektedir. İlişkisi yok başlığı altına alınanlar ise stratejilerle ilişkisi olmayan bunun aksine ders sürecindeki metotları, çeşitli kuramları ve yöntemleri içermektedir. Buna göre Tablo 13'te bu dağılımlar gösterilmiştir. Dağılımlara göre öğretmenler arasından 12 kişinin yazdığı stratejiler dil öğrenme stratejileri taksonomisindeki kavramlarla doğrudan ilişkili olup, 16 öğretmenin verdiği cevaplar dolaylı ve 22 öğretmenin ise stratejilerle alakası olmayan alanda farklı konularla ilişkili olan cevaplar yazdığı görülmektedir.

3. Yabancı dil eğitiminde 'Öğrenme Stratejileri'ne yer verir misiniz? Deneyimlerinizi paylaşır mısınız? Anket formunun üçüncü açık uçlu sorusudur. Soruya evet cevabı vererek deneyimlerini paylaşan öğretmenlerin görüşleri aşağıda verilmiştir.

“Örneğin geçmiş zamanı anlatırken geçmişten bir hikâye anlatırım ya da haber anlatırım” (İKÖ 3). “Öğrencilerinden eve gittiklerinde o gün derste öğrendikleri konuyu anlatmalarını istiyorum” (İKÖ 5). “Bir kelimeyi cümle içerisinde kullanarak, öğrenmeyi daha kalıcı hale getirebiliriz” (İKÖ 8). “Kelime kartı ve flash kart kullanımı” (İKÖ 11). “Küçük yaş gruplarında warm-up alıştırması yaparım. Materyal ile derse girerim. Bunun yanı sıra görsel, işitsel dokunsal, sezgisel, zekâ ve öğrenme şekillerinin tümünü içine alan ekletik metodunu kullanırım” (İKÖ 12). “Günlük yaşamından örnekler veriyorum” (İKÖ 13). “Basılı metin paylaşarak öğrencilerin beyin fırtınası yaptırırım (İEÖ 18). “Oyunlaştırarak öğretiyorum” (AKÖ 31). “Yaparak yaşayarak öğrenme stratejisini kullanarak öğrencileri aktifleştirip konuşturmaya çalışırım” (İEÖ 35).

Öğretmen deneyimlerinin, dil öğrenme stratejileri kategorilerine ait kavramlarla ilişkili olduğu görülmektedir. Bunun dışında öğrenme stratejilerine hayır cevabı da verilmiştir.

“Hayır, müfredatta varsa eğer dersimde yer verebilirim” (AEÖ 33).

Soruya evet cevabı verip deneyimlerini paylaşmayan öğretmen kodları:

İKÖ 1, İKÖ 2, İKÖ 4, İKÖ 9, İKÖ 10, İKÖ 14, İKÖ 15, İEÖ 16, İKÖ 17, İEÖ 22, İEÖ 26, İEÖ 27, İEÖ 28, AKÖ 29, AKÖ 32, AEÖ34, AEÖ36, AKÖ37, AKÖ38, İKÖ 39, İKÖ40, İKÖ41, İEÖ42, AKÖ44, AEÖ45, AEÖ46, AKÖ47, AEÖ48, AEÖ49, İKÖ50, İKÖ43.

Soruyu boş bırakan öğretmen kodları: İKÖ6, İKÖ7, İEÖ19, İEÖ20, İEÖ21, İEÖ23, İEÖ24, İEÖ25, AKÖ30.

➤ Araştırmanın Üçüncü Açık Uçlu Sorusuna Yönelik Ara Değerlendirme

Yukarıda ulaşılan bulgulara göre 50 kişilik öğretmen grubundan evet cevabı verip deneyimlerini paylaşan 9 öğretmenin olduğu, 31 öğretmenin sadece evet yazdığı ve 9 öğretmenin ise soruyu boş bıraktığı görülmektedir. Soruya sadece 1 öğretmenin hayır cevabı vermiştir. Öğretmenlerin çoğunluğu deneyimlerini paylaşmayı tercih etmemiştir.

4. ‘Yabancı dilde öğrenme stratejileri’ konusunda öğretmenler hizmet içi eğitime katılmalılar, çünkü...’ Anket formunun dördüncü açık uçlu

sorusudur. Soruya nedensellik getiren ifadeye verilen cevaplar Tablo 14’te üç ana başlık altında özetlenerek öğretmen kodları ile birlikte verilmiştir.

Tablo 14: Dil Öğrenme Stratejileri Alanına İlişkin Hizmet İçi Eğitim Verilmesine Yönelik Öğretmen Görüşleri

Yanıtlar	Öğretmen Kodu	%	Kişi Sayısı
Kendilerini geliştirebilirler.	İKÖ1, İKÖ6, İKÖ8, İKÖ13, İKÖ14, İKÖ15, İKÖ17, İEÖ20, İEÖ21, İEÖ22, İEÖ23, İEÖ24, İEÖ25, AKÖ30, AKÖ31, AEÖ33, İKÖ40, AEÖ46, İKÖ43. (n= 19)	38	50
Öğrenme stratejileri bilgisine sahip olabilirler.	İKÖ2, İKÖ12, AEÖ36, İEÖ42, AEÖ45, AKÖ47, AEÖ48, İKÖ50. (n= 8)	16	50
Etkin ve kalıcı öğrenme için gereklidir.	İKÖ3, İKÖ4, İKÖ5, İKÖ11, İEÖ16, İEÖ18, İEÖ26, İEÖ27, İEÖ28, AKÖ32, AEÖ34, AEÖ35, AKÖ38, İKÖ39, İKÖ41, AKÖ44, AEÖ49. (n= 17)	34	50

Öğretmenler arasından İKÖ7, İEÖ19, AKÖ29, AKÖ37, İKÖ9, İKÖ10 soruya boş cevabı verdikleri saptanmıştır.

➤ Araştırmanın Dördüncü Açık Uçlu Sorusuna Yönelik Ara Değerlendirme

Tablo 14’e bakıldığında katılımcıların %38’i dil öğrenme stratejilerine ilişkin hizmet içi eğitim verilmesiyle dil öğretmenlerinin ‘kendilerini geliştirebileceklerini’, %16’sı bu eğitim sayesinde öğretmenlerin dil öğrenme stratejileri alanında ‘bilgi edineceklerini’, katılımcıların %34’ü hizmet içi eğitimin ‘etkin ve kalıcı öğrenme için gerekli’ olduğunu ifade etmektedirler. Katılımcıların %12’si ise soruya yanıt vermemişlerdir. Elde edilen bulgular, öğretmenlerin strateji eğitiminin kendilerine geliştirici yönde fayda sağlayacağını düşündüklerini göstermektedir.

BÖLÜM V

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde ilk olarak nicel araştırma verilerine ait sonuçlar açıklanacak, ardından nitel araştırma verileri nicel araştırma verileriyle ilişki kurularak tartışılacaktır.

5.1. Nicel Araştırmaya İlişkin Sonuçların Yorumlanması

5.1.1. Almanca ve İngilizce Öğretmenlerinin Bellek ve Bilişsel Stratejilerine Yönelik Verdikleri Alıştırma Örneklerine İlişkin Sonuçların Tartışılması

Yapılan nicel araştırmanın bu bölümünde yabancı dil (İngilizce ve Almanca) öğretmenlerinin bellek ve bilişsel dil öğrenme stratejilerine yazdıkları alıştırma örneklerine ilişkin sonuçlar tartışılacaktır. Öğretmenler tarafında yazılan örnekler sırasıyla 0 ‘boş’, 1 ‘yakın’, 2 ‘çok yakın’, 3 ‘çok uzak’ şeklinde derecelendirilerek kişi sayısına göre yüzdelerin alınmasıyla Tablo 15’te görülen sonuç ortaya çıkmıştır.

Tablo 15: Katılımcıların Dil Öğrenme Stratejilerine ‘Boş’, ‘Stratejiye Yakın’, ‘Stratejiye Çok Yakın’, ‘Stratejiye Çok Uzak’ Yazdıkları Alıştırma Görselleri Yüzdeleri

Tabloda koyu yazılan sayılar satırdaki en yüksek ve en az kavramlarını ifade etmektedir.

Dil Öğrenme Stratejileri	Boş		Yakın		Çok Yakın		Çok uzak	
	%	n	%	n	%	n	%	n
1. Kelime grupları kurmak	34	17	8	4	38	19	20	10
2. Ön bilgilerle ilişki kurmak	64	32	4	2	12	6	20	10

3. Bağlama dayandırmak	84	42	0	0	6	3	10	5
4. Birleştirmek	64	32	0	0	24	12	12	6
5. Resimler kullanmak	24	12	6	3	44	22	26	13
6. Anlam haritası oluşturmak	64	32	4	2	16	8	16	8
7. Anahtar sözcüklerden yararlanmak	66	33	4	2	18	9	12	6
8. Ses benzerliklerden yararlanma	66	33	0	0	14	7	20	10
9. Kelime kartı kullanmak	42	21	2	1	36	18	20	10
10. Kelime ve ifadeleri oyun şeklinde tasvir etmek	48	24	0	0	38	19	14	7
11. İşaretleme Yapmak	70	35	2	1	12	6	16	8
12. Not almak	58	29	6	3	8	4	28	14
13. Yazarken organize etmek	76	38	2	1	2	1	20	10
14. Özet çıkarmak	70	35	2	1	12	6	18	9
15. Kelime ve ifadeleri çözümlemek	78	39	0	0	4	2	18	9
16. Diller arası karşılaştırmak yapmak	58	29	2	1	10	5	30	15
17. Anadil bilgisinden yararlanmak	66	33	10	5	8	4	16	8
18. Düzenlemeleri keşfetmek	98	49	0	0	0	0	2	1

19. Kuralları uygulamak	74	37	0	0	4	2	22	11
20. Kalıp ifadeleri kullanma	60	30	0	0	16	8	24	12
21. Cümle yapılarını tanıma ve kullanma	82	41	0	0	6	3	12	6
22. Yabancı dili iletişimsel olarak kullanma	60	30	6	3	12	6	22	11
23. Sözlük kullanmak	48	24	6	3	14	7	32	16
24. Dil bilgisinden yararlanmak	80	40	0	0	4	2	16	8
TOPLAM	100	50	100	50	100	50	100	50

Tablo 15’te katılımcıların ‘düzenlemeleri keşfetme’ stratejisine %98’inin çok ‘boş’ bıraktığı görülmektedir. ‘Düzenlemeleri keşfetme’ strateji terimi, katılımcılar tarafından anlaşılmayıp somutlaştırılamamış ve katılımcılar üzerinde kavram yanılgılarına yol açtığı sonucuna ulaşılmıştır. Sözü edilen strateji terimi sözcük olarak anlam olarak incelediğinde farklı anlamlar çağrıştırmakta ve görsel ve somut örneklerle ihtiyaç duymaktadır. Öğretmenlerin dil öğrenme stratejileri alanına özgü terimlere ilişkin bilgi birikimi olmadan bu terimi kafasında somutlaştırması zaman alabilmektedir. Terimler görselsiz yalın halleriyle geniş anlamlara sahip olabilmektedir.

Katılımcıların tarafından az ‘boş’ bırakılan strateji terimi ise %24’lük bir oranla ‘resimler kullanma’ stratejisi olmuştur. Terim basit anlamlar içermektedir. Katılımcılar bu strateji terimini okuduğunda farklı anlamlara yormadan birebir örnekler verebilirler. Buna rağmen 50 kişiden oluşan katılımcıların %24’ü boş bırakmaktadır. Bu durum dil eğitimi açısından değerlendirildiğinde normal değil aksine ciddi bir durumdur. Resimler kullanma stratejisi yabancı dil eğitiminde etkili ve önemli bir yere sahiptir. Özellikle kelime öğretiminde öğrencilerin ilgisini çekmekte ve anlamalarına yardımcı olmaktadır. Bu açıdan, öğretmenler bu stratejiyi

bilmeli ve etkili bir şekilde kullanılmalıdır. Dil öğretimi süreçlerinde yabancı dildeki kelimeleri ve yapıları öğrenmede, dikkat çekici resim ve karikatürler hazırlanmalıdır. Yalın'a (2009) göre, gerçek eşyalar öğrencilerin somut ve kalıcı öğrenmelerini sağlar. Öğrenilenlerin genellemesini kolaylaştırır ve her bireyin kendi yeteneği ölçüsünde bireysel olarak eğitim görmesine yardım eder. Gerçek nesneler, maketler modeller gibi materyallerin görsel olmasının yanı sıra dokunulabilir olması, yapılan yabancı dil öğretimlerini daha kalıcı hale getirmektedir. Görsel ve bedensel (kinestetik) zekâyâ sahip öğrenciler gerçek görsellerin ve nesnelerin kullandığı yabancı dil derslerinde daha başarılı olabilmektedir. Yabancı dil derslerinde kitaplarda görsel açıdan önemli bir materyaldir. Resimler ve karikatürlerin gerçek hayattan olması kitap içeriğini zenginleştirmekte ve günlük hayata daha yakın anlamlar içermektedir. Ders kitaplarındaki görsellerin, karikatürlerin kalitesi, çocuğa uygunluğu gibi noktalar alanında uzman kişiler tarafından seçilerek işlenmelidir.

Katılımcılar tarafından diğer stratejilere göre çok 'stratejiye yakın' alıştırma örneği yazılan terim ise %10'luk bir oranla 'anadil bilgisinden yararlanma' stratejisine ait olduğu görülmektedir. Bu durum katılımcıların %10'unun terimi anladığına işaret etmektedir. Aynı zamanda bu stratejiye yönelik örnekleri ders içinde kullandıkları söylenebilir. Dil öğretiminde hedef dil öğrenilirken ana dildeki yapılar ile karşılaştırma yapılmaktadır. Hedef dil öğretilirken kullanılan terimler; fiil (verb) gibi ana dildeki işlevi bilinmediği takdirde öğrenci bir ilişki kuramamaktadır. Bu durumda kişinin hedef dili öğrenirken ana dili ile bağlantı kurarak ve karşılaştırmalar yaparak öğrendiği söylenebilir. Türkoğlu'na (2004) göre, dil öğrenen kişiler kendi dilleriyle hedef dil arasında kurdukları bağlantı oranında dile karşı bakış açısı geliştirirler. Bir yabancı dili öğrenmek ana dili edinim sürecinden farklılıklar göstererek büyük ölçüde ana dilden hareketle gerçekleşir. Ana dil ile hedef dil arasında az ya da çok benzerlikler veya farklılıklar vardır.

'Stratejiye yakın' cevabı yazılan alıştırma örnekleri %0 şeklinde; 'bağlama dayandırmak', 'birleştirmek', 'sesleri bellekte tutmak', 'kelime ve ifadeleri oyun şeklinde tasvir etmek', 'kelime ve ifadeleri çözümlemek', 'düzenlemeleri keşfetme', 'kuralları uygulama', 'kalıp ifadeleri kullanma', 'cümle yapılarını tanıma ve kullanma', 'dil bilgisinden yararlanma' şeklindeki stratejilere aittir. Öğretmenler bu terimleri somutlaştıramamışlardır.

‘Stratejiye çok yakın’ yazılan dil öğrenme stratejileri yüzdelere bakıldığında ‘resimler kullanma’ stratejisinin %44’lük bir oranla çok olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara bakıldığında ‘resimler kullanma’ stratejisinin katılımcılar tarafından anlaşıldığı ve somutlaştırıldığı görülmektedir. Öğretmenlerin hiç biri ‘düzenlemeleri keşfetme’ stratejisine ‘çok yakın’ örnekler veremediği görülmektedir. Bu durum sözü edilen strateji teriminin tamamen anlaşılmadığı ve somutlaştırılmadığını ispatlamaktadır.

Katılımcıların “stratejiye çok uzak” yazdıkları dil öğrenme stratejileri yüzdelere bakıldığında ‘sözlük kullanma’ strateji terimine %32’lik oranla çok alıştırmaya örneği yazıldığı görülmektedir. Bunun sebebi, öğretmenlerin ders içinde sözlüğü sadece çeviri aracı olarak kullandıkları için olabilir. Yazılan örneklerin çoğu “kullanırım”, “çeviri yaptırırım”, “sözlük önemlidir” şeklinde olarak alıştırmaya örneği ile alakası olmadığı için ‘çok uzak’ olarak değerlendirilmiştir. Sözlük kullanmak, temelde bir stratejidir. Bu materyalin kullanım şekli, içindeki kelimelerin düzeni, ses ve noktalama işaretlerinin anlamları ders sürecinde öğretmen tarafından aktarılmalıdır. Hepsinden önce, sözlük kullanma bilincinin geliştirilmesi gerekmektedir. Akabinde, sözlüklerin oyunlarda ve yarışmalarda kullanılıp dil öğretim sürecinde eğlenceli bir materyal haline getirilmesi teşvik edilmelidir. Sözlüğün bu tür etkinliklerde kullanılması öğrenen için eğlenceli ve kişisel olarak araştırma becerisini geliştirmesine yardımcı olabilmektedir.

Nicel araştırmaya ait sonuçlar değerlendirilirken bazı öğretmenlerin strateji terimlerine alıştırmaya örneği vermek yerine bazı yorumlarda bulundukları gözlenmiştir. Bu yanıtlar araştırmacı tarafından ayrıca not alınmıştır. Aşağıda öğretmenlerin verdikleri yanıtlar bulunmaktadır.

‘Dilleri birbiriyle karşılaştırma’ stratejisine “bu stratejiyi kullanmam, çünkü İngilizce present perfect konusu Türkçeyle örtüşmüyor. Öğrencinin kafası karışmasın diye bu stratejiyi kullanmıyorum ve uygun bulmuyorum” İKÖ 3.

‘Dilleri birbiriyle karşılaştırma’ stratejisine “çok sık kullanmayı tercih etmem fakat bazen aradaki bağlantıyı güçlendirmek adına başvurulabilir” İKÖ 4.

‘Dilleri birbiriyle karşılaştırma’ stratejisine “zaman zaman Türkçeden İngilizceye yapıyorum ama bu yanlış bir strateji olabilir dil öğreniminde” İKÖ 17, şeklinde yorum yapmıştır.

Yukarıdaki yorumlar değerlendirildiğinde, yabancı dil sürecinde öğrenen bilinçli ya da bilinçsiz bir şekilde anadili ya da farklı dillerle karşılaştırma yapmaktadır. Öğrenen ilk kendi dilinde düşünür ve daha sonra yabancı dile uyarlamaya çalışmaktadır. Yanlış bir strateji olmaktan ziyade hedef dilin öğrenilmesinde en önemli araçlardan birisidir. Özellikle hedef dil ana dil ile aynı dil ailesine sahip ise bu karşılaştırmanın sonucu daha da başarılı olmakta ve öğrenimi kolaylaştırmaktadır. Öğrenenin kendi dili ile hedef dil farklı dil ailelerine sahip ise hedef dil ile aynı kökene sahip bir başka yabancı dil ile karşılaştırma yapılması daha doğrudur. Öğrenenin bu durumları görebilmesi ve uygulayabilmesi için sözü edilen ‘diller arası karşılaştırma yapma’ stratejisini bilmeli ve yerinde kullanmalıdır.

‘Sözlük kullanma’ stratejisi için “sürekli sözlük kullanmadan ziyade kelimeleri okuma yaparak cümledeki bağlamından çıkarmak daha doğrudur, aksi takdirde öğrenen sürekli sözlüğe bakmaktan konuyu anlayamayacaktır” AEÖ 33. Yapılan açıklamaya bakıldığında AEÖ 33 aslında ‘bağlam kurma’ stratejisinin öneminden söz etmektedir. Bunu ‘sözlük kullanma’ stratejisi ile ilişkilendirerek vurgulayarak ders sürecinde öğrencinin her kelimeyi sözlükten bakmasını eleştirmektedir. Öğretmen ‘sözlük kullanma’ stratejisini öğrenciye doğru aktardığında ders sürecinde buna ilişkin bir problem yaşanmayabilir.

‘Kelime kartı kullanma’ stratejisine “yetişkinlere öğretmenlik yaptığım için kelime kartı kullanmıyorum” İEÖ 18. Açıklamaya bakıldığında İEÖ 18, kelime kartlarının çocuk grubunda etkili olduğunu düşünmektedir. Kelime kartları yetişkin ve çocuk gruplarında fark etmeksizin yaratıcı becerilerin ortaya konması ve uygulanmasının en etkili yoludur. Kelime kartlarıyla hikâye anlatma, tabu vb. gibi oyunlar dil öğretim sürecinde kişileri yaratıcılığa ve iletişim kurmaya yöneltmektedir.

5.1.2. Almanca ve İngilizce Öğretmenlerinin Öğrenme Stratejileri Yeterliliğine İlişkin Sonuçların Tartışılması

Yapılan nicel araştırmada katılımcı öğretmenlerin kendi öğrenme stratejileri yeterliliklerini değerlendirmeleri istenmiştir. Buna yönelik öğretmenlere bir skala verilmiştir. Skalada 1 en düşük puanı 10 ise en yüksek puanı temsil etmektedir.

Tablo 16: Almanca ve İngilizce Öğretmenlerinin Dil Öğrenme Stratejileri Yeterliliklerine İlişkin Yüzdelere

Yeterlilik Derecesi	1 (en az)	2	3	4	5	6	7	8	9	10 (en çok)
Kişi Sayısı	1	0	1	2	3	11	12	10	5	5
Yüzdelere %	2	0	2	4	6	22	24	20	10	10

Yukarıdaki tabloya bakıldığında katılımcıların %24'ü öğrenme stratejileri yeterliliğini 7 olarak derecelendirmiştir. 7 rakamı en fazla işaretlenen derece olmuştur. Katılımcıların %2'si 1 ve 3 rakamını işaretlemişlerdir. 2 rakamı ise kimse tarafından derecelendirilmemiştir. En yüksek derece olan 10'u ise katılımcıların %10'u işaretlemiştir. Bu sonuçlara göre öğretmenlerin kendilerini öğrenme stratejileri konusunda yeterli gördükleri söylenebilir. Öğretmenler alanında bilgi birikimine ve tecrübesine dayanarak alanına hâkim olduğunu düşünebilir. Alana hâkim olmak bilgiyi iyi kullanmak demektir. Fakat yapılan nicel araştırmada öğretmenlerin dil öğrenme stratejileri envanterine örnek veremedikleri ortaya çıkmıştır (bkz. Tablo 15). Bilgiyi sadece bilmek değil, bilinenleri stratejiler ve yöntemlerle aktarmak dil eğitiminde oldukça önem taşımaktadır. Alan yazınında yapılan birçok ankette katılımcıdan direkt cevap beklenmektedir; katılıyorum, katılmıyorum, kullanıyorum, kullanmıyorum vs. şeklinde yapılmaktadır. Katılımcıdan herhangi bir ispat durumu istenmemektedir. Fakat yapılan bu araştırmada var olan bilgiye örnekler verilmesi istenmiştir. Sonuç olarak, öğretmenlerin stratejilere verdikleri yanıtlarla öğrenme stratejileri yeterliklerinin çeliştiği ortaya çıkmıştır. Öğrenme stratejileri bilgi birikimine sahip bir öğretmen, deneyimlerinden yola çıkarak örnekler vermesi beklenen bir durumdur. Bunun aksine öğrenme stratejileri konusunda yeterli olduğunu düşünüp stratejilere örnek verememesi, bu alanda yeterli olmadığı, stratejileri bilinçli kullanmadığı ya da taksonomideki strateji kavramları örneksiz olduğundan anlamadığı için somutlaştıramamış olmasıyla ilgili olabilir.

5.2. Nitel Araştırmaya İlişkin Sonuçların Yorumlanması

Araştırmacı nitel araştırmaya yönelik dil öğrenme stratejileri taksonomisindeki strateji terimlerini yabancı dil ders kitaplarından alıştırma görselleriyle eşleştirerek var olan taksonomiyi somutlaştırmayı amaçlamıştır. Araştırmada strateji terimleriyle eşleştirilen görseller alana ait bilimsel kaynakların süzgecinden geçirilerek seçilmiştir. Taksonomideki 24 strateji görseller ile eşleştirilmiştir. İlk olarak bellek stratejileri kategorisindeki stratejiler daha sonra bilişsel stratejiler kategorisi eşleştirilmiştir. Eşleştirilen görseller nicel araştırma verileriyle beraber yorumlanmıştır.

5.2.1. Bellek Stratejilerine İlişkin Sonuçların Yorumlanması

Görsel 1 ve Görsel 2'deki 'kelime grupları kurma' stratejisi, ders kitaplarında çoğunluktadır. Bu yüzden araştırmacı incelenen kitaplardaki görsellere ulaşırken zorlanmamıştır. Almanca ve İngilizce olan görseller içerik olarak birbiriyle yakın olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin %38'i bu stratejiye 'çok yakın' alıştırma örnekleri yazdığı görülmektedir (bkz. Tablo 15). Diğer taraftan %34'ü boş bırakmıştır. Bu durumda strateji teriminin katılımcılar tarafından tam anlaşılmadığı söylenebilir. Kelime grupları Türkçedeki anlamına bakıldığında 'deyimler, kelimeler, ikilemeler, tamlamalar' vs. anlamına gelmektedir. Öğretmenler ana diliyle ilişki kurduğu için farklı örnekler vermiş ya da boş bırakmış olabilirler.

Görsel 3 ve 4 'ön bilgilerle ilişki kurma' stratejisinin görsellerini yansıtmaktadır. Bu strateji ders kitaplarında açık ve yoğun bir şekilde bulunmaktadır. Katılımcıların %64'ü 'boş', %12'si 'çok yakın', %8'i 'çok uzak' alıştırma örnekleri yazarak bu stratejiyi somutlaştıramadıklarının sonucuna ulaşmıştır. Bilgiler, öz yaşamla ilişkilendirildiğinde özümsemesi daha kolay olmaktadır. Bu açıdan öğrenenin ön bilgilerini harekete geçiren alıştırma görsellerini anlamak yeni bilgilerle eski bilgileri bütünleştirmek önem taşımaktadır.

Görsel 5 ve 6'da 'bağlam kurma' strateji görsellerine ders kitaplarında sıkça rastlanılmaktadır ve en uygun olanları seçilmiştir. Öğretmenlerin bu stratejiyi %84'ü 'boş' bıraktığı görülmektedir (bkz. Tablo 15). Bu durum öğretmenlerin 'bağlam kurma' strateji terimi anlayamadıklarını ve somutlaştıramadıklarını göstermektedir.

Türleri özdeş ya da birbirine yakın nesne ya da sözcükler kendinden önceki ve sonraki kavramlarla ilişkili olabilir. Öğretmenler bu anlamlar arasında ilişki kurup aralarında çelişmeye izin vermeden bu stratejilere örnekler verebilirler.

Görsel 7 ve 8 incelendiğinde ‘kombine etme’ stratejisinin iki dilde de görsellerinin birbirine yakın olduğu görülmektedir. Doğum-günü, Geburts-tag, Birthday gibi örnekler bu stratejiye örnek olarak gösterilebilir. 3 dilde de stratejinin aynı yapıda kullanıldığı söylenebilir. Ders sürecinde öğretmenler bu stratejiyi ana dile vurgu yaparak öğretebilirler. Diğer bir örnek İngilizce ‘cover girl’ Türkçeye ‘kapak kızı’ olarak birebir çevrilmekte ve anlamsal olarak Türkçeye aktarılmaktadır. Ders sürecinde bu strateji kullanılarak kelime öğretimi ve üretimi açısından zenginleştirilebilir. Anket verilerinden hareketle öğretmenlerin ‘kombine etme’ stratejisine %64’ünün ‘boş’, %24’ünün çok yakın, %12’sinin ‘çok uzak’ örnekler vermişlerdir. Bu durum katılımcıların bu stratejiyi somutlaştıramadıklarını göstermektedir.

Görsel 9 ve 10’da ‘resimler kullanma’ stratejisi görülmektedir. İki dilde de görseller ders kitaplarında yoğun şekilde bulunmaktadır. Katılımcıların %44’ü ‘çok yakın’, %24’ü ‘boş’, %6’sı ‘yakın’, %10’u ‘çok uzak’ cevaplar vererek çoğunluğun stratejiye uygun alıştırma örnekleri verebildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Görsel 11 ve 12’de ‘anlam haritası oluşturma’ stratejisi görselleri bulunmaktadır. Mevcut görsellere araştırmacı kolay ulaşarak, ders kitaplarında sık karşılaştırmıştır. Kitaplarda açık bir şekilde bulunan bu stratejiye öğretmenlerin %64’ü ‘boş’, %4’ü yakın, %16’sı ‘çok yakın’, %16’sı ise ‘çok uzak’ cevaplar yazarak strateji somutlaştırılamamıştır. Bu strateji kavramı öğretmenler için soyut kalmakta ve örneklere ihtiyaç duymaktadır.

Görsel 13 ve 14’de ‘anahtar sözcükler kullanma’ stratejisiyle eş görseller bulunmaktadır. İncelenen ders kitaplarında bu strateji örtük bir şekilde bulunmaktadır. Bu durumda araştırmada incelenen ders kitapları bu strateji için yetersiz kabul edilebilir. Bu stratejiye katılımcıların %66’sı ‘boş %4’ü ‘yakın’, %18’i ‘çok yakın’, %12’si ise ‘çok uzak’ alıştırma örnekleri yazmışlardır. Bu durumda öğretmenlerin strateji terimini somutlaştıramadıkları gözlenmiştir. Ders sürecinde küçük oyunlar ve aktivitelerden yararlanan öğretmenler kavramlarla

karşılaştıklarında kolayca örnekler verebilirler. Strateji terimi ankete katılan öğretmenlerde farklı anlamlar çağrıştırmış olabilir.

Görsel 15 ve 16'daki 'ses benzerliklerinden yararlanma' stratejisi görselleri ders kitaplarında örtük bir şekilde ve az miktar da bulunmaktadır. İncelenen güncel ders kitaplarındaki bu stratejiye yönelik görsellerin az olması, erek kültüre olan bilgi birikiminin önüne geçerek hedef dilin ya da benzer seslere sahip diğer yabancı dillerin tanınmasını zorlaştırabilir. Katılımcıların %66'sının bu stratejiyi 'boş', %14'ünün 'çok yakın' %20'sinin 'çok uzak' alıştırma görselleri yazdıkları görülmektedir (bkz. Tablo 15). Öğretmenlerin bu stratejiyi anlayamadıkları ve somutlaştıramadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Görsel 17 ve 18'deki 'kelime kartı kullanma' stratejisine yönelik görseller ders kitaplarında sıkça yer verilmektedir. Kelime kartları geçmişten günümüze ders içeriklerinin tamamlayıcısı olan önemli stratejilerdir. Buna rağmen öğretmenlerin %42'si 'boş' bırakarak alıştırma örneği yazamamışlardır. Bu durum öğretmenlerin bu stratejiyi bilinçsiz kullandığı ya da kullanmadığını ile ilgili olabilir.

Görsel 19 ve 20'deki 'kelime ve ifadeleri oyun şeklinde tasvir etme' stratejisi görselleri görülmektedir. Bu stratejiye ait görseller ders kitaplarında oldukça çeşitli ve çoktur. Ders sürecinde 'rol alma' olarak da bilinen bu strateji öğrenilenlerin pekiştirilmesi ve kalıcı hale getirilmesi için, öğrenciyi aktif hale getiren önemli stratejilerdendir. Öğretmenlerin %48'inin 'boş', %38'inin 'çok yakın', %14'ünün ise 'çok uzak' alıştırma örnekleri yazdıkları görülmektedir (bkz. Tablo 15). Bu durum strateji teriminin öğretmenler için soyut kaldığını göstermektedir. Diğer bir faktör ise, öğretmenlerin dersi öğretmen merkezli işleyip ders kitabının öğretme sürecinde merkeze koyduklarını gösterebilir.

5.2.2. Bilişsel Stratejileri ile Eşleştirilen Görsellere İlişkin Sonuçların Yorumlanması

Görsel 21 ve 22'de 'işaretleme' stratejisi görsellerinin iki dilde de birbirine yakın olduğu görülmektedir. Bu stratejiye uygun görseller ders kitaplarında yoğun ve açık bir şekilde bulunmaktadır. Kitaplardaki önemli kısımların işaretlenmesi

öğrenmeyi de kolaylaştırmaktadır. Öğretmenlerin %70'inin 'boş' bırakması terimin soyut kaldığını ve örneklere ihtiyacı olduğunu göstermektedir.

Görsel 23 ve 24'te 'not alma' stratejisi görseller ile eşleştirilmiştir. Ders kitaplarında stratejiye uygun görseller çoğunlukta ve açık bir şekilde yer almaktadır. Bu strateji ders sürecinde öğrenenin bütünden parçaya doğru adım izleyerek önemli bilgilere ulaşmasında yardımcı olmaktadır. Öğretmenlerin %58'i not alma stratejisine 'boş', %6'sı 'yakın', %8'i 'çok yakın', %28'i 'çok yakın' örnekler yazarak stratejiye uygun örnekler yazmadıkları ortaya çıkmıştır. Not alma kişiden kişiye farklılık göstererek kişinin öğrenme stiline bağlı olarak kullandığı metot ve stratejilerle şekillenmektedir. Öğretmenin bu stratejiyi aşılması oldukça önemlidir. Bu adımdan önce öğretmenin stratejilere ait somut bilgi birikimi olmalı ve bilinçli bir şekilde aktarması gerekmektedir.

Görsel 25 ve 26'da 'yazarken organize etme' stratejisi alıştırma görselleri ile eşleştirilmiştir. Bu strateji için, araştırmada incelenen ders kitaplarında yoğun olarak olmadığı ve örtük bir şekilde olduğu söylenebilir. Yazılan metnin bir bütün ve bağlam içinde olması bu stratejinin kullanılmasıyla doğrudan ilişkilidir. Katılımcıların %76'sı 'boş', %2'si 'yakın', %2'si 'çok yakın' ve %20'si 'çok uzak' örnekler yazarak terimi somutlaştıramadıkları görülmektedir.

Görsel 27 ve 28'de 'özetleme' stratejisi Almanca ve İngilizce alıştırma görselleriyle eşleştirilmiştir. Eşleştirme esnasında 'özetleme' stratejisinin yoğun olarak bulunduğu gözlenmiştir. Katılımcıların %70'i 'boş', %2'si 'yakın', %12'si 'çok yakın', %18'i ise 'çok uzak' alıştırma örnekleri yazarak terimi somutlaştıramadıkları söylenebilir. Bu stratejinin farkında olup ders sürecine entegre edilmesi, dinlenen ya da okunan metin ve filmlerin özetinin çıkarılarak daha etkili öğrenme ortamının yaratılması, aynı zamanda öğrenenin kendi yorumunu katarak daha özgün bir şekilde kalıcı olarak öğrenmesi gerçekleştirilebilir.

Görsel 29 ve 30'da 'kelime ve ifadeleri analiz etme' stratejisi alıştırma görselleri ile eşleştirilmiştir. Kitaplarda bu strateji sıkça bulunduğu gözlenmiştir. Yabancı dildeki kelimeler yapı ve görünüş itibari ile ana dil ile farklılıklara sahiptir. Öğrenenin bu farklılıkları algılaması için analiz etmesi gerekmektedir. Öğretmen ise bu durumda kitaplardaki bu stratejileri ayırt etmesi ve bilinçli bir şekilde aktarması önemlidir. Katılımcıların verdiği sonuçlar ise bu durumun aksidir. Katılımcılar, %78

oranında ‘boş’, %4 ‘çok yakın’, %18 oranında ise ‘çok uzak’ alıştırma örnekleri yazmışlardır.

Görsel 31 ve 32’de ‘dilleri birbiriyle karşılaştırma’ stratejisi görselleri bulunmaktadır. Araştırmacı Almanca ders kitaplarında bu stratejinin görsellerine rastlamıştır. Fakat incelenen ders kitapları arasında bu stratejinin görseline rastlayamamıştır. Bu durum kitapların satışını yapan müdürlerle ve ders içinde kullanan öğretmenlerle görüşülerek yorumları alınmıştır. Katılımcıların %58’i ‘boş’, %2’si ‘yakın’, %10’u ‘çok yakın’, %30’u ise ‘çok uzak’ alıştırma örnekleri yazarak strateji öğretmenler tarafından somutlaştırılamamıştır.

Görsel 33 ve 34’de ‘anadil bilgisinden yararlanma’ strateji görselleri ders kitaplarında çoğunluktadır. Görsellerin çoğu var olan durumları öğrencilerin kendi ülkesindeki durumlarla karşılaştırması şeklindedir. Öğretmenlerin %66’sı ‘boş’, %10’u ‘yakın’, %8’i ‘çok yakın’, %16’sı ise ‘çok uzak’ alıştırma örnekleri yazarak strateji teriminin soyut kaldığı görülmektedir (bkz. Tablo 15).

Görsel 35 ve 36’da ‘düzenlemeleri keşfetme’ stratejisinin görselleri yer almaktadır. Araştırmacı bu görsellere kolay ulaşarak ders kitaplarında çoğunlukta olduğunu saptamıştır. Dil bilgisi kuralları her dile özgü olmakla beraber ders sürecinde ve kitaplarda çeşitli oyun ve görsellerle sunulmaktadır. Dil bilgisi tek başına öğrenen için sıkıcı bir konu olabilmektedir. Öğretmenin bu noktada, modern tekniklerle bu stratejiyi etkili nasıl kullanılması gerektiğini göstermeli ve uygulaması gerekmektedir. Öğretmenlerin %98’i ‘boş’, %2’si ‘çok uzak’ yanıtlar vererek, ‘yakın’ ve ‘çok yakın’ yanıtlar alınamamıştır. Bu durum strateji teriminin öğretmenler üzerinde farklı anlamlar çağrıştırarak kavram yanılgılarına sebep olduğu söylenebilir. Strateji kavramı görseller ve örnekler olmadan özünün dışında farklı algı ve anlamlara sebep olduğu görülmektedir.

Görsel 37 ve 38 ‘kuralları uygulama’ stratejisinin görsellerini yansıtmaktadır. Dil bilgisi kurallarıyla ilişkili olan bu strateji ders kitaplarında açık bir şekilde bulunduğu saptanmıştır. Katılımcıların %74’ü bu stratejiyi ‘boş’, %4’ü ‘çok yakın’, %22’si ‘çok uzak’ cevaplar vermişlerdir. Verilen örnekler stratejiye uygun olmadığı için ‘çok uzak’ şeklinde değerlendirilmiştir.

Görsel 39 ve 40’da ‘kalıp ifadeleri kullanma’ stratejisinin ders kitaplarında yoğun olduğu gözlenmiştir. Katılımcıların %60’ı ‘boş’, %16’sının ‘çok yakın’,

%24'ünün ise 'çok uzak' cevaplar yazdığı bu strateji dil öğreniminin her seviyesinde ve aşamasında öğrenimini kolaylaştıran ve günlük hayata entegre olunmasına yardımcı olmaktadır. Buna rağmen katılımcılar bu stratejiye yüksek bir oranda boş bırakmışlardır. Kalıp ifadeler ders sürecinde farklı yöntem ve materyallerle desteklenip etkili bir öğrenme ortamı hazırlanabilir. Kalıp ifadeler değişmemekte ve yaşam boyu anlamlarını korumaktadır.

Görsel 41 ve 42 'cümle yapılarını tanıma ve kullanma' stratejisi görsellerini yansıtmaktadır. Katılımcıların %82'si 'boş', %6'sı 'çok yakın', %12'si 'çok uzak' cevaplar verdikleri görülmektedir. Öğretmenler ilk olarak cümle yapılarını düşünmeli ve bunu stratejik olarak nasıl öğrenmesi gerektiğini düşünerek cevap yazmalıdır. Yabancı dili olduğu gibi strateji kullanmadan direkt aktarmak kolay bir durumdur. Fakat öğrenen kişi grubunun yaşı ve algı seviyesi burada önemli olmaktadır. Bu nedenle dil öğrenme stratejileri bilinmeli ve bilinçli bir şekilde kullanılmalıdır.

Görsel 43 ve 44'de 'yabancı dilleri iletişimsel olarak kullanma' stratejisinin görselleri yer almaktadır. Ders kitaplarında bu stratejiye yönelik birçok alıştırma yer almaktadır. Bulunan bu tür alıştırmalar yabancı dilin pekiştirilmesi ve özümсенerek öğreniminin kolaylaşmasına zemin hazırlamaktadır. Katılımcıların %60'ı 'boş', %6'sı 'yakın', %12'si 'çok yakın', %22'si 'çok uzak' alıştırma örnekleri yazarak strateji terimini somutlaştıramadıkları gözlenmiştir. Strateji terimi öğretmenler için soyut kalmakta ve uygun örnekler verememişlerdir.

Görsel 45 ve 46' da 'sözlük kullanma' stratejisi görsellerini yansıtmaktadır. Ders kitaplarında bu strateji genellikle çevir rolü oynamakta ve bilinmeyen bulmaya yönelik olduğu saptanmıştır. Katılımcıların %48'i 'boş', %6'sı 'yakın', %14'ü 'çok yakın', %32'si 'çok uzak' cevaplar vererek bu stratejiye uygun örnek veremedikleri saptanmıştır. Günümüzde online sözlüklerin çoğalmasıyla kitap sözlükler değerini yitirmekte ve teknolojinin önüne geçememektedir. Öğrenenin sayfalar içinden kelimeyi ayırt etmesi ve bulması yorucu ve zaman alan bir durum olarak değerlendirilmektedir. Kitap sözlük kültürünün gelişmesi ve ilerlemesi için ders sürecinde öğretmenlerin sözlük kullanma edincini destekleyici bu stratejilerden yararlanılması gerekmektedir.

Görsel 47 ve 48 'dil bilgisinden yararlanma' stratejisi görülmektedir. Katılımcıların %80'i 'boş' %4'ü 'çok yakın' %16'sı ise 'çok uzak' yanıtlar verdiği

saptanmıştır. İncelenen ders kitapları bu stratejiye özgü alıştırma örnekleri açısından zengin ve geniş olduğu saptanmıştır. Önemli olan, öğretmenlerin dil bilgisinden yararlanma stratejisini kullanıp öğrenciyi sıkmadan kalıcı etkili ve eğlenceli içerikler üreterek aktarmasıdır. Alan yazını incelendiğinde, Alyılmaz ve Şengül (2018) dil öğrenme stratejileriyle birlikte kullanılan etkinliklerin öğrencilerin dilbilgisi başarılarını önemli ölçüde artırdığını, aynı zamanda dilbilgisi yapısını sözlü ve yazılı olarak farklı bağlamlarda kullanılmasını, öğrenme sürecini daha eğlenceli ve etkili bir hale dönüştürdüğünü hem nicel hem de nitel bulgulardan elde ettikleri verilerle ispatlamışlardır. Yapılan nicel araştırmada öğretmenlerin bu stratejiyi somutlaştıramadıkları saptanmıştır.

5.2.3. Almanca ve İngilizce Öğretmenlerinin Strateji Bilgisine İlişkin Sonuçların Yorumlanması

Yapılan nitel araştırmada öğretmenlerin dil öğrenme stratejilerine alıştırma örneklerini yazmalarının yanı sıra öğretmenlerin strateji bilgisine ilişkin değerlendirmelerin daha net yapılması için dört tane açık uçlu soru sorulmuştur.

Açık uçlu sorulardan birincisi, ‘yabancı dil eğitiminde öğrenme stratejileri kavramı sizin için ne ifade etmektedir?’ şeklindedir. Öğretmenlerin öğrenme stratejileri kavramına ilişkin ifadeleri ders sürecini etkili, kalıcı ve kolay hale getiren ve öğrenenin sorumluluk bilincini geliştiren teknikler olduğu şeklinde birleşmektedir. Öğretmenlerin öğrenme stratejilerini genel kavramlarla tanımladıkları görülmüştür.

Nitel araştırmada daha ayırt edici bilgilere ulaşmak için ‘bildiğiniz yabancı dil öğrenme stratejilerini yazınız’ şeklinde ikinci bir açık uçlu soru sorulmuştur. Verilen cevaplar dil öğrenme stratejileri taksonomisindeki kavramlara ‘doğrudan yakın’, ‘dolaylı yakın’, ‘ilişkisi yok’ şeklinde sınıflandırılarak değerlendirilmiştir. Öğretmenlerin %24’ünün bildiği stratejiler taksonomideki bulunan kategorilerdeki kavramlara ‘doğrudan’ yakındır. Öğretmenlerin %32’sinin bildikleri stratejiler ise ‘taksonomiyle ‘dolaylı’ olarak ilişkilidir. %44’ünün bildiği stratejiler ise taksonomiyle herhangi bir ‘ilişkisi yok’tur. Ulaşılan bu bilgiler değerlendirildiğinde öğretmenlerin dil öğrenme stratejileri kavramlarına hâkim olmadıkları saptanmıştır (bkz. Tablo 13). Bu durum alınan eğitim durumu ile ilgili olabilir. Diğer bir faktör ise

öğrenilen bilgilerin kullanılmadığında ya da uygulamaya dökülmediğinde kaybolması ile ilgili olabilir. Diğer önemli bir faktör ise, öğretmenlerin bitirmiş oldukları alana özgü konuları birbiriyle karıştırmalarıdır. Dil öğrenme stratejileri kavramlarına çoğu öğretmen farklı bir konu olan dil öğrenme yöntemleri, metotları ve kuramlarla karıştırdıkları gözlenmiştir. Bu demektir ki, öğrenilen bilgiler terim olarak öğretmen tarafından tam olarak öğrenilemediği ya da bu eğitimi almamış olması anlamına gelmektedir.

Öğretmenlerin ders sürecinde öğrenme stratejilerine ilişkin deneyimlerini öğrenmek için ‘yabancı dil eğitiminde öğrenme stratejilerine yer verir misiniz? Deneyimlerinizi paylaşır mısınız?’ şeklinde nitel araştırmanın üçüncü açık uçlu sorusu sorulmuştur. Soruya evet cevabı yazıp deneyimlerini paylaşmayan öğretmen sayısı 31’dir. Soruyu boş bırakan öğretmen sayısı ise 9’dur. Soruya evet yazıp deneyimleri paylaşan kişi sayısı ise 9’dur. 1 öğretmen ise soruya hayır cevabı vermiştir. Verilen cevaplar öğretmen kodlarıyla aşağıda belirtilmiştir.

“Örneğin geçmiş zamanı anlatırken geçmişten bir hikâye anlatırım ya da haber anlatırım” (İKÖ 3). “Öğrencilerinden eve gittiklerinde o gün derste öğrendikleri konuyu anlatmalarını istiyorum” (İKÖ 5). “Bir kelimeyi cümle içerisinde kullanarak, öğrenmeyi daha kalıcı hale getirebiliriz” (İKÖ 8). “Kelime kartı ve flash kart kullanımı” (İKÖ 11). “Küçük yaş gruplarında warm-up alıştırması yaparım. Materyal ile derse girerim. Bunun yanı sıra görsel, işitsel dokunsal, sezgisel, zekâ ve öğrenme şekillerinin tümünü içine alan ekletik metodunu kullanırım” (İKÖ 12). “Günlük yaşamından örnekler veriyorum” (İKÖ 13). “Basılı metin paylaşarak öğrencilerin beyin fırtınası yaptırırım (İEÖ 18). “Oyunlaştırarak öğretiyorum” (AKÖ 31). “Yaparak yaşayarak öğrenme stratejisini kullanarak öğrencileri aktifleştirip konuşturmaya çalışırım” (İEÖ 35).

Yukarıdaki yanıtlara bakıldığında öğretmenlerin deneyimlerinin öğrenme stratejileri ile ilişkili olduğu söylenebilir. Bu deneyimler birer strateji olarak görülmektedir. Fakat araştırmanın ikinci açık uçlu sorusuna verilen yanıtlar ile değerlendirildiğinde bazı çelişkiler ortaya çıkmıştır. Örneğin İKÖ 3, İKÖ 13, İEÖ 18, İEÖ 35 öğretmenlerinin yazdıkları stratejilerin dil öğrenme stratejileri taksonomisiyle ilişkisi yoktur (bkz. Tablo 13). Bunun aksine aynı öğretmenlerin deneyimlerine bakıldığında aslında stratejileri kullanmakta oldukları görülmektedir.

Bu durum öğretmenlerin dil öğrenme stratejilerine ait kavram bilgisinin olmadığını yani stratejileri bilinçsiz kullandıklarını göstermektedir. İKÖ 5, İKÖ8, İKÖ 11, İKÖ 12 öğretmeni ise stratejileri ‘doğrudan’ bildikleri saptanmış ve herhangi bir çelişme yaşanmadığı saptanmıştır (bkz. Tablo 13). AKÖ 31 öğretmenin ise strateji kavramları dolaylı olarak bildiği gözlenmiş fakat deneyimlerinin stratejilerle ilişkili olduğu görülmüştür. Bu durum AKÖ 31 öğretmenin stratejileri kavramlarını tam olarak bilmediğini göstermektedir. AEÖ 33 öğretmeni ise üçüncü açık uçlu soruya hayır cevabı veren tek öğretmendir ve “müfredatta varsa eğer kullanırım” şeklinde bir açıklama yapmıştır. Aynı zamanda AEÖ 33’ün bildiği strateji taksonomiyle ilişkilendirilememiştir (bkz. Tablo 13). AEÖ 33 öğretmeni dil öğrenme stratejileri bilgisine sahip olmamakta ve müfredatta bağlı olarak oradaki kazanımlara önem vererek dersini işlemekte olduğu söylenebilir. Yabancı dil müfredatlarında dil öğrenme stratejileri açık bir şekilde verilmeyip kazanımlarla beraber verilmektedir. Bu stratejilerin ders içinde açık bir şekilde öğretilmesi ayrı bir tartışma konusu olabilmektedir.

Öğretmelere dil öğrenme stratejileri konusunda eğitim verilmesine ilişkin katılımcı öğretmenlere ‘yabancı dil öğrenme stratejileri konusunda öğretmenler hizmet içi eğitime katılmalı, çünkü..?’ şeklinde dördüncü açık uçlu soru sorulmuştur. Katılımcıların %12’si soruyu boş bırakmışlardır. Açık uçlu sorunun nedensellik ifadesine verilen cevaplar üç başlık altında toplanarak değerlendirilmiştir. Katılımcıların %38’i öğretmenlerin hizmet içi eğitim aldıklarında, kendilerini geliştirebileceklerini, %16’sı öğrenme stratejileri bilgisine sahip olabileceklerini, %34’ü ise, etkin ve kalıcı öğrenme için önem taşıdığı şeklinde ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin yanıtlarına bakıldığında strateji eğitiminin yararlı olacağını düşündükleri görülmektedir.

5.2.4. Görüşmelere İlişkin Sonuçların Yorumlanması

İncelenen ders kitaplarında bulunamayan alıştırma görselleri için kitapevi yöneticileri ve İngilizce öğretmenleriyle bireysel görüşmeler yapılmıştır.

İngilizce öğretmenleri ile yapılan görüşmelerde araştırmacı iki farklı soru sormuştur. Birinci soru ‘kullandığınız ders kitaplarını öğrenme stratejileri açısından

nasıl değerlendiriyorsunuz?’ şeklindedir. İKÖ 8 bu soruya “Öğrenme stratejileri benim kullandığım ders kitabında açıkça görülmüyor. Bazı kitaplarda alıştırmaların yanında dipnot olarak belirtiliyor. Derslerimde birçok kitaptan bağımsız etkinlik yapıyorum ve bunların çoğu öğrenme stratejileri ile bağlantılı. Ders kitapları merkeze koyulursa yabancı dil öğrenme olayı gerçekleşmez. Bu yüzden öğretmenler kitaplardan bağımsız olarak bu stratejileri kullanarak ders işlemelidir” şeklinde ifade etmiştir. İKÖ 8, ders sürecinin ders kitabı merkezli yürütülmemesi gerektiğini savunmaktadır. Dersin etkinliklerle şekillendirilmesi ve dil öğrenme stratejilerinin kullanılması gerektiğini vurgulamaktadır. Kullandığı kitaplarda ise stratejilerin örtük bir şekilde olduğunu söylemektedir. Buradan hareketle İKÖ 8’in dil öğrenme stratejilerinin farkında olduğu söylenebilir.

İEÖ 42, “Öğrenme stratejilerinden kasıt iletişimsel ya da dil bilgisi yöntemleri var. Kitaplarda bu gibi yöntemlere rastlamıyorum. Bol bol konuşma ve dinleme aktivitesi yaptırıyorum. Bu şekilde öğrenciler kendini daha iyi geliştiriyor ve birbirleriyle iletişim kurmakta zorlanmıyorlar” şeklinde ifade etmiştir. İEÖ 42’nin derslerinde iletişimsel yöntemi kullandığı söylenebilir. Aynı zamanda bu öğretmenin dil öğrenme stratejilerini yabancı dil öğretme yöntemleriyle karıştırdığı görülmektedir. İEÖ 42’nin alana özgü kavramlarda yanlışlara düştüğü ve yanlış ifade ettiği görülmektedir. Yabancı dil alanında birçok terim ve kavramlar bulunmakta ve çoğu okuyucu tarafından öğrenilse dahi karıştırılmakta ve yanlış tanımlanabilmektedir. Yapılan nitel araştırmada bu yanlışların çoğunlukta olduğu saptanmıştır. Örneğin İngilizce ‘Modals (Kipler)’ konusu Almancada ‘Modalverben (tarz fiiller)’ bu terimler örnekler olmadan bu halleriyle okuyucuda farklı algı ve anlamlar çağrıştılabilmektedir. Öğrenme stratejileri taksonomisindeki terimlerinde de aynı sorunla karşılaşmaktadır. Öğretmenler terim bilgisine sahip değil, ama ders içinde kullanmakta ya da diğer bir durum bu stratejilerden haberi var ama örnek verememektedir. Kavramlar görsel örnek olmadan veya somutlaştırılmadan yanlışlara yol açabilmektedir.

İKÖ 3, “Kitaplarda çoğu alıştırmalar dersimi kolaylaştırıyor ve çok eğlenceli hale getiriyor. Öğrenme stratejilerinin hepsine katılmıyorum. Örneğin anadil ile ilişki kurma diyor. Öğrenciler yabancı dil öğrenirken anadilleriyle ilişki kurmamaları gerekiyor. Sınıfa girdiklerinden itibaren Türkçe konuşmalarına izin vermiyorum.

Çünkü İngilizce, Türkçeyle alakası olmayan bir dil. Yapılar birbiriyle alakasız. Kültürel olarak da iki farklı kültürlerdir. Bu yüzden kullanılmaması gerektiğini düşünüyorum” şeklinde ifade ederek öğrenilen dilin anadil ile ilişkilendirilmemesi gerektiğini vurgulamaktadır. Alan yazını incelendiğinde yabancı dil dersinde anadil kullanımı üzerine yeterli istatistiksel ya da deneysel kanıtlar olmamasına rağmen bu konuda tartışmalar ve tutumlar farklılaşmaktadır. Kayaoğlu (2012) İngilizce öğretmenlerinin sınıf içinde anadilin kullanımı ile ilgili teorik tutumları ve uygulamadaki tavırlarını araştıran çalışmasında, öğretmenlerin bu konuyla ilgili geleneksel görüşlere bağlı kalmadıklarını ve ana dilin kullanımı ile ilgili pratik ve faydacı bir tavır aldıklarını saptamıştır. Yabancı dil derslerinde asıl amaç öğrencinin hedef dilde kendini ifade etmesi ve konuşabilmesidir. Öğrenenin yabancı dil seviyesinin yetersiz kaldığı durumlarda anadile başvurularak ders işlenebilir.

İEO 23 öğretmeninden soruyla ilintili, “Öğrenciler bazen ne yaptıklarının ve ne öğrendiklerinin bilincinde değiller. Sadece sınav odaklı düşünüyorlar. Öğrenme stratejileri konusu bilgi ve birikim gerekiyor. Kitaplarda bunları ayırt edebilecek benim ve öğrencilerimin bilgisi yok. Kullandığım kitap çok sıkıcı öğrencilerimin seviyesine de uygun değil. Eminim öğrenme stratejileri mevcut değildir. Ben de dâhil öğretmenler kendini geliştirmeli ve bu tür teknikleri öğrenmelidir. Edebiyat çıkışlı bir öğretmenim bu tür bir konuyu görmedim. Formasyonda da dil öğretim yöntemlerini gördük. Açıkçası verilen eğitimle kalmayıp kendini geliştirmenin önemli olduğunu düşünüyorum” şeklinde bir yanıt alınmıştır. İEO 23’ün, öğrenme stratejileri eğitimi almadığını ve kullandığı kitaplardan memnun olmadığı görülmektedir. Aynı zamanda bu bilgi eksikliği kendinde görüp, bunu tamamlaması gerektiği düşünülmektedir. Ders kitaplarında öğrenme stratejileri öğretmenin ve öğrencinin fark edebileceği şekilde açıkça belirtilmelidir. Yapılan bu çalışmada ‘dilleri birbiri ile karşılaştırma’, ‘anahtar sözcükler kullanma’, ‘ses benzerliklerinden yararlanma’, ‘yazarken organize etme’ stratejilerinin incelenen ders kitaplarında örtük bir şekilde bunların dışındaki stratejilerin ise ders kitaplarında açık olduğu saptanmıştır. Alan yazınında Harputoğlu (2015) öğrenme stratejilerini incelediği ders kitaplarında bilişsel stratejilerin yüksek oranda olup, alıştırmalar örneklerinde örtük bir şekilde olduğunu saptamıştır. Alıştırma örnekleri öğrenme stratejilerine yönelik olmalıdır.

Görüşmede sorulan ikinci soru ise ‘Anahtar sözcükler kullanma stratejisi’, ‘Dilleri birbiriyle karşılaştırma stratejisi’, ‘Anadil bilgisinden yararlanma stratejisi’ gibi İngilizce alıştırma görsellerine kullandığınız kitaplarda rastlanılmamıştır. Bu durumu daha önceden fark ettiniz mi? Ne düşünüyorsunuz?’ şeklindedir. İKÖ 8 “Kitaplarda stratejiler örtük bir şekilde olduğundan açıkçası farkına varamadım. Kültürel anlamda alıştırmalar var ama anadile hitap eden alıştırmalar yok” şeklinde ifade ederek farkına varmadığını vurgulamıştır. İKÖ 8 öğretmenin strateji bilgisi incelendiğinde (bkz. Tablo 13) dil öğrenme stratejilerini ‘doğrudan’ bildiği görülmektedir. Bildiği halde bu stratejileri kullandığı kitaplarda saptayamaması çelişiklere zemin hazırlamaktadır. Bu durum öğretmenin bildiği stratejileri somut olarak ayırt edememesinden kaynaklanabilir. İEÖ 42 öğretmeni “ Fark etme durumu şu şekilde; örneğin dilleri birbiri ile karşılaştırma diyor. Bu stratejiyi uygun bulmuyorum. Kitaplarda da olmaması gerekiyor. Present perfect konusu bazı dillerle örtüşmüyor. Öğrencinin kafası karışıyor bu durumda” şeklinde ifade ederek stratejiyi bilinçli ya da bilinçsiz hiçbir şekilde kullanmadığını ve kullanılmasına da karşı olduğunu savunmaktadır. Bu durum öğretmenin stratejilerin önemini kavrayamamasından kaynaklanabilir. İKÖ 3 “Anadil ile ilişki kurma ve dilleri birbiri ile karşılaştırma stratejileri yanlış stratejilerdir. Zaman zaman Türkçe İngilizce olabilir. Ama ders kitaplarında olmamalı” şeklinde açıklayarak belirttiği stratejilerin kullanılmasını desteklemeyerek, dil öğrenimi için uygun görmemektedir. Bu durum sözü edilen dil öğrenme stratejilerinin geçerliliği ve güvenilirliğini tartışmaya açmaktadır. Fakat bu var olan taksonominin geçerliliği ve güvenilirliği yıllar önce saptanarak dil eğitiminde oldukça önemli bir yer edinmiştir. Fakat bunların öğretmen tarafından ders içinde kullanılması, yararı öğretmene bırakılan bir durumdur. Bunun aksine öğrenme stratejilerinin dil eğitiminin her kademesinde yer alması, öğretmen ve öğrencinin bu konuda eğitime tabi tutulması dil eğitimi açısından önemli gelişmelere imza atabilir. İEÖ 23 ise “Kullandığım kitapta bu tür stratejilere rastlamak mümkün değil alıştırmanın dinleme kaydı bile bulunamıyor” diyerek ders kitabını eleştirdiği görülmektedir.

İncelenen ders kitaplarında bulunamayan alıştırma görselleri için kitapevi yöneticilerine bulunamayan görseller hakkında düşünceleri sorulmuştur. Kitapevi yöneticilerinin düşüncelerini almak amacıyla ‘satışını yaptığınız İngilizce ders

kitapları incelediğinde öğrenme stratejileri ile ilişkili yeteri kadar alıştırmaya görseli bulunmadığı gözlenmiştir. Bu durumu nasıl değerlendiriyorsunuz?’ şeklinde bir soru sorulmuştur.

Müdürlerin görüşleri değerlendirildiğinde, kitap içerikleriyle ilgilenmedikleri, aksine pazarlama kısmıyla ilgilendiklerini dile getirmişlerdir. Amaç olarak hedefledikleri vizyonları güncel ve maliyeti düşük olanı hedef kitleye göre sürmek olduğu söylenebilir. Müdürlere göre, yurtdışı kitaplarının seviyesine Türkiye’de basılan kitapların uzun yıllar sonra erişebileceğini vurgulayarak, yabancı dil kitaplarının dil öğrenme stratejilerini barındırması hedef dile ait kültürel öğeleri içermesini savunmaktadırlar. Aynı zamanda öğretmenlerin, seçici ve bilinçli bir şekilde kullanmalarını önerdikleri söylenebilir.

Türkiye’de yabancı dilin öğrenilmesi ve günlük hayatta etkin bir şekilde kullanılabilir hale gelmesine ilişkin güncel, özgün ve hata barındırmayan kitaplar yayınlanmalıdır. Bu yayınların eğitim sektörüne sunulmasında görevli insanların öğrenme stratejileri alanına özgü yöntem ve tekniklerin bilgisine donanmış olmaları oldukça önem taşımaktadır. Ürünün içeriğini bilmeyen bir satıcı başarıya ulaşmayabilir. Yurtdışı basımı yayınların ülkemizde kullanılması ve çoğaltılması gerekmektedir. Bu kitaplar uzmanlar tarafından incelenerek geliştirilip güncel olanı takip etmelidir.

Sonuç olarak, kitaplar öğretmenlerin seçimine sunulmadan önce dil eğitimine uygunluğu ve dil öğrenme stratejileri açısından yeterliliği ölçülüp yabancı basımlar ile karşılaştırılıp süzgeçten geçirilerek piyasaya sunulmalıdır. Böylelikle kaliteli bir öğrenme olayı gerçekleşebilmektedir.

5.3. Sonuçlar

Araştırmanın ‘Yabancı dile yönelik bilişsel ve bellek stratejileri terminolojisinin ders kitaplarındaki güncel örneklerle somutlaştırma durumu nedir?’ temel sorusu değerlendirildiğinde ‘dilleri birbiri ile karşılaştırma’, ‘anahtar sözcükler kullanma’, ‘ses benzerliklerinden yararlanma’, ‘yazarken organize etme’ stratejilerinin araştırmada incelenen yabancı dil ders kitaplarında örtük bir şekilde yer aldığı saptanmıştır. Taksonomideki diğer kavramlar ise açık bir şekilde

bulunduğu görülmektedir. Fakat alıştırma görsellerinin yönergelerinde direkt hangi stratejiye hizmet ettiği belirtilmemektedir. Bu sebepten dolayı öğretmenlerin ve öğrencilerin fark edebilmesi zor olabilmektedir. Bir yabancı dil ders kitabı dil öğrenme stratejileriyle donatılarak zenginleştirilmeli, öğrenciye hitap etmeli ve çok çeşitli alıştırma görsellerine sahip olmalıdır. Bu sonuçlara göre, Türkiye’de kullanılan yabancı dil ders kitapları öğrenme stratejileri bakımından yeterli olup olmadığı tartışılmalıdır.

Araştırmanın ‘Yabancı dil öğretmenlerinin dil öğrenme stratejileri kavramlarını somutlaştırma durumu nedir?’ alt sorusu değerlendirildiğinde katılımcıların ‘düzenlemeleri keşfetme’ stratejisine %98’inin çok ‘boş’ bıraktığı görülmektedir. Katılımcıların tarafından az ‘boş’ bırakılan strateji terimi ise %24’lük bir oranla ‘resimler kullanma’ stratejisi olmuştur. Katılımcılar tarafından ‘stratejiye yakın’ çok alıştırma örneği yazılan terim ise %10’luk bir oranla ‘anadil bilgisinden yararlanma’ stratejisidir. %0 oranında hiç ‘yakın’ örnekler yazılamayan stratejiler ise ‘bağlama dayandırmak’, ‘birleştirmek’, ‘sesleri bellekte tutmak’, ‘kelime ve ifadeleri oyun şeklinde tasvir etmek’, ‘kelime ve ifadeleri çözümlmek’, ‘düzenlemeleri keşfetme’, ‘kuralları uygulama’, ‘kalıp ifadeleri kullanma’, ‘cümle yapılarını tanıma ve kullanma’, ‘dil bilgisinden yararlanma’ şeklindeki stratejilere aittir. Öğretmenler bu terimleri somutlaştıramamışlardır. Katılımcılar tarafından ‘stratejiye çok yakın’ yazılan dil öğrenme stratejileri yüzdelerinde ‘resimler kullanma’ stratejisinin %44 çok oranındadır. ‘Düzenlemeleri keşfetme’ stratejisine ise kimse tarafından ‘çok yakın’ örnekler yazılmamıştır. Katılımcıların “stratejiye çok uzak” yazdıkları dil öğrenme stratejileri yüzdelerine bakıldığında ‘sözlük kullanma’ strateji terimine %32’lik oranla çok uzak alıştırma örnekleri yazıldığı görülmektedir. Terimlere verilen yanıtların strateji terimleriyle ilişkili olmadığı ve genellikle terimlere alıştırma örneği yerine, tanımlamaya çalıştıkları saptanmıştır. Bu durumda, öğretmenlerin terimleri anlamlandıramadıkları sonucuna ulaşılarak, kavram yanılgılarının ortaya çıktığı söylenebilir. Bu sonuçlara dayanarak, dil öğrenme stratejileri envanterindeki terimlerin anlaşılır olması için somut örneklerle şekillendirilmesi gerektiği savunulabilir. Alan yazını incelendiğinde ise gerçekleştirilen çalışmaların bu konuda eksik olduğu görülmektedir. Aynı zamanda araştırmaların içeriğinin, stratejilerin kullanılabilirliği üzerine yoğunluk gösterdiği

saptanmıştır. Bu sonuçlar doğrultusunda dil öğrenme stratejilerinin kullanımını ölçmeyi hedefleyen araştırmalar, sadece istatistiksel verilerle kalmayıp deney grubundan bilinçli ya da bilinçsiz kullanıma ilişkin somut sonuçlar almalı mıdır? şeklinde bir soru oluşmaktadır.

Araştırmanın ‘Yabancı dil öğretmenlerinin dil öğrenme stratejileri yeterlilikleri ne derecededir?’ şeklindeki alt sorusu değerlendirildiğinde, öğretmenlerin kendi yeterliliklerini 1’den 10’a kadar değerlendirme yaptıkları skalada en fazla 7 olarak değerlendirdikleri saptanarak öğretmenlerin öğrenme stratejileri konusunda kendilerini yeterli gördükleri sonucuna ulaşılmıştır. Fakat yapılan anket uygulamasında öğretmenlerin öğrenme stratejileri konusunda verdikleri alıştırmalar örnekleri ve bildikleri stratejiler değerlendirildiğinde dil öğrenme stratejileri konusunda yeterli olmadıkları ortaya çıkmıştır. Bu durum öğretmenlerin ders sürecinde tecrübe ve deneyimlerine güvenleri ile ilişkilendirilebilir. Bu sonuçlar neticesinde, yabancı dil öğretmenlerinin ders içinde kullandığı stratejilerin dil öğrenme stratejileriyle ilişkisi nedir? Sorusu ortaya çıkmaktadır.

Araştırmanın, ‘Yabancı dil öğretmenleri için dil öğrenme stratejileri neyi ifade etmektedir?’ alt sorusu değerlendirildiğinde öğretmenler için dil öğrenme stratejilerinin ders sürecinde etkili olduğu görülmektedir. Aynı zamanda öğrenen için kalıcılığı artıran ve sorumluluk bilincini geliştiren teknikler olduğu kabul edilmektedir. Öğretmenler dil öğrenme stratejilerini genel kavramlarla tanımlamışlardır. Bu alanın öneminin farkında oldukları söylenebilir. Fakat bu bahsettikleri durumların gerçekleşebilmesi için kendi rollerinin farkındalar mı? Sorusu ortaya çıkabilmektedir.

Araştırmanın ‘Yabancı dil öğretmenleri tarafından bilinen dil öğrenme stratejileri nelerdir?’ alt sorusunun yanıtlarına bakıldığında öğretmenlerin verdikleri yanıtlar stratejilerle dolaylı olarak ya da hiç ilişkilendirilememiştir. Öğretmenlerin strateji kavramlarına ait bilgi birikimlerinin yabancı dil alanında farklı konularla eşleştiği saptanmıştır. Aynı zamanda dil öğrenme stratejilerine ilişkin teorik bilgi birikimi olarak eksik oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlar doğrultusunda, yabancı dil öğretmenlerinin dil öğrenme stratejileri terimlerine ilişkin algıladıkları farkındalık düzeyi nedir? Şeklindeki soru ortaya çıkmaktadır.

5.4. Öneriler

Yabancı dil ders kitapları için öneriler;

- Yabancı dil ders kitapları içerik ve kalite olarak yurtdışı kitaplarından geri kalmayan güncel içeriklere sahip olmalıdır.
- Ders kitaplarının içeriği dil öğrenme stratejileri alanına ilişkin bilgi birikimi olan uzmanlar tarafından incelenerek sunulmalıdır.
- Kitapları özel ya da devlet okullarına tanıtan kişilerin kitap içeriği hakkında bilgi sahibi olmalarıdır.
- Öğretmenler ders içinde kullanacağı kitaplarda, görsel tasarım ve estetik açıdan, en önemlisi de öğrenme ve öğretme açısından zengin içeriklere sahip olmasına özen göstererek seçici olmalıdır.
- Kitaplar, dil öğrenme stratejileri temel alınarak hazırlanmalı, içindeki alıştırmaların görsellerinin hangi stratejiye hizmet ettiği açık bir şekilde belirtilmelidir.
- Dil öğrenme stratejilerine ilişkin bilgiler, kitapların içinde ayrı bir konu olarak bulunmalı, öğrenciye dili öğrenmesinde güdeleyici ipuçları ve teknikler vererek yönlendirmelidir.

Dil öğretmenleri için öneriler;

- Öğretmenlere dil öğrenme stratejileri alanında kendilerini geliştirebilecek hizmet içi eğitimler verilerek bu stratejilerin etkinliği, öğretimi ve kullanımı konusunda farkında olmaları sağlanmalıdır.
- Öğretmenler kendi dersi içinde kullandıkları yöntem ve teknikleri sorgulamalı, ek olarak ders sürecinde video veya ses kaydı alıp kendi davranışlarını gözlemleyerek ne tür stratejiler kullandığını ya da kullanması gerektiğini saptayarak alanda uzman kişilerin tavsiyeleriyle kendilerini geliştirmelidir.
- Öğretmenler dil öğrenme stratejileri alanında sahip olduğu teorik bilgi birikimini sorgulamalıdır. Ardından öz değerlendirme yaparak bu bilgileri ders içinde nasıl etkin kullanacağını araştırmalıdır.
- Öğretmenler ders içinde gerçekleştirdiği oyun, aktivite, etkinlikleri değerlendirip dil öğrenme stratejileri ile ilişkilendirmeli, alana özgü

bilimsel bilgiyi temel alarak ders işleyişini sürdürmelidir. Bilimden beslendikleri takdirde kendi branşlarında daha kolay uzmanlaşabilirler.

- Öğretmenler, dil öğrenme stratejileri taksonomisindeki terimleri sadece soyut kavramlar olarak bilmemeli, kendi deneyimlerinden yola çıkıp somut örnekler verebilmelidir. Ancak bu şekilde stratejilerin bilinçli kullanımı sağlanabilir.
- Öğretmenler dil öğrenme stratejileri konusunu normal bir ders konusuymuş gibi ders süreciyle ilişkilendirip öğrencilere aktarmalıdır.
- Öğretmenler ders kitabıyla yetinmeyip dil öğrenme stratejilerini kullanmayı teşvik edici ders ortamları ve materyaller hazırlamalıdır. Somut örneklerle öğrenciyi yönlendirmelidir.
- Öğretmenlerin ya da öğrencilerin dil öğrenme stratejilerini kullanmamalarının sebebi, alana ait bilgi birikimlerinin olmamasından kaynaklanabilmektedir. Diğer taraftan dil öğrenme stratejilerinin farkında olup, bu stratejileri ders içinde uygulayamamaktadırlar. Başka bir açıdan bakıldığında ise ders içinde kullandıkları stratejilerin dil öğrenme stratejileri olduğunu bilmeyerek bilinçsiz kullanabilmektedirler. Bu sorunların önüne geçilebilmesi için öğretmen ve öğrenciler var olan stratejileri, teorik bilginin yanında somut olarak anlamlandırabilmeli ve derslerde uygulayarak içselleştirilmelidir.

Araştırmacılar için öneriler;

Araştırmacılar, dil öğrenme stratejilerine ilişkin yaptıkları araştırmalarda bu stratejilerin yaş, cinsiyet, başarı durumu, eğitim durumu vs. şeklindeki değişkenlere yönelik çalışmalardan ziyade, taksonominin öğretmenler açısından farkındalığı, ders sürecindeki kullanımı daha somut veriler aracılığıyla incelemelidirler. Araştırmacılar dil öğrenme stratejileri alanına yönelik aşağıdaki konuları inceleyebilir;

- Yabancı dil öğretmenlerinin dil öğrenme stratejileri terimlerine ilişkin farkındalık düzeyi nedir?
- Türkiye’de kullanılan yabancı dil ders kitapları dil öğrenme stratejileri bakımından yeterli midir?
- Yabancı dil öğretmenlerinin dil öğrenme stratejileri yeterliliklerinin bilinçli ya da bilinçsiz kullanımlarıyla olan ilişkisi nedir?

- Öğretmenlerin yabancı dil alanındaki ‘yaklaşım, yöntem, strateji’ terimlerine ait alan bilgisi yeterlilikleri ne derecededir?

❖ **Araştırmacının Notu**

Araştırmacı yüksek lisans eğitiminde Prof. Dr. Handan Köksal’ın vermiş olduğu ‘Almanca Öğretiminde Okuma ve Öğrenme Stratejileri’ dersini almıştır. Dersin uygulama boyutunda Prof. Dr. Handan Köksal’ın vermiş olduğu yönergeyle çalıştığı kurumdaki ders sürecini video kaydı altına alarak kullandığı dil öğrenme stratejilerini gözlemlemiştir. Bu süreçte kendi ders sürecinde kullandığı stratejilerin icrasını ve görevlerini tanıyarak, stratejilere yönelik kendi öz yeterliliğini sorgulayıp değerlendirme imkânı bulmuş ve dil öğrenme stratejileri alanına ilişkin tez çalışması yapmaya karar vermiştir. Tezin gelişme evresinden son evresine kadar araştırmacının alan bilgisi ve yeterliliği artmıştır.

6. KAYNAKÇA

Algan, N. (2006). The language learning strategies used by the university preparatory students and the instructors' awareness of their students' use of these strategies. Unpublished master thesis, Marmara University, Istanbul, Turkey.

Altınörs, D. (2014). Dile Davranışçı Yaklaşımlara Chomsky'nin İtirazı Üzerine. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*, (14), 65-90. Erişim: 19.10.2018, <http://dergipark.gov.tr/kdeniz/issue/16861/175514>.

Alyılmaz, S. ve Şengül, K. (2018). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Dil Öğrenme Stratejilerine Dayalı Etkinliklerin Dilbilgisine Yönelik Başarıya ve Kalıcılığa Etkisi. *Ankara Üniversitesi TÖMER Dil Dergisi*, 169(1), 67-110. Erişim: 19.10.2018, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/dilder/issue/47672/602244>.

Aydınbeğ, C. (2015). Fransızca Öğretmen Adaylarının Yabancı Dil Öğrenme Stratejilerini Kullanımı. *International Journal of Language Academy*, 9. Erişim: 17.07.2018, <http://dx.doi.org/10.18033/ijla.293>.

Bağcı, N. (2003). Öğretim Sürecinde Öğrenciye ve Öğrenim Amacına Yönelik Yeni Yaklaşımlar, *Milli Eğitim Dergisi*, Erişim: 15.07.2018, <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/159/bagci.htm>.

Balcı, Ö. ve Ügüten, S. D. (2017). Üniversite Hazırlık Sınıfı Öğrencilerinin Kullandıkları Dil Öğrenme Stratejileri. *Littera Turca Journal of Turkish Language and Literature*, 3(2), 41-54. Erişim: 20.07.2018, <http://dergipark.gov.tr/littera/issue/29462/295763>.

Bardakçı, M. ve Kılıç, M. (2016). Dil Öğrenme Stratejileri. İçinde: Yücel, E. Yılmaz, H. ve Öztürk, M. S. (Ed.), Yabancı Dil Öğretimine Genel Bir Bakış (s.72-87), [Elektronik Sürüm]. Çizgi Kitabevi.

Bayezit, H. ve Çubukçu, F. (2015). Yabancı Dil Olarak Türkçe Ve İngilizce Ders Kitaplarındaki Öğrenme Stratejilerinin Kullanımı. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1). Erişim: 19.07.2018, dergipark.ulakbim.gov.tr/aibuefd/article/view/5000128593.

Baysal, S. (2018). Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Dil Öğrenme Stratejileri ve Yabancı Dile Yönelik Kalıplaşmış Düşüncelerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.

Bimmel, P. (2012). "Lernstrategien - Bausteine der Lernerautonomie", *Fremdsprache Deutsch: Zeitschrift für die Praxis des Deutschunterrichts. Lernstrategien* 46, 3-10. Hueber Verlag.

Bimmel, P. ve Rampillon, U. (2000). *Lernerautonomie und Lernstrategien* (5. Auflage). München: Langenscheidt.

Büyüköztürk, Ş. (2012). Örneklem Yöntemleri. [Powerpoint sunusu]. Erişim adresi: <http://w3.balikesir.edu.tr/~msackes/wp/wp-content/uploads/2012/03/BAYFinal-Konulari.pdf> 14.07.2018 tarihinde erişilmiştir.

Can, T. (2011). Yaşam Boyu Öğrenme Bağlamında Yabancı Dil Olarak İngilizce Ders Kitaplarında Strateji Kullanımı. İstanbul Üniversitesi. Yayınlanmamış Doktora tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Cesur, M. ve Fer, D. (2007). Dil Öğrenme Stratejileri Envanterinin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması Nedir? *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(2). Erişim: 20.05.2018, <http://dergipark.gov.tr/yyuefd/issue/13716/166049>.

Cobern, W. W. (1996). *Constructivism and Non-Western Science Education Research*. International Journal of Science Education, 18(3), 295-310.

Cohen, A. D. ve Wang, I. K. H. (2018). *Fluctuation in the Functions of Language learner Strategies System*, 74, 169-182.

Çalışkan, M. (2016). Öğrenme Sürecine Etkin Katılma: Öğrenme Stratejileri Ve Yürütücü biliş. M. Yavuz (Ed.), Yeni nesil okul-araştıran okul içinde (s. 37-76). Konya: Eğitim Yayınevi.

Çelik, J. ve Köksal, H. (2017). Almanca Öğretmen Adaylarının Bilişsel Öğrenme Stratejileri Edinci. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(2), 47-69. Erişim tarihi: 14.07.2018 <http://dergipark.gov.tr/trakyasobed/issue/33347/371171>.

Dellal, A. N. ve Günak, B. D. (2009). İkinci Yabancı Dil Olarak Almanca Öğrenen Öğrencilerin, Birinci Yabancı Dil İngilizceye Bağlı Öğrenme Stratejileri. *Dil Dergisi*, (145), 64-85.

Demircan, Ö. (1990). *Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri*, İstanbul: Elif Kitabevi.

Dieter, W. (1998): *Lernstrategien: Ein Weg zu Mehr Lernerautonomie*. Erişim: 07.11.2018, <http://paedpsych.jk.unilinz.ac.at:4711/LEHRTEXTE/Wolff98.html>.

Elden, M. ve Ulukök, Ö. ve Yeygel, S. (2015). Şimdi Reklamlar, İstanbul: İletişim Yayınları.

Ellis, R. (1994). *The Study of Second Language Acquisition*. Oxford: Oxford University Press.

Ertmer, P. A. ve Newby, T. J. (2013). Behaviorism, Cognitivism, Constructivism: Comparing Critical Features from an Instructional Design Perspective. *Performance Improvement Quarterly*, 26(2), 43-71.

Fer, S. (2009). Social Constructivism and Social Constructivist Curricula in Turkey for The Needs of Differences of Young People: Overview in Light of The Promise Project, In: Tanja Tajmeland ve Starl, Klaus (Eds.), *Science Education Unlimited: Erişim: 19.03.2017. Approaches to Equal Opportunity in Learning Science*. Waxmann Verlagco. Publisher, ISBN 978-3-8309-1889-9 <http://waxmann.com/index-e.html>.

Franke, M. (2008). Lernprozesse und Lernstrategien beim Fremdsprachenlernen am Beispiel des Wortschatzlernens im schulischen Kontext. *Wissenschaftliche Hausarbeit*. Erişim: 18.02.2017. http://www.daf.tudarmstadt.de/media/daf/dateien/pdfs/studienarbeiten/Miriam_Franke_Wissenschaftliche_Hausarbeit_2008.pdf.

Fromm, E. (1993). *İnsandaki Yıkıcılığın Kökenleri* (Ş. Alpagut, Çeviren). İstanbul: Payel Yayınları.

Genç, B. (2013). Öğrenme Kuramlarına Göre Çocuklara Yabancı Dil Öğretimi. *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(2), 37-50.

Gömleksiz, M. (2014). Türkçe Öğretmeni Adaylarının İngilizce Dil Öğrenme Stratejilerine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi (Fırat Üniversitesi Örneğİ). *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2013 (11), 573-601. Erişim: 20.07.2018, <http://dergipark.gov.tr/adyusbd/issue/1392/16394>.

Griffiths, C. (2004). *Language Learning Strategies: Theory and Research*, Occasional Paper No. 1 School of Foundations Studies AIS St Helens, Auckland, New Zealand, pp. 1-25.

Hanbay, O. (2007). Etkin Öğrenme Modelinin İkinci Yabancı Dil Olarak Almancanın Bilişsel Öğrenilmesine Etkisi. Çukurova Üniversitesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Adana.

Harmanlı, E. (2008). *F Şıkkı Var Mı?* Kocaeli: Altın Kalem Yayınlar.

Harputoğlu, B. (2015). Yabancı Dil Olarak Türkçe ve Ana Dil Türkçe Ders Kitaplarında Öğrenme Stratejilerinin İncelenmesi. İstanbul Üniversitesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Hasselhorn, M. ve Gold, A. (2006). *Pädagogische Psychologie: Erfolgreiches Lernen und Lehren*. In: H. Heuer, F. Rösler, W. H. Tack (Hrsg.). *Standards Psychologie*. Stuttgart: Kohlhammer.

Hismanoglu, M. (2002). Language learning strategies in foreign language learning and teaching. *The Internet TESL Journal*, 6(8), 11-12.

Hitchcock, G. ve Hughes, D. (1995). *Research and the Teacher: A Qualitative Introduction to School-Based Research*. London & New York: Routledge.

Jordan, A. Carlite O. ve Stack, A. (2008). *Approaches to Learning: A Guide for Teachers*. New York: The McGraw Hill Companies.

Karaca, E. (2008). Yazılı Metinlerde İçerik Düzenlemenin Öğrenmeye Etkisi. Çukurova Üniversitesi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Adana.

Karataş, Z. (2015). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 62-80. Erişim: 23.05.2018, http://www.academia.edu/download/36049265/Sosyal_Bilimlerde_Nitel_Arastirma.pdf.

Kayaoğlu, M. N. (2012). The Use of Mother Tongue in Foreign Language Teaching from Teachers' Practice and Perspective. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32(2), 25-35.

Konrad, K. (2014). *Lernen lernen – allein und mit anderen. Konzepte, Lösungen, Beispiele*. Wiesbaden: Springer.

Kümbetoğlu, B. (2005). *Sosyolojide ve Antropolojide Niteliksel Yöntem ve Araştırma*. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.

Mandl, H. ve Friedrich, H. F. (2006). *Handbuch Lernstrategien*. München: Hogrefe Verlag.

McDonough, S. H. (1995). *Strategy and Skill in Learning a Foreign Language*. London: Arnold.

Milss, A. S. (2014). Anadili İngilizce Olan Öğrencilerin Yabancı Dil Olarak Türkçe ve Ana Dili Türkçe Olan Öğrencilerin Yabancı Dil Olarak İngilizce Öğrenme Stratejilerinin Karşılaştırılması. İstanbul Üniversitesi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

O'Malley, J.M. ve Chamot, A.U. (1990). *Learning Strategies in Second Language Acquisition*, Cambridge: Cambridge University Press.

Oflaz, A. (2008). Almanca Öğretmeni Adaylarının Dil Öğreniminde Kullandıkları Öğrenme Stratejileri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1(3), 278-300.

Oxford, R. (1990). *Language Learning Strategies. What every teacher should know*. Boston: Heinle ve Heinle Publishers.

Oxford, R. L. (2011). *Teaching and Researching Language Learning Strategies*. Harlow: Pearson Longman.

Oxford, R. L. ve Cohen A. D. (1992). Language Learning Strategies: Crucial Issues of Concept and Classification. *Applied Language Learning*, 3(2), 1-35.

Özden, Y. (2003). *Öğrenme ve Öğretme*, (5. Basım), Ankara: Pegem Yayıncılık.

Özer, B. (1998). Öğrenmeyi Öğretme. Hakan, A. (Edit.). *Eğitim Bilimlerinde Yenilikler* (149–160). Eskişehir: *Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları*.

Özerbaş, M. A. (2007). Yapılandırmacı Öğrenme Ortamının Öğrencilerin Akademik Başarılarına ve Kalıcılığına Etkisi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(4), 609-635.

Padem, S. (2012). Üniversite Hazırlık Sınıfı Öğrencilerinin Dil Öğrenme Stratejileri Kullanımlarının Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Düzce Üniversitesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Düzce.

Robson, C. (2003). *Real Word Research: A Resource for Social Scientist and Practitioner-Researchers*. Oxford UK & Cambridge USA: Blackwell.

Rubin, J. (1987). Learnerstrategies: Theoretica Assumptions, Research History and Typology. In: A. Wendenand J. Rubin (Eds.), *Learner Strategies and Language Learning* (pp. 15-29). Englewood Cliffs, NJ: PrenticeHall.

Schader, B. ve Bovina, V. (2016). *Vermittlung von Lernstrategien und Lerntechniken*. Zürich: Orell Füssli Verlag.

Serçe H. ve Sünbül, A. (2015). *Dil Öğrenme Stratejileri*. Ankara: Pegem Akademi.

Skinner, B. F. (1950). Are Theories of Learning Necessary? *Psychological Review* 57, 193-216.

Skinner, B. F. (1974). About Behaviorism. Erişim: 12.10.2018, http://fitelson.org/prosem/skinner_2.pdf.

Şanal, F. (2017). Foreign Language Teaching and Learning Theories/Approaches. *Littera Turca Journal of Turkish Language and Literature*, 3(2), 220-225.

Tok, M. Yığın, M. (2015). Türkçenin İkinci Dil Olarak Öğretiminde Öğrencilerin Kullandıkları Kelime Öğrenme Stratejileri. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (41), Erişim: 13.10.2018, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/dpusbe/issue/4783/65969>.

Tok, H. (2007). Öğretmen Adayların Kullandıkları Yabancı Dil Öğrenme Stratejileri. *Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları Dergisi*, 5(3), 191-197.

Tönshoff, W. (1997): “Training von Lernerstrategien im Fremdsprachenunterricht unter Einsatz bewußtmachender Verfahren”. In: Rampillon/Zimmermann (eds.): *Strategien und Techniken beim Erwerb fremder Sprachen*. Ismaning: Hueber Verlag, 203-215.

Türkoğlu, S. (2004). Dil Öğretiminde Başarıyı Etkileyen Etmenler. *Kazım Karabekir Fakültesi Dergisi*, 9, 457-469.

Ünal, D. Ç. Ayırır, O. İ. ve Arıoğlu, S. (2011). İngilizce, Almanca, Fransızca Öğrenen Üniversite Öğrencilerinde Yabancı Dil Öğrenme Stratejilerinin Kullanımı. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 41, 473-484.

Varışoğlu, M. (2017). Türkçe Öğrenen Litvanyalı Öğrencilerin Kullandıkları Dil Öğrenme Stratejileri. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, (59), 533-546. Erişim: 17.07.2018, <http://dergipark.gov.tr/ataunitaed/issue/29235/323790>.

Vlčková, K. Berger, J. ve Völkle, M. (2013). Classification Theories of Foreign Language Learning Strategies: An Exploratory Analysis. *Studia Paedagogica*, 18(4), 93-113.

Vu, V. H. (2015). Lernstrategien als wichtige Voraussetzung zur Förderung der Lernerautonomie. Vietnamesischer Deutschlehrer verband. 3.Internationale Deutsch lehrertagung. Erişim: 03.09.2018, http://repository.ulis.vnu.edu.vn/bitstream/ULIS_123456789/534/1/Lernstrategien%20als%20wichtige%20Voraussetzung%20zur%20F%C3%B6rderung%20der.pdf.

Watson, J. B. (1913). Psychology as the Behaviorist Views It, In: *Psychological Review*, no: 20, 158—177.

Wijayanti, D. N. (2015). Constructivism Theory of Language Teaching and Learning. Erişim:27.10.2018, <https://mydreamarea.wordpress.com/.../constructivism-theory-of-language>.

Yalın, İ. H. (2009). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*. Ankara: Nobel Yayınları.

Yıldırım A, Şimşek H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (9. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yilmaz, K. (2011). The Cognitive Perspective on Learning: Its Theoretical Under Pinnings and İmplications for Classroom Practices. The Clearing House: A Journal of Educational Strategies, Issues and Ideas, 84(5), 204-212.

Yin, R. K. (2002). Case Study Research: Design and Methods. London: Sage Publications.

Zengin, M. (2010). Temele Alınan Yaklaşımlar Bağlamında Yeni İlköğretim DKAB Öğretim Programı. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 8(19), 225-258.

İncelenen Ders Kitabı Kaynakları

Koç, S. ve Koç, Ö. (2017a). Boost English Coursebook 1.

Koç, S. ve Koç, Ö. (2017b). Boost English Coursebook 4.

Koç, S. ve Koç, Ö. (2017c). Boost English Coursebook Teacher's Book 2.

Koç, S. ve Koç, Ö. (2017d). Master Skills Listening - Speaking 1.

Koç, S. ve Koç, Ö. (2017e). Master Skills Reading - Writing 3.

Koithan, U. Schmitz, H. Sieber, T. Sonntag, R. (2018). Aspekte junior B2 Mittelstufe Deutsch. Stuttgart: Ernst Klett Sprachen.

Swerlowe O. (2018a). Die Deutschprofis B1.2. Stuttgart: Ernst Klett Sprachen.

Swerlowe, O. (2018b). Die Deutschprofis B1.1. Stuttgart: Ernst Klett Sprachen.

Georgiakaki, M. Seuthe, C. Schümann, A. (2015). Beste Freunde Deutsch für Jugendliche Arbeitsbuch. München: Hueber Verlag.

Garcia, F. A. Paschen, P. Seiffert, C. Sokolowsky, C. Weber. C. (2017). Hier! A1.1 Deutsch für die Integration. Stuttgart: Ernst Klett Sprachen.

Ritter J. (2016). Home Fun Booklet 4. Dubai: Cambridge University Press.

Şener M. (2017). English Course Student's Book and Workbook Grade 10. Ankara: Ada Matbaacılık.

Nixon, C ve Tomlinson, M. (2017). Kid's Box. Dubai: Cambridge University Press.

7. EKLER

Ek-1: Anket Uygulaması

Yabancı Dile Yönelik Bilişsel Öğrenme Stratejilerinin Güncel Örneklerle Somutlaştırılması

Sayın Katılımcı,

Sizden bölüm 1 ve 2’de boş olan alanları doldurmanız istenmektedir. Bölüm 3’de ise Bimmel ve Rampillon’un (2000) 24 tane bilişsel ve bellek stratejisi yer almaktadır. Bu stratejilerin çoğu yabancı dil ders kitaplarında mevcuttur. Sizden istenen her bir stratejiye uygun bulduğunuz alıştırmaya örneği yazarak somutlaştırmanızdır. Örnek veremediklerinize çizgi çekiniz. Elde edilen veriler “Yabancı Dile Yönelik Bilişsel Öğrenme Stratejilerinin Güncel Örneklerle Somutlaştırılması” başlıklı yüksek lisans tezimde kullanılacağından tüm soruları içtenlikle ve doğru bir şekilde cevaplamanızı rica ederim. Katılımınız için teşekkür ederim. Trakya Üniversitesi, Alman Dili Eğitimi Yüksek Lisans Öğrencisi Gül Ay 11.05.2019. Tez danışmanım, Prof. Dr. Handan Köksal.

Bölüm 1

1.1. Demografik Bilgiler

- a. Adınız ve Soyadınız:
- b. Cinsiyetiniz : Kadın Erkek
- c. Yaşınız:
- d. Branşınız: İngilizce Almanca

1.2. Ne kadar süredir öğretmenlik yapıyorsunuz?

- a. 1-3
- b. 4-7
- c. 8-10
- d. 11 yıl ve üzeri
- e. Diğer

1.3. Yabancı dil eğitiminde öğrenme stratejileri yeterliliğinizi kaç puan üzerinden değerlendirirsiniz? (X) işareti koyunuz.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Bölüm 2

2.1.Yabancı dil eğitiminde “Öğrenme Stratejileri” kavramı sizin için ne ifade etmektedir?

2.2.Bildiğiniz Yabancı dil öğrenme stratejilerini yazınız.

2.3.Yabancı dil eğitiminde “Öğrenme stratejilerine” yer verir misiniz? Deneyimlerinizi paylaşır mısınız?

2.4.“Yabancı dilde öğrenme stratejileri” konusunda öğretmenler hizmet içi eğitime katılmalılar, çünkü

Bölüm 3

BELLEK STRATEJİLERİ		
Strateji Çeşitleri	Alt kategoriler	Alıştırma Örnekleri
1. Zihinsel bağlar kurmak	1.1. Kelime grupları kurmak	
	1.2. Ön bilgilerle ilişki kurmak	

	1.3. Bağlama dayandırmak	
	1.4. Birleştirmek	
2. Resim ve sesler kullanmak	2.1. Resimler kullanmak	
	2.2. Anlam haritası oluşturmak	
	2.3. Anahtar sözcüklerden yararlanmak	
	2.4. Ses benzerliklerinden	

	yararlanmak	
3. Düzenli ve planlı tekrar yapmak	3.1. Kelime kartı kullanmak	
4. Eylemler kullanmak	4.1. Kelime ve ifadeleri oyun şeklinde tasvir etmek	
BİLİŞSEL STRATEJİLER		
Strateji Çeşitleri	Alt kategoriler	Alıştırma Örnekleri
5. Yapısını belirlemek	5.1. İşaretleme Yapmak	
	5.2. Not almak	
	5.3. Yazarken organize etmek	

	5.4. Özet çıkarmak	
6. Çözümlemek ve kuralları uygulamak	6.1. Kelime ve ifadeleri çözümlemek	
	6.2. Diller arası karşılaştırmak yapmak	
	6.3. Anadil bilgisinden yararlanmak	
	6.4. Düzenlemeleri keşfetmek	
	6.5. Kuralları uygulamak	

7. Alıştırma yapmak	7.1. Kalıp ifadeleri kullanma	
	7.2. Cümle yapılarını tanıma ve kullanma	
	7.3. Yabancı dili iletişimsel olarak kullanma	
8. Yardımcı araçlar kullanmak	8.1. Sözlük kullanmak	
	8.2. Dil bilgisinden yararlanmak	

Belirtmek istedikleriniz:

Ek-2: Oxford'a (1990) Göre Dil Öğrenme Stratejileri Envanteri

Direkte Strategien	Indirekte Strategien
Gedächtnisstrategien: A. Creating mental linkage (grouping, associating/ elaborating, placing new words into a context) B. Applying images and sounds (using imagery, semantic mapping, using key-words, representing sounds in memory) C. Reviewing well (structured reviewing) D. Employing action (using physical response or sensation, using mechanical techniques)	Metakognitive Strategien: A. Centering your learning (overviewing and linking with already known material, paying attention, delaying speech production or focus on listening) B. Arranging and planning your learning (finding out about language learning, organizing, setting goals and objectives, identifying the purpose of a language task, planning for a language task, seeking practice opportunities) C. Evaluating your learning (self-monitoring, self-evaluating)
Kognitive Strategien: A. Practicing (repeating, formally practicing with sounds and writing systems, recognizing and using formulas and patterns, recombining, practicing naturalistically), B. Receiving and sending messages (getting the idea quickly, using resources for receiving and sending messages) C. Analyzing and reasoning (reasoning deductively, analyzing expressions, analyzing contrastively, translating, transferring) D. Creating structure for input and output (taking notes, summarizing, highlighting)	Affektive Strategien: A. Lowering your anxiety (using progressive relaxation, deep breathing, or meditation, using music, using laughter) B. Encouraging yourself (making positive statements, taking risks wisely, rewarding yourself) C. Taking your emotional temperature (listening to your body, using a checklist, writing a language learning diary, discussing your feelings with someone else)
Kompensationsstrategien: A. Guessing intelligently (using linguistic clues, using other clues) B. Overcoming limitations in speaking and writing C. (switching to the mother tongue, getting help, using mime or gesture, avoiding communication partially or totally, selecting the topic, adjusting or approximating the message, coining words, using a circumlocution or synonym)	Soziale Strategien: A. Asking questions (asking for clarification or verification, asking for correction) B. Cooperating with others (cooperating with peers, cooperating with proficient users of the new language) C. Empathizing with others (developing cultural understanding, becoming aware of others' thoughts and feelings)

Oxford (1990: 17)

Ek-3: Bimmel ve Rampillon'a (2000) Göre Dil Öğrenme Stratejileri Envanteri

Direkte (kognitive) Strategien	
Gedächtnisstrategien	
	Beispiele
Mentale Bezüge herstellen	Wortgruppen bilden Assoziationen mit dem Vorwissen verknüpfen Kontexte erfinden kombinieren (...)
Bilder und Laute verwenden	Bilder verwenden Wortigel erstellen Zwischenwörter verwenden Lautverwandtschaft nutzen (...)
Regelmäßig und geplant wiederholen	Vokabelkartei verwenden (...)
Handeln	Wörter und Ausdrücke schauspielerisch darstellen
Sprachverarbeitungsstrategien	
Strukturieren	markieren sich Notizen machen Gliederung machen zusammenfassen (...)
Analysieren und Regeln anwenden	Wörter und Ausdrücke analysieren Sprachen miteinander vergleichen Kenntnisse der Muttersprache nutzen
	Regelmäßigkeiten entdecken Regeln anwenden (...)
Üben	formelhafte Wendungen erkennen und verwenden Satzmuster erkennen und verwenden die Fremdsprache kommunikativ gebrauchen (...)
Hilfsmittel anwenden	Wörterbuch verwenden in einer Grammatik nachschlagen (...)
Indirekte Lernstrategien	
Strategien zur Regulierung des eigenen Lernens	
Sich auf das eigene Lernen konzentrieren	sich orientieren Störfaktoren ausschalten (...)
Das eigene Lernen einrichten und planen	eigene Lernziele bestimmen eigene Intentionen klären ermitteln, wie gelernt werden kann organisieren (...)
Das eigene Lernen überwachen und auswerten	den Lernprozess überwachen das Erreichen der Lernziele kontrollieren Schlüsse für zukünftiges Lernen ziehen

Gefühle registrieren und äußern	körperliche Signale registrieren eine Checkliste benutzen ein Lerntagebuch führen Gefühle besprechen (...)
Stress reduzieren	sich entspannen Musik hören lachen (...)
Sich Mut machen	sich Mut einreden vertretbare Risiken eingehen sich belohnen (...)
Soziale Lernstrategien	
Fragen stellen	um Erklärung bitten fragen, ob Sprachäußerungen korrekt sind um Korrektur bitten (...)
Zusammenarbeiten	mit Mitschülerinnen und Schülern zusammen lernen bei kompetenten Muttersprachlern Hilfe suchen (...)
Sich in andere hineinversetzen	Verständnis für die fremde Kultur entwickeln sich Gefühle und Gedanken anderer bewusst machen
Sprachgebrauchsstrategien	
Vorwissen nutzen	Hypothesen bilden und überprüfen Bedeutung aufgrund sprachlicher Hinweise erraten Bedeutung aus dem Kontext ableiten (...)
„Mit allen Mitteln wuchern“	zur Muttersprache wechseln um Hilfe bitten Mimik und Gestik einsetzen Gesprächsthemen vermeiden das Thema wechseln annähernd sagen, was man meint Wörter erfinden „leere“ Wörter (Dingsda) einsetzen Umschreibungen und Synonyme (...)

Bimmel ve Rampillon (2000: 65)